

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
ADLİ TIP ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI**

Danışman: Yard. Doç. Dr. Neylan ZİYALAR

**KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEDE
BİR MODEL OLARAK
ŞİDDET ÖNLEME VE İZLEME MERKEZİ**

Yüksek Lisans Tezi

Mustafa AKYILDIZ

İstanbul, 2014

İstanbul, 09 Ocak 2014

İ.Ü.ADLİ TIP ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Lisansüstü Öğretim Yönetmeliğinin 36.maddesi uyarınca Enstitünüz Sosyal Bilimler Anabilim Dalı'nın yüksek lisans öğrencisi Mustafa AKYILDIZ'ın,

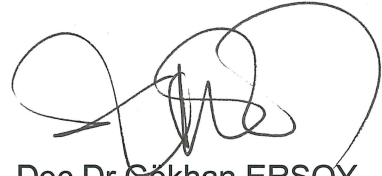
“Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Bir Model Olarak Şiddet Önleme Merkezi”

Adlı tezi jürimizce tetkik edilmiş ve kendisine tez savunması yaptırılmıştır.

Yukarıda adı geçen tezin ve tez savunmasının kabul edilmesine oy birliğiyle ile karar verilmiştir.

Prof.Dr.İbrahim BALCIOĞLU
Jüri Başkanı

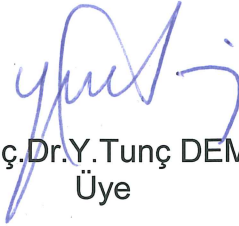
Doç.Dr.Gökhan ERSOY
Üye

Doç.Dr.Ümit Naci GÜNDOĞMUŞ
Üye

Yard.Doç.Dr.Neylan ZİYALAR
Danışmanı

Yard.Doç.Dr.Y.Tunç DEMİRCAN
Üye

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
ADLİ TIP ENSTİTÜSÜ
SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI**

Danışman: Yard. Doç. Dr. Neylan ZİYALAR

**KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEDE
BİR MODEL OLARAK
ŞİDDET ÖNLEME VE İZLEME MERKEZİ**

Yüksek Lisans Tezi

Mustafa AKYILDIZ

İstanbul, 2014

TEŞEKKÜR

Araştırmamda bana gösterdikleri desteklerinden dolayı başta tez danışmanım Sayın Yard. Doç. Dr. Neylan ZİYALAR ve asistanı Can ÇALICI olmak üzere, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri'nde anket uygulamalarında desteğini esirgemeyen Daire Başkanımız Sayın Kübra SERTKAYA ile evde bana tahammül gösteren eşim Emel BAŞ'a saygılarımı ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu tezin, aile içi şiddete maruz kalan kadınlara verilen hizmetlerin kurumsallaşmasına katkı sunup, bu konudaki araştırmalara bir başlangıç taşıması umuduyla çocuklarım Boran ve Sinem'in şahsında; eşit, özgür, bağımsız, uygar ve şiddetsiz bir toplum için mücadele eden tüm kişi ve kurumlara armağan ediyorum...

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	IV
İÇİNDEKİLER	V
KISALTMALAR	X
I.GİRİŞ VE AMAÇ	1
1.1.Problemin Alanı.....	2
1.2.Araştırmanın Amacı.....	3
II.GENEL BİLGİLER.....	4
2.1.Şiddet	4
2.1.1.Şiddetin Bilimsel Olarak İncelenmesi.....	5
2.2.Kuramsal Temel.....	6
2.2.1.Bireysel Yaklaşım.....	7
2.2.2.Psiko-Sosyal Yaklaşım.....	9
2.2.3.Feminist Yaklaşım.....	11
2.2.4.Toplumsal Yaklaşım.....	13
2.3.Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Nedenleri.....	15
2.3.1. Eğitim ve Ekonomik Durum.....	17
2.3.2. Alkol ve Uyuşturucu Madde Bağımlılığı.....	18
2.3.3. Şiddetin Öğrenilir Olması.....	19
2.3.4. Kabul Edilmiş Şiddet.....	21
2.3.5.Cinsiyete Dayalı Eşitsizlikler.....	22
2.4.Kadına Yönelik Şiddet ve Medya.....	26
2.4.1.Bilgi Alanı Olarak Cinsellik.....	27
2.4.2.Cinsel Nesne Olarak Kadının Bedeninin Teşhiri.....	27
2.4.3.Beden Ticareti-Pornografi.....	28
2.5.Kadına Yönelik Şiddet.....	30
2.5.1.Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Tanımı.....	31
2.5.2.Aile İçinde Kadına Yönelik Şiddet.....	32
2.5.3. Şiddetin Türleri ve Gerçekleşme Biçimleri.....	37
2.5.3.1.Fiziksel Şiddet.....	38
2.5.3.2.Psikolojik /Sözel Şiddet.....	39
2.5.3.3.Cinsel Şiddet.....	40
2.5.3.4.Ekonomik Şiddet	40
2.6.Kadına Yönelik Şiddet ve Hukuksal Durum.....	41
2.6.1.Dünyadaki Hukuksal Durum.....	42
2.6.1.1.İstanbul Sözleşmesi.....	48
2.6.2.Türkiye’deki Yasal Mevzuat.....	50
2.6.2.1. 1982 Tarihli T.C. Anayasası.....	51
2.6.2.1.1. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu.....	52
2.6.2.1.2. 4787 Sayılı Aile Mahkemeleri Kanunu.....	54
2.6.2.1.3. 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu.....	55
2.6.2.1.4. 4857 Sayılı İş Kanunu.....	56
2.6.2.1.5. 4320 Sayılı Kanun.....	57
2.6.2.1.6. 633 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname.....	58
2.6.2.1.7. 6284 Sayılı Kanun.....	59

2.7.Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Önlemek İçin.....	62
2.8.Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Eden Sivil Toplum Örgütleri	63
2.9.Kadına Karşı Şiddetle Mücadelede Bir Model Olarak ŞÖNİM'ler.....	64
2.9.1.ŞÖNİM'in Tanımı ve Amacı.....	65
2.9.1.1.Şiddetin Önlenmesi ve Tedbir Kararlarının İzlenmesine Yönelik Hizmetler.....	65
2.9.1.1.1.Şiddet Mağduruna Yönelik Hizmetler.....	66
2.9.1.1.2.Şiddet Uygulayan/Uygulama İhtimali Bulunanlara Yönelik Hizmetler	67
2.9.2.ŞÖNİM Benzeri Örgütlenmeler.....	69
2.9.3.Türkiye'de Hizmet Vermeye Başlayan ŞÖNİM'ler.....	69
2.9.4. ŞÖNİM'lerin Temel İlkeleri ve Çalışma Esasları.....	69
2.9.4.1.ŞÖNİM'lere Başvuru.....	70
2.9.4.2. ŞÖNİM'lere Başvuru Üzerine Yapılması Gerekenler.....	70
2.9.4.3.ŞÖNİM'deki Hizmetlerden Yararlanabilecek Kadınlar.....	71
2.9.5.ŞÖNİM'de Şiddet Mağduru Kadınlara Veya Şiddet Uygulayanlara Verilen Destekleyici ve Güçlendirici Hizmetler	72
2.9.5.1.Psiko-Sosyal Destek.....	73
2.9.5.2.Hukuksal Yardım.....	74
2.9.5.2.1.Tedbir Kararı İçin Müracaat	74
2.9.5.3.Sağlık Hizmetleri.....	75
2.9.5.4. Eğitim ve Rehabilitasyon Programlarına Yönlendirme ve Rehberlik.....	75
2.9.5.5. Meslek Edindirme/İstihdama Yönlendirme ve Rehberlik	76
2.9.5.6. Maddi Yardım.....	77
2.9.5.6.1.Geçici Maddi Yardım Yapılması.....	77
2.9.5.6.2.Nafaka.....	78
2.9.5.6.3. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Yaptığı Yardımlar	78
2.9.5.7.Çocuklara Burs ve Kreş Yardımı.....	78
2.9.5.8.Kodlu Kimlik Kartı.....	79
2.9.5.9.Teknik Araç ve Yöntemlerle Takip.....	80
2.9.5.10.Barınma Hizmetine Yönelik Verilen Hizmetler.....	80
2.9.5.10.1.Evde Kalması Gerektiğinde Kira Yardımı	81
2.9.5.10.2.İlk Kabul Birimi.....	82
2.9.5.10.3.Kadın Konukevi.....	82
2.9.6.Diğer Ülkelerdeki Kadın Konukevleri.....	83
2.9.7.Türkiye'deki Kadın Konukevleri.....	84
2.9.8.ŞÖNİM'lerdeki Koordinasyon ve Değerlendirme Kurulu.....	86
2.9.8.1.Koordinasyon ve Değerlendirme Kurulunun Üyeleri	86
2.9.8.2.Koordinasyon ve Değerlendirme Kurulunun Görevleri	87
2.10. ŞÖNİM'de Ekip Çalışması.....	87
2.10.1.Barolar.....	88
2.10.1.1.Şiddet Mağdurlarına Sunulan Adli Yardım Hizmetleri	88
2.10.1.2.Şiddet Mağduruna Sunulan Hukuksal Danışma ve Yönlendirme Hizmetleri.....	89
2.10.2.Kolluk Görevleri	90
2.10.3.Yerel Yönetimler.....	90
2.11.ŞÖNİM'lerde İzleme ve Değerlendirme	91
2.11.1.İzleme ve Değerlendirmenin Uygulandığı Kişiler	91
2.11.1.1.Mağdur.....	91
2.11.1.2.Şiddet Uygulayan.....	93
2.11.1.3. Şiddet Mağduru Kadınların Yanlarındaki Çocuklar.....	93

2.12.Hakim Tarafından Verilen Teknik Takip Kararı	94
2.12.1.Şiddet Mağduruna Yönelik.....	95
2.12.2.Şiddet Uygulayana Yönelik.....	95
2.13.Karar Makamları Tarafından Şiddet Uygulayan Hakkında Rapor Talebi	96
2.13.1.Hakim Kararıyla Kişi Hakkında Ayrıntılı Sosyal İnceleme Raporu İstenmesi.....	96
2.13.2.Tedbirin Kişi Üzerindeki Etkilerine Dair Rapor Talebi	96
III.GEREÇ VE YÖNTEM.....	97
3.1.Araştırmanın Kapsamı ve Sınırları.....	97
3.2.Araştırmanın Yöntemi ve Verilerin Toplanması	97
IV.BULGULAR.....	98
4.1.Aile İçi Şiddet Mağduru Kadınların Tanıtıcı Bulguları.....	98
4.2.Kadınlara Yönelik Aile İçi Şiddet Bulguları.....	102
4.3.ŞÖNİM’lerde Çalışan Personele Uygulanan Anket Bulguları.....	126
V.TARTIŞMA VE SONUÇ.....	136
VI.ÖZET.....	145
VII.ABSTRACT.....	146
VIII.KAYNAKLAR.....	147
IX.EKLER.....	157
X.ÖZGEÇMİŞ.....	168

TABLolar DİZİNİ

Tablo I. Kadınların ŞÖNİM'lere Dağılımı.....	98
Tablo II. Coğrafi Bölgeye Göre Dağılımı	99
Tablo III. Medeni Duruma Göre Dağılımı.....	99
Tablo IV. Evlenme Şekline Göre Dağılımı.....	99
Tablo V. İlk Evlilik Yaşına Göre Dağılımı.....	100
Tablo VI. Evlilik Sayısına Göre Dağılımı.....	100
Tablo VII. Toplam Evlilik Süresine Göre Dağılımı.....	100
Tablo VIII. Son Evlilik Süresine Göre Dağılımı.....	101
Tablo IX. Yanında Çocuğunun Olma Durumuna Göre Dağılımı.....	101
Tablo X. Çocuk Sayısına Göre Dağılımı.....	101
Tablo XI. Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı.....	102
Tablo XII. Başvuru Nedenine Göre Dağılımı.....	102
Tablo XIII. Koruyucu Tedbir Kararına Göre Dağılımı.....	102
Tablo XIV. Hâkim Tarafından Verilen Zorlama Hapis Kararına Göre Dağılımı.....	103
Tablo XV. Can Güvenliği Tehlikesine Göre Dağılımı.....	103
Tablo XVI. Sosyal Güvence Durumuna Göre Dağılımı.....	103
Tablo XVII. Çalışma Durumuna Göre Dağılım	103
Tablo XVIII. Kadınların Kendi İfade Ettikleri Gelir Durumuna Göre Dağılımı.....	104
Tablo XIX. Mesleğine Göre Dağılımı	105
Tablo XX. Engel Durumuna Göre Dağılımı.....	106
Tablo XXI. Şiddet Türüne Göre Dağılımı.....	106
Tablo XXII. Şiddeti Uygulayan Kişiye Göre Dağılımı.....	106
Tablo XXIII. ŞÖNİM'e Geliş Şekline Göre Dağılımı.....	107
Tablo XXIV. Barınma İhtiyacına Yönelik Hizmetlere Göre Dağılımı.....	107
Tablo XXV. Destekleyici ve Güçlendirici Hizmetlere Göre Dağılımı.....	108
Tablo XXVI. Şiddeti Uygulayana Verilen Hizmetlere Göre Dağılımı.....	108
Tablo XXVII. Çocuklara Verilen Hizmetlere Göre Dağılımı.....	109
Tablo XXVIII. İzleme ve Değerlendirme Durumuna Göre Dağılımı.....	109
Tablo XXIX. İzleme ve Değerlendirmenin Uygulandığı Kişilere Göre Dağılımı.....	109
Tablo XXX. ŞÖNİM'lere Göre Şiddet Türlerinin Dağılımı	110
Tablo XXXI. Şiddet Türleri İle Öğrenim Durumu Arasındaki İlişki (Ki Kare)	111
Tablo XXXII. Şiddet Türleri İle Bölgeler Arasındaki İlişki (Ki Kare)	113
Tablo XXXIII. Şiddet Türleri İle Gelir Durumu Arasında İlişki (Ki Kare)	116
Tablo XXXIV. Bölgeler İle Gelir Durumu Arasındaki İlişki (Ki Kare)	118
Tablo XXXV. Şiddet Türleri İle Medeni Durum Arasındaki İlişki (Ki Kare)	119
Tablo XXXVI. Evlenme Şekli İle Bölgeler Arasındaki İlişki (Ki Kare)	121
Tablo XXXVII. İlk Evlilik Yaşı İle Bölgeler Arasındaki İlişki (Ki Kare)	122
Tablo XXXVIII. Toplam Evlilik Süresi İle Bölgeler Arasındaki İlişki (Ki Kare)	123
Tablo XXXIX. Şiddeti Uygulayan Kişi İle Bölgeler Arasındaki İlişki (Ki Kare)	124
Tablo XL. Medeni Durum İle Bölgeler Arasındaki İlişki (Ki Kare)	125
Tablo XLI. Personelin ŞÖNİM'lere Göre Dağılımı.....	126
Tablo XLII. Coğrafi Bölgeye Göre Dağılımı.....	127
Tablo XLIII Cinsiyete Göre Dağılımı.....	127
Tablo XLIV. Medeni Duruma Göre Dağılımı.....	127
Tablo XLV. Göreve Göre Dağılımı.....	128
Tablo XLVI. Diğer Görevlere Göre Dağılımı.....	129
Tablo XLVII. Memuriyet/Çalışma Sürelerine Göre Dağılımı.....	129
Tablo XLVIII. Çalışma Konumuna Göre Dağılımı.....	130
Tablo XLIX. Diğer Çalışma Konumlarına Göre Dağılımı.....	130
Tablo L. Aldıkları Maaşa Göre Dağılımı.....	130
Tablo LI. Maaşını Yeterli Bulma Durumuna Göre Dağılımı	130
Tablo LII. Hizmetleri Yeterli Bulma Durumlarına Göre Dağılımı.....	131

Tablo LIII. ŞÖNİM'in Uygun ve Yeterli Bir Model Olma Durumuna Göre Dağılımı.....	131
Tablo LIV. ŞÖNİM' de Çalışmayı Sevme Durumuna Göre Dağılımı.....	132
Tablo LV. Çalışılan Alanla İlgili Hizmet İçi Eğitime Katılma Durumuna Göre Dağılımı.....	132
Tablo LVI. ŞÖNİM' le İlgili Mevzuatı Yeterli Bulma Durumuna Göre Dağılımı.....	132
Tablo LVII. ŞÖNİM'de Çalışan Personel Sayısının İhtiyaca Cevap Verme Durumuna Göre Dağılımı.....	133
Tablo LVIII. ŞÖNİM' le İlgili Karar Alma Sürecine Yeterli Düzeyde Katıldığını Düşünme	133
Tablo LIX. Resmi Kurumlar İle Sivil Toplum Örgütleri Arasındaki İletişim veya Çalışmaların Yeterli Bulunma Durumuna Göre Dağılımı.....	133
Tablo LX. ŞÖNİM'lerin Çalışma Şeklinin ve Hizmet Politikasının Uygun Bulunma Durumuna Göre Dağılımı.....	134
Tablo LXI. ŞÖNİM'lerin Hizmete Başlamasıyla Kadına Karşı Şiddetle Mücadelenin Daha Etkin Yürütülme Durumuna Göre Dağılımı.....	134
Tablo LXII. ŞÖNİM'deki Mesleki Çalışmalardan Doyum Sağlama Durumuna Göre Dağılımı.....	135

KISALTMALAR

Kısaltmalar

Açıklamalar

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AM	Aile Mahkemesi
AİHM	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
ASAGM	Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü
AAK	Aile Araştırma Kurumu
ASPB	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
BKSGM	Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü
BM	Birleşmiş Milletler
BMNF	Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu
CEDAW	Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi
CMK	Ceza Mahkemeleri Kanunu
Çev.	Çeviren
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
KK	Kadın Konukevi
KKY	Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
BKSSGM	Başbakanlık Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü
Md.	Madde
Merkezler	Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri
RG	Resmi Gazete
SGK	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Kurumu
SHÇEK	Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
ŞÖNİM	Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	Türk Ceza Kanunu
TMK	Türk Medeni Kanunu
UN	Birleşmiş Milletler
UNİCEF	Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
Uyg.Yön.	6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği
Vb.	Ve Benzer
Vs.	Vesaire
6284 sayılı Kanun	6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

I. GİRİŞ VE AMAÇ

Kadına yönelik aile içi şiddetin yaygınlığı-yoğunluğu ve türleri değişmekle beraber dünyanın her yerinde, tüm toplumlarda, toplumların çeşitli katmanlarında varolmuş ve var olmaya devam eden, dünya kadınlarının yaşadığı ortak bir sorundur. Kadına yönelik aile içi şiddet, kadınları baskılayan-bağımlı hale getiren, özgüvenlerini yok eden, benlik saygılarını azaltan, ailenin gelecek nesillerine olumsuz model oluşturan, özellikle kadınların ve çocuklarının beden ve ruh sağlığını bozan, sosyal ve kültürel temelleri ağır basan ciddi halk sağlığı sorunudur. Kadına yönelik şiddet genellikle bir tabu ya da olması gereken normal bir davranış gibi algılandığından uzun yıllar görmezlikten geldiği ve üzerine gidilemeyen toplumsal bir olgudur (BKSGM 2010).

Eşe yönelik istismar, özellikle kadına karşı dayak, yıllarca göz ardı edilmiş fakat günümüzde artık dünya çapında bir sorun haline gelmiştir. Bu durum 1994 yılında Nicole Brown Simpson'ın vahşice bıçaklanarak öldürülmesi ve kocasının (O.J.Simpson) cinayetten tutuklanması sonucu gündeme yeniden gelmesini sağlamıştır.

Son yıllarda neyse ki şiddete uğrayan kadınlara yardım etmek amacıyla yeni hizmet modelleri devreye girmiştir. Birçok toplulukta şiddete uğrayan kadınlar ve çocuklar için kadın konukevleri kurulmuştur. Bu konukevleri istismar edilen kadınlara bu durumdan kurtulma şansı tanımaktadır. Kadınlar ayrıca bu konukevlerinde, danışmanlık, iş-meslek edinme ve yasal destek sağlanması konularında yardım almaktadırlar. Şiddet gören kadınlara verilen bu hizmetler, günümüzde daha güvenli ve huzurlu bir hayat sürmeyi sağlamak adına “güvenli planlama” içermektedir (Zastrow, 2013).

Bilindiği gibi, aile içi şiddet olayları genellikle gizli kalmakta, özel yaşam alanında şiddete maruz kalanlar bunu kabullenmekte ve çoğu kez de olağan karşılamakta, bu nedenle sessizlik çemberi kıramamaktadır. Oysa aile içi şiddet sadece kadının sorunu değildir. Anayasamızın 41. maddesinde belirtildiği gibi, aile toplumun temelidir ve aileyi oluşturan bireylerin, kadının, çocuğun korunması, maddi ve manevi varlıklarını geliştirmesi, kişisel güvenlikleri anayasal güvence altındadır. Anayasa ile ailenin korunması için gerekli önlemlerin alınması görevi devlete verilmiştir, bu nedenle şiddetin önlenmesi için devletin kararlı bir politikasının olması ve uygulanması gerekmektedir (Moroğlu, 2012).

Bu araştırmada kadına yönelik aile içi şiddetin önlenmesi ve bununla mücadele edilmesinde bir model olarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) incelenmektedir. Kadına yönelik her türlü şiddetin ve özellikle de aile içi şiddetin önlenmesi ve ortadan kaldırılmasına küçükte olsa katkıda bulunma genel amacımızdır.

1.1. Problemin Alanı

Kadına yönelik şiddet kavramı 21. yüzyılın en çok tartışılan konularından biri olup halen güncelliğini koruyan sorunlardandır. Yaşamın her alanında, özellikle de aile içinde görülen şiddet, engellenemez bir durum almaktadır. Toplumun en küçük birimi olan ailede görülen şiddetin büyük bir kısmının kadına yönelik olduğu bilinmektedir. Toplumsal alanda görünür olan, ancak gelir yönünden erkeğe bağımlı olan kadın, evini terk edip kendine yeni bir yaşam kurmak istediğinde çeşitli engellerle karşılaşmaktadır. Şiddet gören kadın, şiddetten fiziksel ve psikolojik açıdan olumsuz etkilenmekte, bunun izlerini yaşamı boyunca taşımakta ve bunu gelecek kuşaklara da aktarmaktadır (Alpago, 2006).

Aile içinde kadına yönelik şiddet, bireysel nedenlerden öte daha genel sistemlerle açıklanabilecek bir olgudur. Aile içi şiddet cinsiyet kökenlidir; yani temelini cinsiyetlerin toplumsal hayattaki eksik ve kusurlu yapılanışından alır. Buna göre erkeğin uyguladığı şiddete neden olan, erkeğin kadından daha üstün ve kadın

üzerinde baskı kurmasının doğal bir hak olduğuna inanılmasıdır (Kadın Dayanışma Vakfı, 2013).

Aile içi şiddetin, özel yaşamda, genellikle cinsel ilişki ya da bağı ile bağlı bireyler arasında vuku bulan bir şiddet türü olduğu, kadınlara yönelik şiddetin en yaygın, fakat en az görünen bir türü olduğu ve sonuçlarının, mağdurların yaşamlarının pek çok alanını etkilediği, fiziksel, psikolojik ve cinsel şiddet dahil, çok çeşitli şekillerde ortaya çıkmaktadır (Karataş ve ark. 2008).

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı, kadına yönelik daha etkin bir şekilde mücadele etmek için hedeflenen politika ve programların oluşturulmasına ve mevcut politika ve programların geliştirilmesine imkan sağlayacak, kadınların insan haklarını geliştirmek adına kadınları aile içi şiddetten koruma konusunda sorumluluğu olan tüm kişi ve kurumların kapasitelerinin güçlendirilmesine katkıda bulunmaktır. (BKSGM 2010).

Kadına yönelik aile içi şiddet çerçevesinde, şiddet kavramının irdelenip, ortaya çıkış sebepleri ile son yıllarda yapılan yasal düzenlemeler doğrultusunda; 14 ilde yeni açılan Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri'ne müracaat eden veya getirilen şiddet mağduru kadınların profillerinin belirlenmesi, merkezlerde kadınlara verilen hizmetler ile çalışan personelin verilen hizmeti nasıl algıladıkları, ayrıca bu merkezlerdeki eksiklikleri saptayıp, bu alanda yapılacak çalışmalara başlangıç teşkil etmesi ve hizmetin kurumsallaşmasına yardımcı olmak, araştırmamızın amaçlarındandır.

II. GENEL BİLGİLER

2.1. Şiddet

Etimolojik yönden, Türkçe'ye Arapça'dan geçmiş olan şiddet (*violence*) kelimesi, bir şeyde gücü ve kuvveti vurgulayan anlamına gelen “şedde” fiilinden türemiştir. Şiddetin sözlük anlamı “sertlik, katı ve kaba davranış, bedene zor uygulama, bedensel zedelenmeye neden olma, kişisel özgürlüğü zorlayıcı yollarla kısıtlama, haşinlik, rahatça gelişim sağlamasını ya da tamamlanmasını engellemek üzere bazı doğal süreçlere, alışkanlıklara vb. yersiz kısıtlamalar getirme yönündeki davranışlara” işaret etmekle birlikte (Kartal ve ark., 2012) Türkçe'de şiddet, kuvvet veya güç kaynağı, sertlik ve aşırılık, (Doğan, 1982) gibi anlamları içeren bir deviminin, bir gücün derecesi, yeğinlik, sertlik (TDK 1983) anlamlarına da gelmektedir.

Yabancı dillerde, örneğin Fransızca'da, şiddet (*violence*); bir kişiye, güç veya baskı uygulayarak isteği dışında bir şey yapmak ya da yaptırmak; şiddet uygulama eylemi, zorlama, saldırı, kaba kuvvet, bedensel ya da psikolojik acı çektirme ya da işkence, vurma ve yaralama olarak tanımlanıyor. *Violence* sözcüğü Fransızca'ya Latince *Violentia* aracılığı ile girmiş. *Violentia* şiddet, sert ya da acımasız kişilik, güç anlamında kullanılıyor. *Violare* ise şiddet kullanarak hareket etmektedir. Bu sözcüğün kökeni ise “*vis*”: Çeşitli anlamlarının yanı sıra; güç, erk, şiddet, bedensel gücü de simgelemektedir. Eski Yunancadaki “*bia*”nın da, bedensel güç ve kullanımı ve kullanan anlamına geldiğini ekleyelim (Ünsal, 1996).

Oxford English Dictionary, “şiddet” sözcüğünün yalnızca kullanım alanının bile çok geniş olduğunu gösteriyor. Bu kullanımlar arasında, “bedensel zor uygulama”, “bedensel zedelenme”ye neden olma, “kişisel özgürlüğü zor yoluyla kısıtlama”, “bozma ya da uymama”, “rahatça gelişmesini ya da tamamlanmasını engellemek üzere bazı doğal süreçlere, alışkanlıklara, vb. yersiz kısıtlamalar getirme”, “anlamın çarpıtılması”, büyük güç, sertlik ya da haşinlik”, “kişisel duygularda sertlik” ve “tutkulu davranışlara ya da dile başvurma” bulunmaktadır (Hobart, 1996).

2.1.1. Şiddetin Bilimsel Olarak İncelenmesi

Şiddet, doğanın içinde olan ve tüm canlılar tarafından dolaylı ya da dolaysız yaşanan bir olgudur. Diğer canlılardan farklı olarak ise insan, şiddeti uygulayan ve uygulanan olarak biçimlendirmiştir. Ona çeşitli anlamlar vermiş, inançları, gelenek-görenekleri içerisinde onu tabu, suç ya da bir ritüel olarak tanımlamıştır. Son yıllarda dünyada ve ülkemizde güncelliğini koruyan saldırgan davranışlar, daha çok aile içinde ve dışında kadına yönelik saldırılar şeklinde görülmektedir. Kadına yönelik şiddet, her kültürde değişik oranlarda yaygın olarak görülmektedir. Resmi kayıtlara göre ülkemizde Şubat 2010 ile Ağustos 2011 arasında 19 ayda yurt genelinde 78 bin 500 aile içi şiddet vakası yaşanmıştır. Yaklaşık günde 138, her saatte 6, her 10 dakikada bir aile içi şiddet olayı söz konusudur (Köknel, 2013).

Saldırıya uğrayan kadın çeşitli nedenlerle olayın duyulmasını istemez. Bedensel ve ruhsal olarak örselendiğinden aile, çevre ve toplum içinde saygınlığı yitirme, düşmüş bir kadın olarak değerlendirilme endişesi yer alır. Öte yandan kadın, poliste, adli kurumlarda da benzer bir değerlendirme olabileceğini düşünerek olayı açıklamaktan, saldırganı şikayet etmekten kaçınmaktadır (Köknel, 2013).

Çetin Özek'e göre, "şiddet eyleminin temel nedeni, toplumdaki yeni koşulların yarattığı sosyo-ekonomik sorunların çözümünde mevcut siyasal tutumların kendini yenileyememesinden doğan yetersizliğidir". Doğu Ergil ise, "toplumsal bunalım"dan söz edip daha çok, şiddet yanlılarının psikolojisine ağırlık verip özellikle "toplumsal yabancılaşma" ile şiddet arasındaki bağları açığa çıkarmaya değinmektedir. Günsev Evcimen de, Türkiye'deki şiddet eylemlerini "sosyo-ekonomik sorunlara, işsizliğe bağlamanın" yetersizliğini ileri sürüp "kişileri bireysel şiddete yatkın ve dış dinamiklerin müdahalelerini kolaylaştıran bu koşullar, daha temel bir olgu ile az gelişmiş bir yapının toplumsal değişimini güçleştiren yapısal özellikleriyle ilgilidir" demektedir. Özer Ozankaya da, "toplumsal yapıda, siyasal kültürde, kamu yönetiminde, eğitimde ve ekonomik yapıda derin kökleri bulunan bir toplumsal bunalım" olarak değerlendiriyor. Görülüyor ki, bütüncül yaklaşımın gerekliliği konusunda Türk bilim adamları birleşmektedirler (Keleş, 1982).

Adli Tıp alanı; kadına yönelik şiddetin her türünü ve en ağır formlarını günlük meslek pratiğinde sıkça görür. Şiddet kurbanlarının tanısını, olayın gerçekleşip gerçekleşmediğini, gerçekleşme biçimi ve zamanını, mağdurların zarar görme boyutunu, zanlı ya da zanlılarının kim olduğunu belirlemeye çalışmaktadır. Ancak ülkemizde Adli Tıp Kurumu çatısı altında, ülkenin her noktasında, çoğu mahkeme binaları içinde ya da yeterince uygun olmayan fiziki koşullarda, kadına yönelik şiddet vakalarının değerlendirilmesi sağlıklı bir durum değildir. Adli tıp alanında yapılan aile içi şiddet konusundaki çalışmalara biraz daha yakından baktığımızda; olguların sunumları ve bazı özelliklerinin ele alınıp tartışıldığı, derleme türünde yayınlar ile tez çalışmaları şeklinde olduğu görülmektedir (Salaçin, 2009).

Şiddetin yaşandığı durumlarda, şiddete maruz kalan kadının yapması gereken haklarını aramaktır. Bu yüzden de vücuttaki hasarların belirlendiği somut ve ölçülebilir bir adli tıp raporu burada olayın ne olduğunu ve hasarları gösteren tek kriter şeklindedir. Adli tıp raporu, şiddet yaşamış tüm kurbanların olayı yaşadıkdan hemen sonra alması gereken ve mahkemeye başvurup haklarını aradıklarında onların durumunu anlatabilecek çok önemli bir belgedir (Polat, 2013).

2.2. Kuramsal Temel

Araştırmanın kuramsal temeli çeşitli disiplinlerden ve yaklaşımlardan yararlanılarak meydana getirilmiş olup, şiddetle ilgili tanımlardan bahsederken her tanımın farklı yaklaşımlar ve disiplinlere göre şekil aldığı, bu yaklaşımları biraz daha detaylandırarak ele almanın kadına yönelik aile içi şiddetle mücadelenin kuramsal temelini oluşturacağı düşünülmüştür.

Bir dizi araştırma tarafından bir çok aile içi şiddet kavramı geliştirilmiş, fakat bu olgu tam olarak açıklamak için, hiçbir kuram ya da disiplinin yeterli olmadığı unutulmamalıdır (Canter, 2011).

2.2.1. Bireysel Yaklaşım

Bu yaklaşımın en çok bilinen savunucuları Freud ve Dollard gibi psikoloji ve psikiyatri ile Lorenz (Lorenz, 1996) gibi zooloji alanından soruna yaklaşanlar olmuştur. Bireyi kendisine bilimsel olarak sorun edinen psikoloji, tek tek bireylerden yola çıkarak insana dair evrensel yasaların peşinden koşmaktadır. Psikanalitik görüş, saldırganlığın içgüdüsel olarak insanda var olduğunu, önemli olan şeyin bunu bir şekilde insanların kontrol ederek, spor gibi bedensel aktivitelerle başka bir alana kaydırılması gerektiğini ve insanın içgüdüsel bu davranışı bilinç düzeyine taşıyarak baş edebileceği yöntemlerin geliştirilmesi gerektiğini savunur.

Freud, ilk dönemlerinde libidoyu, yani yaşam enerjisini insan davranışlarının temel belirleyicisi olarak görmüştür. Saldırganlık da libidonal enerjinin doyurulmasını engelleyen durumlarda ortaya çıkan bir davranıştır. Ama bu görüşünün yerine daha sonra ölüm içgüdüsünü koyarak, saldırganlığın bu güdüden kaynaklandığını, bu güdünün libidonun tersine yıkıcı ve yaşamın tahrip edilmesi amacıyla hareket ettiğini ileri sürmüştür (Freud, 2000).

psikoloji açısından ele aldığı saldırganlığı, Freud'e göre farklı bir açıdan ele alır ve içgüdünün yerine saldırganlığın ana nedeni olarak engellenmeyi koyar. Ona göre eğilimler, ihtiyaçlar, dürtüler, fiziksel ya da toplumsal çevre tarafından engelleniyorsa, bu engel ortadan kalkana kadar birey saldırganlığını sürdürür. Burada önemli olan nokta, bireyin ihtiyaçlarının farkına varması ve o ihtiyaçları için harekete geçmesidir. Bu harekete geçiş eğer bir engelle sonlanıyorsa, o bireyin saldırganlaşması kaçınılmazdır (Dollard, 1980).

Dollard'ın bu teorisine birçok açıdan karşı çıkmıştır. Her engellenmenin şiddet yaratmayacağı, engellenmenin birey için ne anlama geldiğinin ve bireye ait özelliklerin bu engellerle baş edebilmesinde farklı araçlar geliştirebileceğinin bu teoride görmezden gelindiği savunulmaktadır (Form 1984). Çocukluk yaşantısı sırasında karşılaşılan deneyimler, insanın şiddete duyduğu ihtiyacın azlığını ya da çokluğunu belirler. Anneden kopuş, hastalık, kardeşin varlığı ve rekabet, okula gitme, ergenlikle beraber bedensel ve hormonal yapıdaki değişikliğe uyum sağlama becerisi gibi faktörler birbirini takip ederek insanın şiddetle baş etme ya da yaşama

olanaklarını oluşturur. Şiddete yatkınlık gösteren kişilerin özel tarihlerinde şiddete maruz kalmaları bu yaklaşımı doğrular niteliktedir. Savunma mekanizmasının bir parçasını oluşturan meşrulaştırma kültürel ve sosyal açıdan kişiye kolaylıklar ya da zorluklar çıkartır. Eğer uyguladığı şiddeti kendi içerisinde meşrulaştıramazsa, şiddetin yönü kendisine karşı da çevrilebilir ya da zevk için şiddet uygulayan insanların yaşadığı bir duygusuzlaşma ve vicdanını yok sayma çabasıyla ruhsal bir hastalığın içine düşer. Bu yaklaşıma göre, erkeğin aktif, kadının pasif yaradılışlı olması ve erkeğin kadına göre annesinden kopuş sürecinin arzuların bastırılması nedeniyle daha ağır olmasından dolayı, erkek kadına göre şiddet uygulamaya daha yatkındır görüşü hâkimdir (Millet, 1987). İlkel toplumdan bu yana erkeğin avcı, kadının toplayıcı olmasından dolayı, kültürel bilinç aktarımında erkeğe yüklenen bu aktiflik aslında kendi içinde bir gerilim taşır. Çünkü erkeklik kazanılan ve kaybedilen bir roldür (Kandiyoti, 1997). Erkek, çocukluğundan itibaren güçlü ve dayanıklı olduğunu çeşitli şekillerle etrafındaki kişilere ispat etmek zorundadır. Eğer korkak ve zayıf olursa toplum içinde erkek muamelesi görmez ve aşağılanmayı göze alır.

Bireysel yaklaşımın kuramsal bir başka dayanağı da, şiddet uygulayanların çoğunlukla nevroitik, psikotik, psikopatik türde kişilik özellikler göstermesi ve madde bağımlılığının kişilik bozukluklarını arttırdığı için şiddetin doğmasında yardımcı olduğu gerçeğidir. Ama birçok bilim adamı ve özellikle feministler, bireysel yaklaşımın yetersiz olduğu, sorunun toplumsal, kültürel ve ideolojik boyutunun bu bakış açısıyla görmezden gelindiğini öne sürerek karşı çıkmaktadırlar. Sorunun büyük bir kısmı kültürel temellere dayanıyor olsa da, bireysel özelliklerin ihmal edilmemesi de çok önemli bir noktadır (Usta, 2006).

Adler'e (1912) göre, insan davranışının kaynağı "aşağılık duyguları"dır. Kişi bu duygunun etkisiyle eksiklikten kurtulma çabalarına girer. Gerçeklere uyan ya da uymayan nedenlerle, kendini yetersiz ve kusurlu görebilir. Bu süreç çocuklukta başlar. Sevilmeyen, ihmal edilmiş çocuk sevgi ve güven eksikliği içindedir. Böyle bir çocuk değersizlik ve kızgınlık duyguları geliştirebilir. Bu duygular aşağılık karmaşasına dönüşebilir. Aşağılık duygusu organizmada bir gerilime yol açacağı için böyle bir kimsede her zaman üstünlük duygusu doğrultusunda gerilimi giderici

bir devinimle karşılaşır, ancak sorunun çözümü doğrultusunda bir devinim değildir bu. Dolayısıyla, üstünlük duygusu sağlamaya yönelik devinim, yaşamın yararsız tarafında yer tutar. Gerçek sorunun çözümü ileri bir tarihe ertelenir ya da rafa kaldırılır (Adler, 2012).

Yaşam yaratabilmek güçsüz insanda bulunmayan birtakım nitelikler gerektirir. Yaşamı yok etmek içinse yalnızca bir tek nitelik-şiddete başvurmak-yeter. Güçsüz insan tabancası, bıçağı ya da kuvvetli bir bileği olduğu sürece başkalarının ya da kendisinin içindeki yaşamı yok ederek aşabilmektedir. Böylece kendisini yadsıyan yaşamdan öç almış olmaktadır (Fromm, 2008). Tüm canlılar kendi doğalarına uygun bir gelişme göstermek isterler. Bu nedenle yine her canlı, kendi doğal yapısına uymayan bazı kısıtlamalara tepki gösterir. Bu tepkiyi kırabilmek için, bilinçli ya da bilinçsiz, fiziksel ve ruhsal şiddeti kullanması kaçınılmazdır (Fromm, 2003).

İnsan toplumsal bir varlık olduğundan, kişiliğin biçimlenmesinde toplumsal çevreyle olan etkileşimlerin önemli olduğu görülmektedir (Özügür, 1983).

Biyolojik şiddet kuramı da; şiddet ve saldırganlığı ağırlıklı olarak, davranışın genetik, doğuştan ya da organik kökenleri üzerinde durmaktadır. Aile içi şiddeti açıklamak için genetik, sinir sistemi hastalıkları, baş yaralanmaları, beyin iltihabı ve diğer tıpsal hastalıklar, beynin yapı ya da işlevindeki değişiklikler ya da iç salgı bezleriyle ilişkili etmenler üzerinde odaklanmaktadır (Canter, 2011).

2.2.2. Psiko-Sosyal Yaklaşım

Psiko-sosyal yaklaşımlar, niçin belirli bireylerin fiziksel saldırganlık gösterip diğerlerinin göstermediğini açıklamaya çalışırlar. Bunu yaparken ya da özelliklerinin bir bileşeninin (bireysel kişilik özellikleri) onun ortağına ya da eşine karşı şiddete başvurma olasılığını artırdığını varsayarlar (Canter, 2011).

Adler, insanlara ve insanî problemlere iyimser bir görüş açısından yaklaşmaktadır. Freud'un, insanı aslında vahşî olan ve toplum tarafından 'ehlileştirilmesi' gereken bir varlık olarak görmesine ve insan tabiatının kötülüğü üzerinde durmasına karşılık, Adler 'sosyal duygu'ya ağırlık vermektedir. 'İnsanları birbirine bağlayan evrensel bir sosyal duygu'dan sık sık söz etmesi; 'her çocuğun

ruhuna kök salmış olan' bu sosyal duygunun 'ancak en şiddetli psiko-patolojik bozuklukların etkisiyle yitirilebileceğini' söylemesi; 'çocuğu, büyüklerin yanında olmaya götüren ilk sevgi ihtiyacını, doğuştan gelen sosyal duygunun ilk belirtisi' olarak görmesi, Adler'in insanı sosyal bir varlık olarak kabul ettiğini göstermektedir. Bu sosyal duygunun yeterince gelişmemesi ise, doğrudan doğruya eğitim sistemlerimizdeki ve yöntemlerimizdeki hatalara bağlanmaktadır. Bu gibi hatalardan kaçınılabilirse, insan tabiatının iyiye doğru gelişeceğinden şüphe etmemek gerekir (Öztürk, 2008).

Şiddet aileye fiziksel olarak zarar vermenin yanı sıra, bireyler arasında sevgi, sadakat ve bağlılık gibi duyguları da olumsuz etkilemektedir. Aile içi şiddetin neden ortaya çıktığına dair bir diğer açıklama temel olarak şu düşünceye dayanmaktadır: Bastırılmışlık duygusu, bireyleri agresif tepki verme konusunda kışkırtmaktadır. Aile ve iş rollerinde bastırılmışlık arttıkça, şiddetin derecesi de artmaktadır (Zastrow, 2013).

Sullivan, davranışın kişilerarası ilişki sonucu oluştuğunu ileri sürmüştür. Bu nedenle bir insanının davranışlarının tek başına ele alınarak yorumlanmasının doğru olamayacağını, davranışı insanlar arası etkileşim içinde incelemek gerektiğini savunmuştur (Sullivan, 2013).

Freud (2000), yetişkin bir bireyin kişiliğinin erken çocukluk dönemindeki çeşitli yaşantılarla belirlendiğini; bu dönemi başarılı bir şekilde atlatamayan kişiler ise gerek toplumsal gerek bireysel düzeyde, tutarlı bir kişilik oluşturamayacağını, karşı cinsle sevgiye dayanan ilişkiler kurmakta zorlanacağını, söylemektedir

Psikanaliz içinden bakınca şiddet kurucu, derine nüfuz etmiş, çok yaygın, olağan ve tam olarak kontrol edilemez bir güç olarak görünmektedir. Hem birey-oluş hem de tür-oluş düzleminde, yani hem ruhsal yapı hem de ataerkil kültür-toplum düzleminde etkili olan korku, kaygı, saldırganlık, öfke, utanç, husumet, düşmanlık ve rekabet gibi dinamikler çok ve çeşitli şiddet biçimlerine zemin hazırlamaktadır (Özkazanç, 2013).

Horney ise kişiliğin, davranışların ve davranış bozukluklarının oluşmasında toplumsal çevreye ve kültüre öncelik vermiştir. Kişiliği toplumsal etkilerin (anne-baba toplum ve kültür) biçimlendirdiğini savunan Horney'e göre başlangıçta

ayrışmamış, karmaşık görünen davranışlar; yaşam boyunca süren çevre etkileri sonucu organize olmuş yapılara dönüşerek bireyin geliştirdiği algı, duygu, düşünce, değer, yargı, amaç ve bunların karşılıklı etkileşimleri sonucu kişiliği oluştururlar. Kişiliği, kalıtsal özelliklerden çok çevrenin, özellikle de aile çevresinin etkileri sonucu gelişen bir bütün olarak gören Horney, kişilik gelişimi değişmez kurallara bağlı değildir. Horney, “güven duygusu ve doyum” insan kişiliğinin iki temel yönlendiricisi olup birincil yönlendiricisi güvenlik duygusu olduğunu kabul etmektedir. “Temel kaygı” denilen bu endişenin kişilik bütünlüğü üzerinde, çocukluktan itibaren etkili olduğunu, insanların bu kaygıdan kurtulmak için sevgi, boyun eğme, içe dönme, güç elde etme gibi davranış biçimleri gösterdiğini ve gösterilen bu davranışların kişiliği oluşturduğunu söylemektedir (Horney, 1986).

İnsan, tarihsel ve bireysel gelişim süreci içinde geliştikçe kendini yalnız ve soyutlanmış hisseder, bu durum kaygı yaratır. Kişi, egemen olma, yok etme, boyun eğme, robotlaşma gibi savunma düzeneklerini kullanarak kaygıdan kurtulmaya çalışır. Kişilik gelişmesinde kültürlenmeye ve toplumsallaşma önemlidir. Sonuç olarak, kişiliği oluşturan katmanlar bedensel, ruhsal ve toplumsal olmak üzere üç grupta toplanabilir. Her katman arasında sürekli iletişim ve etkileşim sonucu, kişilik bir bütün olarak ortaya çıkar (Özğür, 1983).

2.2.3. Feminist Yaklaşım

Feminist yaklaşımların felsefi temeli, erkeklerin ataerkil bir toplum tarafından güç ve denetimle donatıldıkları ve kültürel olarak başat konumlarını kadınların davranışını denetim altında tutmak için kullandıkları inancıdır. Erkek egemenliği düşüncesine göre, aile içi şiddet toplumda, ailede ve ilişkilerde gücün erkekle kadın arasında eşitsizlik dağılımını yansıtmaktadır (Canter, 2011).

Feminist kuram içinde kadınların etkinliklerinin – toplumsal cinsiyet tarafından bağımlı hale getirilen ve sınıf, ırk, yaş, zorunlu heteroseksüellik ve coğrafi – toplumsal eşitsizlik gibi tabakalaşmaya dayalı diğer pratikler tarafından çeşitli şekillerde etkilenen – dünyayı oluşturmaya yardımcı oldukları önemli ancak onaylanmamış biçimleri keşfetmeye yönelik bir gözle dünyaya kadınların görüş

açısından bakan bu bakış açısı, toplumsal yaşamı algılayışımızı çarpıcı bir biçimde yeniden ele almaktadır (Ritzer, 2011).

Kadın, dünyanın bütünüyle erkek dünyası olduğunu kabul eder; erkekler kurmuştur bu dünyayı, onlar yönetmektedir ve bugün dünyanın efendisi onlardır; kendisine gelince, o bu dünyadan sorumlu değildir; onun bağımlı, ikinci derecede bir varlık olduğu kabul edilmiştir zaten; şiddet dersleri almamış, topluluğun öbür öğelerinin karşısına hiçbir zaman özne olarak çıkmamıştır; etine, evine kapanmış; kendini, bütün erkek ve değerlerin yaratıcısı olan şu insan yüzlü tanrılara oranla, edilgin bir varlık gibi hissetmektedir (Beauvoir, 1993).

Feminist felsefe, bir norm koymaktansa, kadınların, erkeklerin yetersiz karşılıkları ya da onların yakın varlıklar olarak değil de, kendileri olarak düşünmelerine ve yazmalarına olanak tanıyacak yeni bir açılım yaratma çabası içindedir. Feministler, kendi köklerinin tarihsel olarak ataerkil metinlerde olduğunu; bu bakış açısının geleceği, o tarihin ötesine geçebilecek bir yönelim taşımaktadır. Dolayısıyla, onu “feminist” yapan, konusu/nesnesi değil, perspektifidir. Binlerce yıldır egemen olan kavramların, terimlerin, yönelimlerin yerine yenilerinin yaratılması gerekir (Berktaş, 1996).

Cinslerin (kadın ve erkeğin) eşitliği kavramına dayanan kadınlara eşit haklar isteyen, temelde kadın ile erkek arasındaki iktidar ilişkisini değiştirmeyi amaçlayan bir siyasal akımdır feminizm. Bu akım, insanlığın yarısını oluşturan bir demografik grubun ve uygarlık tarihi boyunca hep ikincil konumda yaşamak zorunda kalan bir cinsin (kadınların) bu durumdan kurtuluş hareketinin öğretisidir (Arat, 2010).

Ev içi şiddetin sona erdiğini görmek istiyorsak düşüncede ve eylemde gerçekleşmesi gereken değişiklikler hakkında daha büyük bir kültürel farkındalık yaratmak ve bu farkındalığı sürdürmek gerekiyor (Hooks, 2012) diyen feminist yaklaşımın da kadına karşı uygulanan aile içi şiddeti açıklamakta yetersiz kaldığını söyleyen farklı yaklaşımlardan biri de toplumsal yaklaşımdır.

2.2.4.Toplumsal Yaklaşım

Toplumsal yaklaşımlar daha geniş bir bakış açısı, yaşam olayları ya da toplumsal gerginlik (stres) örüntüsü üzerinde durmaktadır. Olumsuz yaşam olaylarının, özellikle de geleneksel erkek rolü konumunu tehdit edenlerin, eş ilişkili kötüye kullanmayla ilişkili olduğunu göstermektedir. Gerginlik kavramına göre, aile içi şiddet gerginliği, engellenme ve önü kesilmiş amaçlara bir tepkidir. Düşük geliri, düşük evlilik kalitesi, kötü barınma koşulları, kısıtlı iş fırsatları, olumsuz çalışma koşulları, daha az toplumsal desteği olan ve alkolü kötüye kullanan erkekler şiddet tepkileri vermeye daha eğilimli bulunmaktadır (Canter, 2011).

Sağlık, eğitim, aile, hukuk, sosyal güvenlik ve sosyal hizmetler gibi toplumsal kurumlar Althusser'e göre devletin ideolojik aygıtlarıdır. Devlet, bu kurumları yöneten, denetleyen, yönlendiren politika ve uygulamalarını belirleyen dev bir mekanizmadır. Bu mekanizma, kadın ile ilişkisini özellikle aile kurumuna ilişkin politikalar yoluyla kurgulamakta, kadını değişik açılardan etkilemekte ve yönlendirmektedir. Dolayısıyla kadının uğradığı şiddet sorununun da aileyle ilgili politikalar çerçevesinde ele almaktadır (Yıldırım, 2002).

Tarihin akışı içinde ailenin eski fonksiyonunu tamamladığını görüyoruz. Aile daima bir fonksiyonunu bitirir, ötekine geçer. Yasaların, düzenin, dinin, bilimin, sanayinin değişmesi ve ilerlemesi aileyi de değiştirir (Bebel, 1980).

Her bireyin ana kişilik özelliklerinin toplumsal bir temeli olduğu, kişinin içsel dünyası, onun dış dünyayla, yani toplumla olan bağlarının özgün doğası aracılığıyla kurulur. Birey, toplumsal bir varlıktır. Yaşamın, başkalarıyla birlikte gerçekleştirilen toplumsal belirtilerinden doğrudan doğruya görünür olması bile, bireyin yaşam belirtileri, arasında toplumsal yaşamı açıklar ve saptar. Bir bireyin gelişmesini, doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak bağlantılı olduğu öteki bireylerin gelişmesi belirler (Petrovski, 1986).

Şiddet, bir insana iradesi dışında kabul ettirilen bir durum, davranış, vs. ile başlayıp manevi veya fiziksel baskı uygulamaya, onu hırpalamaya, zor kullanmaya, işkence yapmaya, sakat bırakmaya hatta öldürmeye kadar uzanıyor ise, öncelikle-kişisel iktidar türlerinin çeşitli biçimlerinden kurumsal iktidarlara kadar uzanan bir

yelpaze içinde-tahakküm kurmak ve otorite oluşturmakla başlar. Bu durumda, toplumun, toplumsallığın, yapıların ve hiyerarşik ilişkilerin neredeyse tümünün şiddet içermesinden söz edebilir. Bireysel ilişkilerdeki şiddet örtük olsa da kurumsal özellik taşıyan kurumların kurumsallaşmış şiddetinin izlerini hemen hemen her yerde görebiliriz. Ancak, yine modern zamanların bir sonucu olarak, gündelik hayatın parçalanmış ve bölünmüş niteliği gereği bu kurumların her birinin doğrudan veya dolaylı etkilerine –şiddetlerine- farklı zaman ve mekanlarda, kısmi olarak maruz kalırız (Ergüden, 1996).

Kapitalist üretim biçiminin bütün bu çelişkili değişiklikleri içinde barındırması, bunların aslında kapitalizmi sürdürüp güçlendirmesi olasıdır. Ataerkilliğe ve ücrete dayalı emek sistemine karşı çıkan insanların eylemi işte bu nedenle son derece önemlidir (Rowbotham, 2011).

Oscar Wilde’e göre; özel mülkiyet kamusal zenginliğe dönüştüğünde ve işbölümünün yerini işbirliği aldığında, toplumun her bireyinin maddi refah sorunu kalmadığında hayat esas temelini ve esas çerçevesini kazanacaktır. Böylece bir toplumda insanın başka bir insana acımasının, ona yardım etmesinin, başkasının manevi acısını duyma ve paylaşmasının manevi yükü ortadan kalkacaktır. Kısaca “hayır kurumu ve işleri” denen ilişkileri ihtiyaç haline getiren koşullar dünyadan silindiğinde (Özden, Koç, 2002) kadına karşı aile içi şiddetin de ortadan kalkacağı düşünülmektedir.

Artık biliniyor: Kadın üstüne imgeler, kimi kez ana, kimi kez baştan çıkaran, ara sıra cadaloz ve çoğu kez zayıf olarak, zihniyetlerde kök salmış haldedir. Reklamların hiç vazgeçemediği bu çıplak malzeme, fırsatını yakaladığında sinemanın, spor ya da politikanın da işine gelmektedir. Maçoluk ve kadın düşmanlığı, son yıllarda gerilemiş olsa da, feminizme karşı oluşun kaybolmadığı; sadece başka biçimlere girdiği görülmektedir. Toplumumuzda kadın, ailenin içinde olsun ya da olmasın, açık bir sömürünün, korkunç bir cinsel açlığın, bu arada dinmez bir şiddetin sultanı altındadır (Tanilli, 2010).

Sonuç olarak aile içi şiddet yaygın bir sorundur. Hem kurbanların hem de resmi yetkililerin bütün olayları bildirmemesi nedeniyle, tam olarak ne kadar yaygın

olduğu kesin olarak bilinmemektedir. Birçok aile içi şiddet kuramı önerilmiş, fakat hiçbirini onu tam olarak açıklamak için yeterli olmamıştır (Canter, 2011).

2.3. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Nedenleri

Birçok araştırma ile yaygınlığı açık şekilde ortaya konmuş olan aile içi şiddetin, kadına yöneltilmiş en ağır şiddet türü olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Zira, bu kadar yaygın şekilde yaşanmasına rağmen toplumsal düzeyde en meşrulaştırılmış ve görünmez şiddet türü yine aile içinde gerçekleşendir. Aile içi şiddetin doğal sayılmasının temelinde, toplumca kadına ve erkeğe atfedilen farklı özellikler, cinsiyetçi işbölümü yani geleneksel kadınlık-erkeklik kalıpları ve bu kalıpların doğal olduğuna dair inanç bulunmaktadır. Bu kalıpların, erkeğin kadına karşı hem özel alanda hem de toplumsal alanda üstünlük kurmasına olanak sağlaması, buna karşın kadına, her koşulda erkeğe karşı boyun eğmeyi dayatması; yani katı cinsiyet rolü sosyalizasyonu sonucunda kadının öğrenilmiş çaresizliği, şiddeti beslemektedir. Çok boyutlu bir sorun alanı olan kadına yönelik aile içi şiddeti doğuran etkenler, toplumsal cinsiyet eşitsizliği temelinde çoklu ve karmaşık bir yapı sergilemektedir. Şiddete boyun eğişin toplum tarafından desteklenmesi ve kadına yönelik şiddete bir hoşgörü ortamı hazırlanması gibi kültürel faktörler, evlilik içinde çatışma yaşama, ilişkideki sorunları çözmedeki yetersizlikler gibi ilişki faktörleri; kadının ekonomik bağımsızlığının olmaması, istihdam olanaklarına erişimde sınırlılıklar gibi ekonomik faktörler ile karar alma mekanizmalarında ve yasal düzeyde kadın-erkek eşitliğinin sağlanamamış olması şiddetin ortaya çıkmasını etkileyen temel faktörlerdir. İşsizlik, yoksulluk, kültürel değişimler, alkol gibi etkenler ise yaygın inanın tersine, tek başına şiddeti doğuran birer neden değil, var olan bir eğilimin dışa çıkmasını kolaylaştıran etmenlerdir. Bunları şiddetin riskini artırıcı faktörler olarak adlandırmak mümkündür. Belirtilen bu faktörlerin yanı sıra daha önce şiddet uygulanmış olması-şiddetin sıklığı, ayrılık-boşanma olasılığının yükselmesi, silah bulundurma-kullanma, depresyon, intihar tehdidi, aşırı kıskançlık-sahiplenme, ataerkil tutumlar gibi etmenler uluslararası çalışmalarda son derece yüksek tehlike düzeyi için risk etmenleri olarak saptanmıştır (Şener, 2011).

Aile, genellikle mutlu ve huzurlu bir kurum olarak görülse de, ne yazık ki bunun tersi durumlara; şiddete meyilli ailelere de sık rastlanmaktadır. Aile içi şiddetin boyutları, birçok vaka bildirilmediğinden tam olarak bilinmemektedir. Eşe yönelik istismar, özellikle kadına karşı dayak, yıllarca göz ardı edilmiş fakat günümüzde artık önemli sorun haline gelmiştir. Erkekler pek çok nedenden ötürü kadınlara şiddet uygulamaktadır. Kendine güveni olmayan, kendini, evin ihtiyaçlarını karşılama, baba ve cinsel partner olarak yetersiz hissedenden birçok erkek vardır. Bu erkekler eşlerini kendilerine itaat eden ve yönlendirilmeye ihtiyaç duyan kişiler olarak kalıba sokmaktadırlar (Zastrow, 2013).

Ülkemizde aile içinde saldırgan davranışların başında yer alan eş dayaaının ne denli yaygın olduğuna ilişkin yeterli veri yoktur. Ancak günlük yaşamda karşılaşılan olaylar bu oranın toplumun bütün kesimlerinde yüksek olduğu izlenimini vermektedir. Araştırma ve gözlemlerim; eşini döven erkeklerin, cinselliği de içeren saldırgan dürtüleri denetleyebilecek kişilik gelişimine sahip olmadıklarını ortaya koymuştur. Buna ek olarak ailesinin ekonomik, eğitim ve kültür düzeyinin düşük olması, alkol kullanması, ruhsal hastalığının olması, aşırı kıskançlık, dayak olayına yol açan nedenlerin başında gelmektedir. Araştırmalar sonucu saldırı yapan erkeklerin saldırganlığa yatkın kişilik yapıları yanında, başkalarıyla sağlıklı ilişki ve iletişim kuramadıkları, kadınlardan çekindikleri, korktukları, cinsel ilişkilerinde şiddet ve zor kullanmaktan, kadınlara zarar vermekten hoşlandıkları, cinsel isteklerinde dengesizlik olduğu ortaya çıkmaktadır (Köknel, 2013).

Şiddet, insandaki iki temel duygudan birisinin kapsamına girer ki, bu duygulardan bir tanesi cinsellik, diğeri saldırganlıktır. Saldırganlık, kişinin kendisini tehlikelerden koruması için verilmiş bir duygudur. Tehlikeyi uzaklaştırma hissi, aslında insanın kendini tehdit altında hissetme duygusuyla beraber yaşamaktadır. Şiddet, insan kendini sözlü olarak ifade edemediğinde ortaya çıkar.

Erkeklerde saldırganlık, temel dürtüsel eğilimlerdenidir. Aileye yönelik şiddette erkeğin buna daha yatkın olduğu, kadının da farkında olmadan şiddete zemin hazırladığını görmekteyiz. Şiddete yönelmekte olan kişinin, ilkel dürtülerini kontrol edememesi söz konusudur (Tarhan, 2012).

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin ışığı altında kadın haklarını, özgürlüğünü, kadına yönelik ayrımcılığı ve şiddeti değerlendirmiştir. Genel olarak bütün toplumlarda, farklı boyutlarda, yaygınlıkta ve yoğunlukta kadına karşı aile içi şiddet saptanmıştır. Özellikle ülkemizin de yer aldığı erkek egemen toplumlarda, ahlak, namus, fazilet kavramları, kadının cinsel kimliği ve davranışları, tutumu, eylemiyle özdeşleşmiştir. Erkek, bu kavramları korumak ve kollamak adına, baskı, korku, sindirme, yıldırma ve yok etme yöntemleriyle kadının kimliğini, haklarını ve özgürlüğünü yok saymaktadır. Bu nedenle kadına karşı şiddet uygulanması, hatta toplumun, ailenin, erkeğin, kadının “namus” uğruna, ahlaksız, faziletsiz sayılan kadını öldürmesi meşru sayılmaktadır (Köknel, 2013).

2.3.1. Eğitim ve Ekonomik Durum

Eğitim ve gelir düzeyi, farklı araştırmalarda şiddet üzerinde belirleyici iki faktör olarak öne çıkmaktadır. Öte yandan, dünya genelinde farklı ülke karşılaştırmalarına dayanan Birleşmiş Milletler İnsani Gelişim Endeksi (2010) kadınların pek çok ülkede ‘fakirin de fakiri’ konumunda bulunduğu işaret etmektedir. Kadınlar ülkemizde de sosyo-ekonomik kalkınmadan en düşük düzeyde faydalanan kesimi oluşturmaktadır. Kadın ve erkekler arasındaki sosyo-ekonomik farklılıklar, kadınların şiddet mağduru olmalarını da büyük ölçüde etkilemektedir. Genel nüfus içerisinde eğitim düzeyi, istihdam oranı, kamusal alanda görünürlüğü erkeklerden düşük düzeyde olan kadınların, şiddete uğraması toplumsal hayatta karşılaştıkça farklı eşitsizliklerden bağımsız değildir. Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda gerçekleştirilecek çalışmaların, sosyo-ekonomik faktörlerin rolünü de kapsayan çok yönlü sosyal politikalarla desteklenmesi gerekmektedir (Karal ve ark., 2012).

Eğitim şiddeti azaltır mı? Şiddetin eğitilmiş insanlar tarafından uygulanması, eğitimsizlere göre insanı daha fazla şaşırtır. Eğitilmiş kesim arasında şiddetin artmasının sebebi, egolarından kaynaklanmaktadır. Eğitilmiş kişi, eğitimin neticesi olan insani erdemleri taşımayıp, “ben özelim ve üstünüm” duygusuyla hareket eder

ve kendi fikirlerini karşı tarafa empoze etmeye kalkışrsa, sonuçta çatışma yaşanır. Eğer karşındaki de eğitimliyse ve kendini ezdirmiyorsa, ilişki savaş halini almaktadır (Tarhan, 2012).

Kadının bedeni ve fikri özgürlüğüne kavuşması, ekonomik bağımsızlığına kavuşması demektir; hayatını kazanmak için, öbür cinse dayanmaması gerekir. (Bebel, 1980).

Eğitim ile iş piyasasına katılma arasında olumlu bir ilişkinin olduğu ve kadınların eğitim düzeyi yükseldikçe ev dışında çalışma oranlarında da artış kaydedildiği bilinmektedir. Nitekim, 1990'da kentlerde yaşayan kadınların iktisadi faaliyetlere katılma oranlarının ilkökul mezunları için % 11; ortaokul mezunları için % 16; meslek orta okulları için % 22; lise mezunları için % 39; meslek liseleri mezunları için % 44; üniversite mezunları için % 78 olduğu saptanmıştır (BKSSGM 1993).

2.3.2. Alkol ve Uyuşturucu Madde Bağımlılığı

Madde bağımlılığı merkezi sinir sistemini etkileyen ve davranış değişikliği yapan maddelerin tedavi amacı dışında kullanılması sonucu ortaya çıkan bedensel, ruhsal ve toplumsal sorunların yarattığı durumdur. Genel olarak alkol bağımlılığı olan kişinin ise; alkole başlamadan önce de kişilik bozuklukları gösterdiği kabul edilmektedir. Böyle kişilerin içmesi, söz konusu kişilik bozukluklarının artmasına ve daha ciddi boyutlara ulaşmasına, hatta alkole bağlı ruh hastalıklarının ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Köknel, 1989).

Alkol dürtü kontrolünde inhibisyon ve muhakeme yeteneğinde azalmaya neden olmaktadır. Alkol intoksikasyonu ve şiddet davranışı arasında açık bir ilişki vardır. Amfetamin, kokain, fensiklidin ve sedatif-hipnotik maddeler gibi diğer uyuşturucuların da beyin ve davranışlar üzerinde benzer etkileri bulunmaktadır. Bunlar ve bunlara benzeyen yasal olmayan maddelerin kullanılması saldırgan ve kriminal davranışlara neden olmasının yanında aynı zamanda şiddet davranışının dolaylı bir sebebidir

Birçok erkek alkol ve bağımlılık yapıcı madde kullanmakta ve bu dönemlerde şiddete daha eğimli hale gelmektedirler (Zastrow, 2013).

Erkeğin alkol kullanması diğer koşullar değişse bile kadının kocasından şiddet görmesi ile ilgili olarak önemini koruyan bir etkidir. Birçok araştırmacıya göre alkol engellenmeleri ortadan kaldırarak şiddetin ortaya çıkması olasılığını artırmakta, muhakeme gücünü azaltmakta ve bireyin karar verme yeteneğini bozmaktadır. Ağır alkol alımı çiftler arasında tartışma çıkmasına neden olarak kadının şiddet görme riskini artırmaktadır. Kanada’da yapılan bir çalışmaya göre, aşırı alkol alan erkeklerle birlikte yaşayan kadınların eşleri tarafından dövülme riskinin alkol almayanlara göre beş kat daha fazla olduğu bulunmuştur (TBMM 2006).

2.3.3. Şiddetin Öğrenilir Olması

Çocuklukta aile içinde şiddetin yaşanmış olması, erkeğin erişkinlikte birlikte olduğu kadına şiddet uygulaması açısından önemli görülen etkenlerden biridir. Çocukluğunda şiddete maruz kalmış ya da annelerine şiddet uygulandığına tanık olmuş kocaya sahip kadınların eşlerinden şiddet görme sıklıklarının şiddete maruz kalmayanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Eşlerine şiddet uygulayan erkeklerin büyük kısmının çocukluğunda fiziksel istismara uğramış olma ya da annelerinin dövüldüğüne şahit olma gibi bir özellikleri varken, fiziksel olarak istismar edilen ya da fiziksel istismara tanık olan bütün çocukların yetişkinlikte kendilerinin de çevrelerindeki kişileri istismar eden bireyler olacaklarını söylemek mümkün değildir (TBMM 2006).

Ailesinde ve çevresinde şiddete maruz kalan çocuklar, şiddeti bir yöntem olarak benimseyebilirler. 1991 yılında Hollanda’da “kendini kesen gençler” üzerine yapılan bir çalışmada, çocukluk döneminde aileleri tarafından aşırı derecede şiddete maruz kalan gençlerin, ileri yaşlarda yoğun sıkıntı ve stres içine düştüklerinde kendilerini jiletle kestikleri sonucuna ulaşılmıştır. Yani ebeveyninden şiddet gören çocuk, bunu bir davranış biçimi olarak benimsemekle ve ileride bu şiddeti başkasına yöneltmediği zaman kendi kendine uygulamaktadır (Tarhan, 2012).

Şiddet içeren ailelerde büyüyen çocuklar, bir tür post-travmatik stres bozukluğu olarak da tanımlanabilecek, bir takım fiziksel semptomlarla da karşımıza çıkabilmektedirler: Boğaz ağrısı, grip benzeri tablo, insomnia, enüresis nokturna gibi. Bu semptomların, çocukların ortamdan uzaklaştırılmaları ile ortadan kaybolduğu gözlenmiştir.

Şiddete maruz kalan kadınların bir kısmı, yaşananların çocuklarına da zarar verdiğini fark edebilirken, büyük çoğunluğu ise, aileyi dağıtmamanın onlar için daha iyi olduğu düşünmektedir

Aile-içi şiddetin, çocuklar üzerindeki en büyük etkisi, çocukların ailede işlerin böyle yürüdüğüne inanmalarıdır. Bu çocukların, geleceğin şiddet kurbanları veya istismarcıları olma ihtimalleri daha fazladır. Genç erkeklerin babalarını öldürme nedenlerinin başında, babasının annesini dövmesi yer almaktadır.

Babasının annesine uyguladığı şiddete tanıklık eden erkek çocuk, kadınlara şiddet uygulamanın normal bir davranış biçimi olduğunu öğrenecektir. Ayrıca, bu çocuklar yaşamlarındaki her tür problemin, zıtlaşmanın çözümünü şiddetle sağlamaya çalışacaktır (Polat, 2013).

Kişinin çocukluk ve gençlik dönemlerinde, şiddetin uygulandığı bir ortamda yetişmesi veya şiddete maruz kalması yetişkinlikte ailede ve toplumsal alanda bir şiddete başvurma olasılığını artırmaktadır. Şiddet, taklit yoluyla öğrenilen bir davranıştır. En önemli öğrenme kaynağı ise, kişinin ailesidir. Çocuk istediklerini elde etmek için bir araç olduğu öğrenir. Bazı ailelerde yetişkinler davranışları ile sadece çocuğa model olmakla kalmaz, özellikle erkek çocuğun kız kardeşlerine hatta annesine şiddet kullanması hoş görülür hatta kimi durumlarda ödüllendirilir. Erkek çocuklar ayrıca kahve, sokak gibi ev dışındaki ortamlarda da kadının kontrol edilebilmesi için erkeğin şiddete başvurabileceği bilgisini edinir. Yapılan araştırmalar, babasının annesini dövdüğünü gören erkek çocukların kendi eşlerini dövme ihtimalinin yedi kat artırıyor. Araştırmalar ayrıca basında ve televizyonda yayınlanan saldırgan davranış örneklerinin çocuklar üzerinde yaptıkları etkiye de dikkat çekmektedir (Kahraman, 2011).

Şiddet gösteren erkek, korkutarak sindirmek erkeklerin kendi yetişme yıllarında öğrendikleri bir davranıştır. Bu nedenle şiddet göstermek bir huy değil, öğrenilen bir davranıştır (İnceoğlu, 2010).

Toplumsal öğrenme kuramına göre, çocuklar önemsedikleri başkalarının davranışlarının sonuçlarını gözlerler ve hangi davranışlar istenilen sonucu doğuruyorsa onları öğrenirler. Davranışlar model alındığında ve pekiştirildiğinde kökleşir ve başka toplumsal etkileşimlerde yinelenir. Aile üyelerinin saldırgan davranışlar sergilediği bir evde büyüyen bir çocuğun yetişkinlikte aynı saldırgan davranışları göstermesi olasılığı daha yüksektir (Canter, 2011).

2.3.4. Kabul Edilmiş Şiddet

Geleneksel olarak erkek ve kadına biçilen roller ve bu rollerin tekrar tekrar üretimi söz konusu olduğundan; bu durum erkeğin kadına karşı olumsuz tutumunu pekiştirmekte ve aile içinde kadına karşı şiddeti olağanlaştırmaktadır (Koçyıldırım ark., 2002).

Şiddetin yaşanılan toplumda ya da kültürde doğal karşılanması, şiddetle mücadelenin önündeki en büyük engellerdendir. Doğal karşılamada en çok kullanılan yöntem akılcılaştırmadır. Özne, gerçek güdülerini algılanmayan tavırlar, fikirler, duygular ve benzerleri için, ya mantıksal olarak tutarlı, ya da etik yönden kabul edilebilir bir açıklama getirme amacıyla bu akılcılaştırma sürecine başvurur. Aslında rasyonalize etme çabası, bireyin çıkarına uygun olarak şekillenir. Aşamadığı bu sorundan ya da durumdan ancak bu şekilde stresi azaltıcı bir çabayla kendisini koruyabilir. Eğer kişi şiddete uğruyor ve bundan kurtulmak istiyorsa, şiddet ortamından uzaklaşmak isteyecektir. Ama ekonomik ya da sosyal nedenlerle bu durumun ona daha büyük zarar vereceğini düşünüyorsa, sorunu rasyonalize ederek şiddet ortamında kalmayı tercih edebilir. Kadınların uzun süre şiddete dayanmalarında bu akılcılaştırma çabası ve sonuçları gizlidir. Bütün erkeklerin böyle olduğunu, her kadının ara sıra dayak yediğini düşünerek savunma mekanizmalarıyla kendi konumunu korumaya çalışır. Eğer şiddet sorunu geçici bir seyir izlerse rasyonalize etme çabası olumlu gözükabilir, ama çoğunlukla erkekler

şiddet uygulamaktan olağanüstü bir değişim yaşamadan ya da profesyonel bir destek almadan vazgeçemedikleri için, rasyonalize etme çabası kadınların aleyhine bir durummuş gibi gözükmektedir (Usta, 2006).

2.3.5. Cinsiyete Dayalı Eşitsizlikler

Hemen hemen tüm toplumlarda kadınların ve erkeklerin birbirinden farklı davranış kalıpları geliştirmeleri beklenir. Kız ve erkek çocuklar doğuştan itibaren “kadınsı” ve “erkeksi” olarak nitelendirilen roller ve normlar çerçevesinde sosyalleşirler. Farklı şekilde giyinip, farklı oyuncaklarla oynamaları, başlarına gelen olaylar karşısında farklı duygusal tepkiler vermeleri beklenir. Yine toplumların çoğunda, bu farklılıklarla şekillenen cinsiyet kalıplarından erkeklere özgü olanların, kadınlara özgü cinsiyet kalıplarından daha değerli olduğu düşünülür. Bu da gücün cinsiyetler arasında dağılımını ve kadınların ikincilleştirilmesini beraberinde getirmektedir.

Toplumsal cinsiyet rolleri, buna bağlı yapılan ayrımcılık ve bütün bunların sonuçları ile sağlık yakından ilişkilidir. Sağlık genel olarak sosyal boyutları içinde barındıran bir kavramdır. 1948 yılında Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından yapılan tanımda sağlık “sadece hastalık ve sakatlığın olmaması değil, fiziksel, zihinsel ve sosyal yönlerden tam bir iyilik hali” olarak tanımlanmıştır. Bu tanım bağlamında kişinin eğitim durumu, nerede ve nasıl yaşadığı, ne iş yaptığı, kimlerle ilişki içinde olduğu, bireysel, toplumsal ve ekonomik koşulları ve bu ilişkilerin kendine özgü nitelikleri ve bağlantıları, sağlığı etkiler. Sağlığın sosyal boyutları içinde barındırması, bu sosyal ilişkilerden biri olan toplumsal cinsiyet ilişkilerinin dikkate alınması zorunlu hale gelmektedir.

Kültüre, zamana ve mekana göre farklılık gösteren toplumsal cinsiyet, sağlık hakkını da içine alan “kadının insan hakları” üzerinde her kadın için farklı olmakla birlikte genel olarak belirleyici bir etkiye sahiptir. Üreme hakları ile cinsel ve üreme sağlığı söz konusu olduğunda toplumsal cinsiyete dayalı güç ilişkileri ve toplumsal cinsiyet rolleri daha da fazla önem kazanmaktadır. Çünkü cinsellik ve üremeye ilişkin alanlar, gücü, geliri, mülkiyeti, hak, fırsat ve sorumlulukları eşit şekilde

paylaşmayan kadınlar ve erkekler arasındaki ilişkilerden doğmaktadır ve kadınlar aleyhine eşitsizliğin en yoğun olduğu alanlardandır (Karaca, 2011).

Toplumsal cinsiyet olgusu ve bunun çerçevesinde oluşan ilişkiler ağına bakıldığında bu ilişkilerin cinsiyete dayalı ayrımcılığın temelini oluşturduğu görülmektedir. Zira toplumsal cinsiyet ilişkileri, hayatın birçok alanında erkeklerin daha baskın olduğu, kadınların genellikle ikinci plana itildiği eşit olmayan güç ilişkisini içermektedir. Erkekler ile erkeklere atfedilen işlevlere ve görevlere verilen değer, birçok açıdan kadınlar ile kadınlara atfedilen işlevlere ve görevlere verilen değerden daha büyüktür. Kadınlar daha az hakka ve daha az kaynağın denetimine sahiptirler. Erkeklerden daha uzun saatler çalışır, fakat işlerine ya az değer verilir ya da az ödeme yapılarak ve sistematik olarak şiddete maruz kalmaktadırlar. Hemen her yerde bir grup olarak kadınların erkeklere göre ikincil sayılması cinsiyet değil, toplumsal cinsiyet kökenlidir. Toplumun tarihsel olarak erkek yönelimli bu yaklaşımla şekillenmiş olduğu gün geçtikçe daha çok kabul edilen bir olgudur. Erkek normu, toplumun bütünü için genel bir norm olarak kabul edilmekte, bu da politika ve yapılara yansımaktadır. Böylelikle, politika ve yapılar genellikle erkek üzerinden şekillenmekte, bilerek ya da bilmeyerek toplumsal cinsiyet eşitsizliğine sebep olunmaktadır (BKSGM 2010).

Kadına yönelik şiddetin ortaya çıkmasını, tekrarlanmasını, türü ve ağırlığını etkileyen birçok faktör bulunmakla birlikte, şiddetin temel kaynağı asıl olarak toplumsal cinsiyet eşitsizliği, kadın ve erkek arasında, ataerkil toplum yapısından kaynaklanan asimetrik güç ilişkisidir. Buna paralel olarak da kadına yönelik şiddet ve bir alt tür olarak kadına yönelik aile içi şiddet; ataerkil düzeni sürdürmek, itaat sağlamak ve süregelen güç dengesizliğini korumada en etkin araçtır (Şener, 2011).

Toplumsal cinsiyet kavramının sorgulayıcı potansiyellerinden faydalanarak kadın erkek ilişkileri ele alındığında kadınların maruz kaldığı cinsiyete dayalı ayrımcılığın cinsiyete dayalı işbölümü temelinden kaynaklandığı görülmektedir. Cinsiyetçi işbölümü, cinsiyetin toplumsal olarak yapılandırılmasının merkezinde yer almaktadır. Toplumsal cinsiyete dayalı işbölümünün toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin ve asimetrinin nasıl korunduğunu ve yeniden kurulduğunu kavramak için kilit öneme sahip olduğu, belirtilmektedir. Cinsiyete dayalı işbölümü basitçe

kadınlar ve erkeklerin toplumsallaşma süreci içinde yerine getirdikleri farklı işlevlerin bir bölümü gibi algılanamaz. Tersine toplumsal cinsiyete dayalı işbölümü, toplumsal cinsiyetin nasıl belirlenmekte olduğunun gözlemlenebileceği, bu ilişki içinde iktidar ve otorite alanlarının kurgulanma ve işleyiş biçimlerinin ortaya çıktığı özgün bir toplumsal pratiğe işaret etmektedir. Bununla birlikte bu işbölümünün erkekleri üst, kadınları tabi konuma yerleştiren bir bölünmedir (Erdoğan, 2011).

Genel olarak ayrımlarımızın farkındayız, ancak onları bizim yapmış olduğumuzun pek farkında değiliz (Laing, 2012).

Yasalarını erkelerin koyduğu toplum, kadının erkekten daha aşağı olduğuna karar vermiştir. Kadında, bu aşağılığı ancak erkeğin üstünlüğünü yok ederek ortadan kaldırabilir (Beauvoir, 1993).

Oysa kadın, kapıyı bacayı sımsıkı kapasa da, pencerelere kalın perde çekse de, yuvasında tam bir güvenlik bulamaz; içine girmeye cesaret edemeden uzaktan seyrettiği erkek dünyası onu dört bir yandan kuşatmıştır ve o bu dünyayı birtakım teknikler, sağlam bir mantık, belirgin sonuçlar aracılığıyla yakalayamadığından (Beauvoir, 1993) cinsiyete dayalı eşitsizlikler, hayatın her alanında bir yaşam biçimi olarak devam etmektedir.

Cinsiyetçiliği, cinsiyetçi sömürüyü ve baskıyı sona erdirmeye çalışan bir hareket olmadan, cinsiyete dayalı eşitsizliği ortadan kaldırmak ve kadın erkek eşitliğini kalıcı hale getirmek mümkün değildir (Hooks, 2012).

Kadınların insan hakları başta olmak üzere hak ve fırsatlardan erkeklerle eşit oranda yararlanamaması, tüm göstergelerde, kadınların bu ikincil konumu gözler önüne serilmektedir. Cinsiyete dayalı ayrımcılık mekânsal bölünmeye bakıldığında da açıkça görülmektedir. Kadınların mekanları, ev ve komşuluk birimiyle sınırlandırılmış, üzeri örtük olsa da genellikle sadece anne ve eş olma temelinde tanımlanmıştır. Ekonomi ya da istihdam ile ilgili istatistiklerde ve başlıca disiplinler kavramlarda ev içi emeği başta olmak üzere kadınların görünmez kılınması aslında toplumsal bir anlam ve önem vermenin reddidir. Kadınlar ve yaptıkları işler ya görülmemekte ya da değersiz görülmektedir.

Artık birçok ülkede yasalar önünde kadın erkek eşitliği sağlanmış olsa da pek çok kadın günümüzde halen iş yerleri başta olmak üzere neredeyse bütün

platformlarda ayrımcılığa uğramakta, aynı işi yaparken erkeklerin kazandığının % 75'ini kazanmakta ve kendi kariyerlerindense kocalarının kariyerlerini geliştirmek uğruna ödün vermektedir. Ev çocuk sorumluluğunun yükü, genellikle yalnızca kadınların üzerinde kalmaktadır. Cinsiyet ilişkileri son yıllarda birçok ülkede dönüşümler geçirmekte, kadınların kamusal alana katılımı ve istihdam oranları giderek artsa da değişimler, eşitsizliğin ortadan kalktığı anlamına gelmemektedir. Kimi eşitsizlikler azalırken kimileri artmış, özetle eşitsizlik örgütleri değişikliğe uğramıştır. Örneğin, tam zamanlı çalışan kadınlar ile erkekler arasındaki ücret uçurumu önemli ölçüde daralsa da, yarı zamanlı çalışan kadınlar ile erkekler arasındaki uçurum devam etmektedir. Toplumlarda ayrımcılıklar sadece cinsiyete dayalı olarak oluşmasa da ayrımcılığa uğrayan diğer gruplarda yer alan kadınlar, aynı gruplarda yer alan erkeklere göre daha dezavantajlı konumda olmaktadır. Cinsiyete dayalı ayrımcılık sadece kadınları ilgilendiren bir sorun değildir. Bu ayrımcılıktan en çok etkilenenler kadınlar olsa da aslında tüm toplum bu sorundan olumsuz etkilenmektedir. Kadınların ayrımcılığa maruz kaldığı toplumlar, ekonomi başta olmak üzere birçok alanda-ayrımcılığın seviyesi ölçüsünde-geri kalmakla birlikte belki daha da önemlisi demokrasi açısından da geri kalmaktadır (Erdoğan, 2011).

İlkkaracan'a (2006) göre; Kadına karşı aile içi şiddet, toplumun erkek egemen yapısından kaynaklanmaktadır. Erkek egemen siyasal, toplumsal ve ekonomik yapılar, aile içi şiddeti sürdürmekte ve kadınlara şiddetten çıkış yollarını kapatmakta önemli bir rol oynamaktadır. Dolayısıyla aile içi şiddeti üreten dinamikler, temelde aile içindeki dinamiklerden değil, toplumun toplumsal, hukuksal, ekonomik, geleneksel, siyasal ve eğitimsel yapısı içerisinde kadını ayrımcılığa uğratan ve onu erkeğe bağımlı kılan mekanizmalardan kaynaklanmaktadır (Dursun, Becerikli, 2008).

2.4. Kadına Yönelik Şiddet ve Medya

Kadınlar medyada cinselliklerinin dışında önemli bir değerlendirmeye tabi tutulmuyorlar hem de cinselliklerini kendi tanımladıkları haliyle kimliklerinin olağan bir parçası halinde taşıyarak var olamıyorlar. Türkiye’de kadınlar kitle iletişim araçlarının oluşturduğu medyada batıdaki örneklerinden farklı anlatım teknikleri ve biçimleriyle ifade edilmiyorlar. Aksine, gerek radyo ve televizyon programları gerek kadın-erkek dergileri, haber ve magazin basını açısından kadın imajlarının kurulma biçimleri batı egemenliğindeki evrensel medya kodlarına son derece uygundur (Tekeli, 2010).

Şiddet, yaşamın içinde böylesine yoğun oldukça elbette, bir ayna işlevi gören televizyon haberlerinde de olacaktır. Asıl ve öncelikle savaşılmaması gereken şey; şiddeti, gündelik yaşamımızdan, aileden, okuldan, karakollardan, kışlalardan kazımadır. Sıra televizyondaki şiddete geldiğinde ise bize düşen, bu ‘iş’i iktidarın makasına bırakmadan, ekranın önünde ve arkasında olanları bir araya getirip, ‘oyunun kuralları’nı koymak olmalıdır. Nasıl bir futbol maçında ceza sahası içinde hangi hareketlerin yapılamayacağı belliyse, nasıl bir otoyolda sollamanın kuralları inceden inceye saptanmışsa, artık biz medya çalışanlarının, medya yöneticilerinin, ilgili üniversite kürsülerinin ve medyanın tüketicisi konumunda olan kamuoyunun katılımıyla belirlenmelidir. Bulmamız gereken formül, şiddeti sergilerken, başlı başına bir şiddet eylemine dönüşmeyen bir yayıncılık formülüdür (Dündar, 1996).

Kadına yönelik şiddetle ilgili olarak; sivil toplum tarafından kurulmuş ideal bir medya izleme grubunun belirlenen kriterler çerçevesinde düzenli bir şekilde medyayı izlemesi ve bu izleme etkinliklerinin sonuçlarının rapor, bülten, kampanya gibi yollarla kamuoyuna duyurarak medyada var olan cinsiyete dayalı ayrımcılıkla mücadele konusunda duyarlı bir kamuoyu oluşturmayı da amaçlar nitelikte genişletilmesi gerekmektedir. Bunun için web sitesinin etkin olarak kullanılması, bireylere yönelik çalışmalar yürütülmesi ve medyayı izlemek için belirlenen kriterlerin yaygınlaştırılması önemlidir. Ayrıca alanda çalışan kamu kurum ve kuruluşlarının, iletişim fakültesi başta olmak üzere üniversitelerin ve üniversite öğrencilerini, sivil toplum kuruluşlarını ve kadın medya profesyonellerini de göz

ardı etmeyerek farklı alanlarda işbirlikleri geliştirilmesi medyada izleme gruplarının yanı sıra kadın odaklı sivil toplum kuruluşlarının –doğrudan medya ile ilgili çalışmalar da- medya izlemeyi hem kendi gündemlerine almaları hem de bireyleri medyayı izleme yönünde teşvik etmeleri medyadaki cinsiyete dayalı ayrımcılıkla mücadeleye öneli katkılar sağlayacaktır (Erdoğan, 2011).

Kadınların merak, ilgi, özent, tecessüs gibi zaaflarından yararlanan cinsel konularda doğrudan ya da dolaylı ilişkili içerikler medyanın gündeminde sıklıkla yer alır. Bir medya içeriği olarak cinsellik üç başlıkta ele alınmaktadır (Aydeniz, 2012).

2.4.1. Bilgi Alanı Olarak Cinsellik

Kadınların üreme sağlığı ile ilgili temel bilgiler medya tarafından zaman zaman ele alınır. Erkek veya kadınların cinsel problemleri ve çözüm yollarına ilişkin haberler veya bilgilendirici programlar medyada yer bulur. Ancak medya ilgi çekmek için cinsellikle ilgili konuları sadece bir bilgi olarak aktardığında bile, özellikle kadın bedeni üzerinden teşhirciliğe varacak düzeyde görsel malzeme ile yayımlayabilmektedir (Aydeniz, 2012).

Erkek ve kadının genetik kodlarının %90'dan fazlası aynıdır. İnsan genomundaki otuz bin genin %1'inden daha azı cinsiyetler arasında değişiklik gösterir. Ama bu farklı olan yüzde, acıyı ve zevki kaydeden sinirlerden algıyı, düşünceleri ve duyguları belirleyen nöronlara kadar vücudumuzdaki bütün hücreleri etkilemektedir (Brizendine, 2012).

2.4.2. Cinsel Nesne Olarak Kadın Bedeninin Teşhiri

Magazin programlarında ve sansasyonel yaşam haberlerinde sıklıkla çıplak kadın bedeni ön plana çıkartılarak sunulur. Tecavüz ve cinayet haberlerinde bile mağdur ve maktul, kadının ise çıplak bedeni teşhir edilir. Hatta bazı haberlerde olayın fotoğrafı bulunmamışsa bile ya canlandırma ile ya da olayla ilgisi olmayan bir çıplak kadın bedeni ile haber medyada yer bulur. Bu durum özellikle televizyon

ve internet medyasında giderek yaygınlaşmaktadır. Bunun dışında reklamlar ve yaz sezonundaki tatil haberlerinin çoğunluğu, erotizme varacak düzeyde kadın bedeninin teşhirine dayanmaktadır (Aydeniz, 2012).

2.4.3. Beden Ticareti-Pornografi

Cinsel ilişkilerin bir medya içeriği olarak ticarileştirilmesi, özellikle internet medyasının baş edilemez bir faaliyetidir. Bu durum aynı zamanda şiddetin bir türü olarak da kabul edilmektedir. Birçok sivil ve resmi kurum pornografi ile uluslararası boyutlarda mücadele etmeye çalışmaktadır. Pornografi, bazı ülkeler hariç bütün dünyada yasak olan bir medya içeriğidir.

Toplumsal alanın birçok boyutunda olduğu gibi medyada da hem çalışan olarak hem de nitelikli temsil edilme biçimi anlamında kadınlar ayrımcılığa uğrayabilmektedirler. Bu çerçevede medyada kadınların uğradığı ayrımcılık iki başlıkta ele alınabilir: Birincisi, medya içeriğinin üretici aktörü olmada yaşanan ayrımcılık; medya çalışanı olan kadınlar ve erkekler arasında sayı, alınan ücret, üstlenilen görevler gibi hususlarda dengeli olmayan bir durum mevcuttur. Örneğin Türkiye'deki gazete veya televizyonların genel yayın yönetmenlerinin hemen hemen tamamı erkeklerden oluşmaktadır. Haber dairesi başkanları, bölüm sorumluları vb. nitelikli pozisyonlarda kadınlar daha az görülmektedir. Eğlence ve reklam sektörlerinde de benzer şekilde yönlendirici ve yönetici pozisyonunda bulunan kadınların sayısı erkeklere göre daha azdır. İkincisi, medya içeriğinde temsilde yaşanan ayrımcılık; medyada kadınlar, çoğunlukla bireysel varlıkları ile değil, eş ve anne, magazin malzemesi, konu mankeni, cinsel nesne vb. olarak yer bulabilmektedirler. Örneğin gazetelerde kadınlar baş sayfa haberlerinden ziyade üçüncü sayfa haberlerine konu olmaktadır. Arka sayfa fotoğraflarının neredeyse tamamı kadınlar ve bu fotoğraflarda sürekli kadınların cinsellikleri sergilenmektedir. Televizyonların birçoğunda da kadınlara ilişkin haberler genellikle yaşam-magazin alanıyla ilgilidir. Eğlence içerikli programlar ve reklamlarda ise kadınlar, çoğunlukla bedenleri ve güzellikleri ile gündeme getirilmektedirler. Bu yönüyle medya kadını

sömürmekte, erkeğin cinsel arzularını tatmin eden bir konuma indirgemekte; kadın adeta meta olarak kullanılmaktadır (Aydeniz, 2012).

1990'ların başında Naomi Wolf, *Güzellik Miti* adlı kitabında, Eco'nun değindiği "tüketici güzellik" olgusunun tehlikelerini ortaya çıkarmıştır. Kuşkusuz tüm kapitalist toplumlarda, orta, hatta yüksek öğrenim gören kadınların oranı giderek artıyor, ama güçlenen kapitalizm, kadınları tüketim açısından kaçırmamak için tüm gelişmiş reklamcılık, yayın ve kitle iletişim araçlarını kullanıyor, kadını evinden dışarı çıkarmadan, daha çok üretmek için, daha çok tüketecek bir nesne olarak görüp çeşit çeşit deterjanlar, makyaj malzemeleri, araç gereçler sunmaktadır (Özbirinci, 2012).

Medyanın belirlediği gündem içinde birtakım temsillerin inşası söz konusudur. Bu temsiller aracılığıyla oluşturulan gündem çerçevesinde toplumda bir sosyal hegemonya alanı oluşturulmaktadır. Yapılan araştırmalar; basmakalıp yargılar, çerçevesinde ve ön plana çıkarma aracılığıyla, çeşitli toplumsal grup ve tabakaların, azınlıkların, yabancıların, bazı meslek gruplarının ve kadınların kitle iletişim araçlarında yanlı ve dengesiz biçimde temsil edildiğini ve sunulduğunu ortaya çıkarmıştır (Karaduman, 2003).

Medyanın, kadını sembolik olarak yok saydığı, ev kadını ya da anne olmadıkça önemli olmadığını belirten mesajlar ortaya koyduğunu; özellikle televizyon programlarında kadının sürekli güçsüz, kendi ayakları üzerinde duramayan, erkeğe bağımlı imgeler aracılığıyla tanımlandığı görülmektedir. Lichter'in, 1986'da televizyon ve kadın üzerine yapılan öncü çalışmalardan biri olarak yapılan ve önceki 30 yıllık süreç boyunca televizyonun en çok izlendiği saatlerdeki başlıca temaların ve karakterlerin incelendiği önemli bir araştırmanın sonucuna göre; kadın karakterlerin, erkeklerden daha az görüldüğü, daha zayıf resmedildiği, eğitimlerinin az olduğu, daha düşük statüdeki işlerde çalıştığı, özel alana yani eve hapsedildiği; erkek karakterlerin ise toplumsal ilişkilerin, dış dünyanın içerisinde görüldüğü ortaya çıkmıştır. Türkiye'de televizyonun toplumsal gündemin oluşması ve insanların gündelik hayata ilişkin bilgilenmeleri hususlarında hayli etkili olduğu görülmektedir. Yerli diziler ise Türkiye'deki en popüler televizyon program türlerindendir. Yerli dizilerde kadınlar farklı öyküler içinde farklı kurgularda

sunulmaktadır. Yerli televizyon dizilerindeki kadın tiplerini genelde aile ile bir tutulmakta, kadınlar anne/eş olarak sunulmaktadır (BKSSGM 2000).

İletişim araçlarında kadınların temsillerinin sınırlı olması, demokrasi çerçevesinde ele alındığında problemli görülmektedir. Zira demokrasi tüm yurttaşların söz, düşünce, ifade etme haklarını güvence altına alan bir sistemdir. İletişim araçlarında kadının rıza, istek ve onaylarının temsilinin yetersiz olması ise demokratik bir toplum olma idealiyle de çelişmektedir. Kadınların, erkeklerle medyaya eşit ulaşım ve ifade fırsatına sahip olmaması da benzer biçimde medyanın temel ilkelerinden olan basın özgürlüğünün de gerçekleşmemiş olduğunu ortaya koymaktadır. Bu çerçevede medyada cinsiyete dayalı ayrımcılıkla mücadele etmek, basın özgürlüğünün gelişmesi ve demokrasinin yerleşmesi için de zorunlu ve hayati önemde görülmektedir (Erdoğan, 2011).

Medyanın, aile içi şiddete yönelik olarak yarattığı farkındalık düzeyi, bu şiddetin altında yatan nedenlere ve ataeril sisteme ilişkin uzun soluklu bir sorgulamaya götürmemektedir. Medyanın hala ataeril ilişkiler çerçevesinde aileyi/evi erkeğin mutlak güç/otorite ve söz sahibi olduğu bir kurum olarak yansıttığı, kitle medyası üzerine olan pek çok araştırmanın ulaştığı bir sonuçtur. Bütün simgesel sistem, kadını bir işaret ve değişim değeri olan meta konumunda tutacak tarzda işlemektedir. Yani kadınlar, haber söylemi içinde konuşan, anlam üreten özneler olarak değil, kategorik bir grup olarak, erkeklerin oluşturduğu söylemi desteklemek üzere yer almaktadır. Aslında bu durum, medyadaki hemen bütün program türleri için geçerlidir. Toplumsal alandaki cinsiyetçi söylemi yeniden üreten medyadaki cinsiyetçi söylemin hakimiyeti, yeni bir haber dili ve eleştirel bir haber anlatımı kurarak bugünden yarına kısa sürede ortadan kaldırılabilir bir şey değildir (Dursun, Becerikli, 2008).

2.5. Kadına Yönelik Şiddet

Kadına yönelik şiddet, kadının toplumdaki ikincil konumuna dayalı olarak kadına uygulanan her türlü şiddet eylemi ya da tehditidir. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 1993 yılında kabul edilen, Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan

Kaldırılması Bildirgesi'nde kadına yönelik şiddet, "ister kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar veya ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayalı bir eylem, uygulama ya da bu tür eylemlerle tehdit etme, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma" şeklinde tanımlanmaktadır (BKSGM 2010).

DSÖ göre; cinsiyete dayanan, kadını inciten, ona zarar veren, fiziksel, cinsel, ruhsal hasarda bulunan, toplum içerisinde ya da özel yaşamında ona baskı uygulanması ve özgürlüklerinin keyfi sonuçlanma olasılığı olarak kısıtlanmasına neden olan her türlü davranıştır. Pekin 1995'e göre ise; kadının fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanması muhtemel olan, bu tip hareketlerin tehdidini, baskıyı ya da özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, ister toplum önünde olsun, ister özel hayatta meydana gelmiş olsun, cinsiyete dayalı her türlü şiddeti kapsamaktadır (Kadın Dayanışma Vakfı, 2013).

2.5.1. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Tanımı

Kadına yönelik şiddet, kadının fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar görmesiyle veya acı çekmesiyle sonuçlanan veya sonuçlanması muhtemel olan hareketlerdir. İster kamusal, ister özel alanda olsun kadına yönelik her türlü baskı yöntemi şiddettir. Kadınlara Yönelik Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi'ne göre, kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, "bir kadına sırf kadın olduğu için yöneltilen ya da oransız bir şekilde kadınları etkileyen" şiddettir. DSÖ, eşlerin uyguladığı şiddeti, yakın bir ilişkide fiziksel, psikolojik ya da cinsel hasara yol açan her türlü davranış olarak tanımlamıştır. En yaygın kabul gören tanım ise, Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi'nde yer almaktadır. Bildirge'nin önsözünde kadınlara yönelik şiddeti, "erkekler ve kadınlar arasındaki eşit olmayan güç ilişkilerinin tarihsel bir göstergesi" ve "erkeklerle karşılaştırıldığında kadınları zorla bağımlı bir konuma sokmanın çok önemli toplumsal mekanizmalarından biri" olarak tanımlamaktadır. Buna paralel olarak Birleşmiş Milletler Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Bildirgesi'nde kadına yönelik şiddet, "ister kamusal isterse özel yaşamda meydana gelsin, kadınlara

fiziksel, cinsel, psikolojik acı veya ıstırap veren ya da verebilecek olan cinsiyete dayalı bir eylem, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma” şeklinde tanımlamaktadır (Owen, 2008).

Aile içi şiddet, biyolojik ya da toplumsal cinsiyete bakılmaksızın, yakın ortaklar, eşler ya da aile üyesi yetişkinler arasında (18 yaş ya da üzerinde) psikolojik, fiziksel, cinsel ya da duygusal anlamda tehdit edici davranış, şiddet ya da kötüye kullanma olarak tanımlanabilmektedir (Canter, 2011).

Aile içi şiddet, aileden birinin yaralanması, ölmesi veya aynı evde ikamet eden aile üyelerinin birinin zarar görmesiyle sonuçlanan saldırı, dayak, cinsel saldırı, dövme veya her türlü şiddet davranışdır. Genel anlamda konuşurken, aile veya aile üyesi, eş, önceki eş, evlilik veya kan yoluyla akraba olanlar, aile gibi birlikte yaşayanlar veya geçmişte bir aile gibi yaşamışlar ve birlikte kalmayan veya evli olmayan ancak çocuk sahibi olanlar veya herhangi zamanda birlikte yaşamış kimseler bu kapsamda değerlendirilmektedir (Polat, 2013).

2.5.2. Aile İçinde Kadına Yönelik Şiddet

Kadına yönelik aile içi şiddet, kültürel, coğrafi, dini, toplumsal ve ekonomik sınırları aşan küresel düzeyde bir sorundur. İnsan hakları ve toplumsal cinsiyet açısından, toplumsal cinsiyet temelinde bir insan hakkı ve özgürlük ihlali olan kadına yönelik aile içi şiddet, kadınların toplumsal ve ekonomik yaşamda yerlerini alma haklarından çeşitli biçimlerde yoksun kalmalarına, bunun da ötesinde fiziksel ve ruhsal sağlık sorunları yaşamalarına, sakat kalmalarına ve yaşamlarını yitirmelerine neden olmaktadır. Aile içi şiddet vakalarının önemli bir kısmında suç failleri çoğunlukla eş veya kadının birlikte olduğu kişiler ve/veya diğer aile bireyleridir. Uluslararası araştırmalar, fiziksel şiddetin özellikle kadının eşi veya birlikte olduğu kişi/kişiler tarafından gerçekleştirildiğini ortaya koymuştur.

Kadına yönelik şiddet konusu, yirminci yüzyılın son çeyreğine girerken uluslararası kamuoyu tarafından sadece aile bağlamında ele alınmış ve şiddete özel bir vurgu yapılmamıştır. Sonraları, daha çok sağlık problemi olarak üzerinde durulan kadına yönelik şiddet konusunun kapsamlı bir biçimde ele alınması 1995 yılında

Nairobi’de düzenlenen 3. Kadın Konferansı’nda olmuştur. Kadına yönelik şiddet konusunda yapılan araştırma ve incelemeler özellikle 20. yüzyılın son on yılında hız kazanarak devam etmiştir. Böylece, kadına karşı şiddetin hem yaygınlığına hem de nedenlerine ve sonuçlarına ilişkin önemli ölçüde bilgi birikimi sağlanmıştır. Dünya Sağlık Örgütü tarafından yürütülmüş olan çalışma, bir birlikteliği olmuş kadınlara eşleri veya birlikte oldukları kişi/kişiler tarafından yaşamlarının herhangi bir döneminde uygulanan fiziksel ve cinsel şiddet yaygınlığının yüzde 15 ile yüzde 71 arasında değiştiğini ve pek çok araştırma bölgesinde de bu düzeyin genellikle yüzde 30 ile yüzde 60 arasında olduğunu göstermiştir (BKSGM 2010).

-Dünya Sağlık Örgütü’nün verilerine göre, dünyanın çeşitli yerlerinde yapılan 48 nüfus araştırması, yüzde 10 ile 69 oranında kadın hayatının bir döneminde erkek partnerleri tarafından fiziksel şiddete maruz bırakıldığını ortaya koymaktadır.

-Arjantin’den Bangladeş’e, İsrail’den Peru’ya dünyanın birçok yerinde ailenin kadın üyelerini aile namusunu kirlettikleri gerekçesiyle öldüren erkekler ya hiç cezalandırılmamakta ya da hafif bir ceza ile kurtulmaktadır.

-Hindistan’da ise her sene 15.000 kadın, kocaları ya da kocalarının aileleri tarafından çeyizleri yeterli görülmediği için öldürülmektedir.

-Avrupa Konseyi’nin İngiltere’de, aile içi şiddetin yaygınlığını ölçmek üzere yaptığı 10 ayrı çalışmanın analizi, ülkede her 4 kadından 1’inin hayatları boyunca aile içi şiddete maruz kaldıklarını ve % 6 ile 10 arasında kadının aile içinde şiddet yasadıklarını ortaya koymaktadır.

-UNICEF göre, Kanada’da aile içi şiddetin maliyeti, tıbbi bakım ve verim kaybı dahil yılda 1.6 milyar dolardır.

-Dünya Kadınları Hakkında BM çalışmasına göre, ABD’de her 15 saniyede bir kadın, genellikle kocası/partneri tarafından, dövülmektedir.

-Seager,J , İspanya’da her beş günde bir kadın erkek partneri tarafından öldürülmektedir.

-WHO göre, kadınların yaklaşık %47’si ilk cinsel ilişkilerinin zorla olduğunu bildirmektedir.

-OMCT ve Rus hükümet dışı örgütlere göre, Rusya Federasyonu’nda 36,000 kadın her gün kocaları veya partnerleri tarafından dövülmektedir.

-Britanya’da haftada yaklaşık 2 kadın partnerleri tarafından öldürüldüğü, görülmektedir (Kadın Dayanışma Vakfı, 2013).

BM’nin, “Dünya Kadınları Hakkında” yaptığı bir araştırmaya göre hayatının herhangi bir döneminde fiziksel şiddete uğrayan kadınların oranı %12’den (Çin gibi) başlayıp değişen bölgelere göre %59’lara kadar (Zambiya) yükselebilmektedir.

BM İstatistik Bölümü verilerine göre 1995-2006 döneminde, hayatında en az bir kez fiziksel şiddete maruz kalan kadınların oranları ve ülke karşılaştırmalarından örnekler şu şekilde sıralanabilir: Kanada %8, İsviçre %11, İtalya %14, Japonya %15, Danimarka %20, Avustralya %27, Almanya %29.

Amerika Birleşik Devletleri’nde cinayete maruz kalan her üç kadından biri, yakın yaşam arkadaşı tarafından öldürülmektedir (Owen, 2008).

Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet konusunda ayrıntılı bilgi ve veri sağlayan araştırma sayısı azdır. Bunların ilki, Aile Araştırma Kurumu tarafından 1994 yılında yapılmıştır, bir diğeri ise Altınay ve Arat (2008) tarafından, ulusal düzeyde sonuçlar sunan bir alan araştırması olup, bu araştırmada aynı zamanda niteliksel bir çalışmaya da yer verilmiştir. Bu tür çalışmaların sınırlı sayıda olması, Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddetin yaygınlığının tüm boyutlarıyla ortaya konulmasını sağlayacak bir alan çalışmasını gerektirmiştir. Kadına yönelik şiddetin yaygınlığı, şiddetin nedensel boyutunu ve algılanışı ile ilgili veri yetersizliği, şiddetle mücadele edecek ulusal programların oluşturulmasını ve uygulanmasını engelleyen en önemli faktörlerden birisi olarak değerlendirilmiştir (BKSGM 2010).

Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddetin yaygınlığı, türleri, nedenleri ve sonuçlarıyla ilgili geniş kapsamlı bir araştırma ICON Institut Public Sector GmbH, BNB Ltd. Şirketi, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü konsorsiyumu ile Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından, Avrupa Birliği’nin mali desteğiyle Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması 2007-2009 tarihleri arasında yapılmış olup, bu araştırma sonuçlarına göre; kadına yönelik aile içi şiddetin ülke genelinde yaygın bir biçimde yaşandığını, kadınların sadece eşleri veya birlikte oldukları erkeklerden değil, kendi yakın çevreleri içindeki kişilerden de fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kaldıkları, evlenmiş ya da bir birlikteliği olan kadınların yüzde 39’u yaşamlarının herhangi bir döneminde eşleri tarafından fiziksel

şiddete maruz kaldığı, evlenmiş kadınların yüzde 15'inin yaşamlarının herhangi bir döneminde cinsel şiddete maruz kaldığı, on beş yaşından önce yaşanan fiziksel şiddetin yüzde 75'i kadınların kendi ailelerinden kişiler tarafından gerçekleştirildiği, kadınların yaşadıkları duygusal/istismarın yüzde 44 ile diğer biçimlerinden daha fazla olduğu, yüzde 24'ünün maruz kaldığı fiziksel veya cinsel şiddet nedeniyle yaralandığını, fiziksel şiddet yaşamış kadınların yüzde 33'ü yaşamlarının herhangi bir döneminde intihar etmeyi düşündüğünü; yüzde 12'si ise intihara teşebbüs ettiklerini, kadınların yüzde 32'si yaşadıkları fiziksel şiddetin nedeni olarak erkeğin ailesi ile yaşanan sorunları, yüzde 18'i maddi sıkıntıları ve yüzde 13'ü ise çocuklarla ilgili sorunları belirtmişlerdir (BKSGM 2010).

Farklı kaynaklarda, kadına yönelik aile içi şiddetin dünyadaki sıklığının %10-%69 ve Türkiye'deki sıklığının ise %25-%30 arasında değiştiği. Ülkemizde tirajları yüksel olan üç gazetede 2005 yılı içindeki 3 aylık bir dönemde aile içi şiddete yönelik haberlere göre, fiziksel şiddetin %59, duygusal şiddetin %12, cinsel şiddetin %18, ekonomik şiddetin %3 olduğu ve erkekten kadına yönelik şiddetin %86, kadından erkeğe şiddetin ise %12 olduğu, görülmektedir (Owen, 2008).

Bilindiği gibi, bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de de aile içi şiddet en çok kadınları ve çocukları mağdur etmektedir. Aslında, aile içi şiddet ve buna gösterilen tahammül, kadının her alanda söz sahibi olmasının ve güçlenmesinin önünde önemli bir engel oluşturmaktadır. Yapılan araştırmalarda, ailelerin yüzde 39'unda fiziksel şiddet, yüzde 46'sında sözlü şiddetin uygulandığı ve ev içi şiddetin yoğun olarak yaşandığı görülmektedir. 2008 yılında Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ve proje ortakları tarafından yapılan "Kadına Yönelik Aile içi Şiddet Araştırması" sonucuna göre, Türkiye genelinde evli kadınların % 39'unun, Kuzeydoğu Anadolu'da % 53'ünün, Güneydoğu Anadolu'da % 48'inin, Batı Marmara'da % 25'inin, Ege'de % 31'inin fiziksel şiddet yaşamış oldukları görülmektedir. Şiddet gören evli kadınların eğitim düzeyi yükseldikçe şiddet mağduru sayısının azaldığı belirlenmiştir. Örneğin, lise ve üstü eğitim alanlarda oran % 27 iken, eğitimi olmayan, ilköğretimi bitirmemiş kadınlarda % 56'ya yükselmektedir (BKSGM 2010).

Kadınların yaşadıkları hanelerdeki konumlarına bakarak ev içi şiddeti uygulayanın kim olduğunu söyleyebilmek mümkündür. Hane içinde daha güçlü olanlar (ekonomik güç veya haneyi idare etme gücü) daha güçsüz ve bağımlı olanlara şiddet uygulamaktadır. Genellikle baba, eş, erkek çocuk, yakın erkek akrabalar kadınlar üzerinde şiddet uygulamaktadırlar. Hanedeki konumlarını güçlendirmiş kayınvalideler ve diğer kadın akrabalar da şiddet uygulayanlar olabilmektedirler (İnceoğlu, 2010).

Yukarıdaki rakamların da gösterdiği gibi aile içi şiddet; aile içinde meydana gelen, cinsiyete dayalı, kadın üzerinde baskı ve üstünlük kurmayı amaçlayan, tehdit, dayatma, kontrol içeren; psikolojik, cinsel, ekonomik, fiziksel hasarla sonuçlanan, kadının insan haklarını ihlal eden her türlü eylemlerdir. Aile içinde kadına yönelik şiddet, her yaştan, her öğrenim düzeyinden, her gelir düzeyinden, bekâr, boşanmış, evli, her ülkeden kadının gerçeğidir. Tüm dünyada kadınlara kocaları, babaları, erkek kardeşleri ya da sevgilileri tarafından şiddet uygulanmaktadır. Aile içinde kadına uygulanan şiddet, gerek şiddet uygulayan gerek toplum ve kimi zaman da şiddete maruz kalan kadın tarafından meşru kabul edilmektedir. Ayrıca kadınlar yaşadıkları şiddetin sorumlusu olarak görülmekte, şiddetin hak edildiği inancı toplumda yaygın biçimde varlığını sürdürmektedir.

Aile içinde kadına yönelik şiddet en yaygın, buna rağmen en fazla göz ardı edilmiş insan hakkı ihlalidir. Aile içinde kadına yönelik şiddetin, şiddet uygulayan kişinin akıl veya ruh sağlığının bozuk olması, eğitim seviyesinin düşük olması, işsizlik, ekonomik sıkıntılar, stres, gibi bireysel faktörlerden kaynaklandığı görüşü yaygındır. Kimi durumlar için geçerli olsa da bu görüş, dünyadaki yaygınlığına bakıldığında aile içi şiddet olaylarının tümünü açıklayamamaktadır. Aile içinde kadına yönelik şiddet, bireysel nedenlerden öte daha genel sistemlerle açıklanabilecek bir olgudur. Aile içi şiddet cinsiyet kökenlidir; yani temelini cinsiyetlerin toplumsal hayattaki eksik ve kusurlu yapılanışından alır. Buna göre erkeğin uyguladığı şiddete neden olan, erkeğin kadından daha üstün ve kadın üzerinde baskı kurmasının doğal bir hak olduğuna inanılmasıdır (Kadın Dayanışma Vakfı, 2013).

2.5.3. Şiddetin Türleri ve Gerçekleşme Biçimleri

Şiddet ya da kadına yönelik şiddet dendiğinde ilk akla gelenin fiziksel şiddet olduğu anlaşılmaktadır. Gazetelerde yer alan aile içi şiddet haberlerinde en fazla fiziksel şiddete yer verilmekte, onun ardından cinsel şiddetle ilgili haberler gelmektedir. Kadına yönelik aile içi şiddet, kadın üzerinde güç ve kontrol kurmayı amaçlamaktadır. Kadın üzerinde güç ve kontrol oluşturmayı amaçlayan kişi, kadına yönelik fiziksel ve cinsel şiddetin yanı sıra başka şiddet biçimlerine de başvurur. Bunlar; çocukları kullanmak, zorlama ve tehdit, gözdağı vermek, duygu sömürsü yapmak, sosyal yaşama katılımını soyutlamak, küçümseme, inkar ve suçlama, ekonomik şiddet, erkek olmayı kullanmak gibi şiddeti uygulayanların, güç ve kontrol kazanmak amacıyla şiddeti uyguladıkları kişilere yaptıkları davranışlardır (Owen, 2008).

Aile içi şiddet konusunda kadın ve erkeklerin şiddet eylemi olarak algıladıkları en belirgin davranışlar (sıralama değişse de), dayak, aşağılama, küfür, tecavüz ve çalışmanın engellenmesi erkeklerden daha yüksek oranda şiddet eylemi olarak algılanmaktadır. Kadına yönelik şiddetin en ağır biçimlerinden biri, namus bahanesiyle kadına uygulanan şiddettir. Başka bir ifade ile kadının öldürülmesi, sözde namus bahanesiyle ortaya çıkan bir şiddet biçimi olarak azımsanmayacak bir orandadır. Bu tür şiddetin en belirgin bahanesi, toplumda kabul gören sözde namus anlayışıdır. Kadınlar bu anlayışa uymadıklarında şiddete maruz kalmaktadırlar (Owen, 2008).

Kadınların ülkemizdeki son dramatik rolü, ailenin şeref ve namusunu kurtaran ‘töre intiharı’ olarak gündemdedir. Töreyi çiğneyen kadın, aile meclisi kararıyla infaz edilir; ailenin en küçük oğlu, aynı şeref ve namus aşkına suçu üstlenir, birkaç yıl yatar ve çıkar. Faili hiç de meçhul olmayan bu türden cinayet suçları, intihar olarak sineye çekildiği sürece, toplumun yüz karası olarak cezasız kalacaktır (Güvenç, 2013).

DSÖ, eşlerin uyguladığı şiddeti, yakın bir ilişkide fiziksel, psikolojik ya da cinsel hasara yol açan her tür davranış olarak tanımladığı, bunların içinde aşağıdaki davranışlar da yer almaktadır: Tokat atma, vurma, tekmeleme ve dövme gibi fiziksel

saldırı fiilleri, sindirme, sürekli küçük düşürme ve aşağılama gibi psikolojik taciz, cinsel ilişkiye zorlama ve cinsel zor kullanmanın diğer biçimleri, bir kimseyi ailesinden ve arkadaşlarından uzaklaştırma, hareketlerini gözleme ve bilgi ya da yardıma ulaşmasını kısıtlama gibi çeşitli kontrol edici davranışlardır (Owen, 2008).

Araştırmacılar ve uzmanlar fiziksel, psikolojik ve cinsel istismar ve ihmalin birey üzerindeki fiziksel, psikolojik, bilişsel ve davranışsal etkilerini kanıtlamışlardır. Fiziksel zarar, küçük çürük ve sıyrıklar ölüme kadar varabilir. Psikolojik sonuçlar, kendine verilen değerin azalmasından, ağır psikolojik travmalara kadar varabilir. Bilişsel problemler, dikkat eksikliği ve öğrenme bozukluğundan ağır beyin hasarlarına kadar varabilir (Zastrow, 2013).

Kadına yönelik şiddetin yalnızca fiziksel şiddet olmadığı çeşitli biçimlerinin olduğuna dikkat çekilmiştir. Nelerdir bu şiddet biçimleri? Fiziksel, cinsel, sözel/psikolojik, ekonomik ve daha pek çoğu kadını herhangi bir biçimde davranmak veya davranmamak baskısı altında tutan her türlü davranış biçimidir. Ayrıca ülkeden ülkeye, kültürden kültüre farklılık gösterebilir. Bazı kültürlerde, bir tokat önemli sayılmazken bir başkasında tepkiyle karşılanabilir (Arın, 1996). Kadına yönelik şiddet türleri genel olarak fiziksel, cinsel, ekonomik ve psikolojik şiddet olarak görülmektedir.

2.5.3.1. Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddet; kişiye fiziksel olarak zarar vermeyi amaçlayan vurma, tokat atma, itme, yumruklama, kol bükme, tekmeleme, yere ya da duvara fırlatma, kadının bedeninde sigara söndürme, saç yolma, saçından sürüklenme, ısırma, tükürme, boğma, yakma, bir alet kullanarak dövme (sopa, demir vs.), silahla yaralama, eşyaları kırıp dökme, duvara tabak, şişe fırlatma gibi hareketleri içermekte ve öldürmeye kadar uzanan çok geniş bir kapsama alanı bulunup değişik biçimler alabilmektedir (Açıkel, 2009). Özet olarak söylemek gerekirse fiziksel şiddet, fiziksel olarak ağrı-zarar veren veya verebilecek her türlü davranışlardır (Polat, 2013).

Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet ile ilgili yaptıkları bir araştırmaya göre, Türkiye’de her üç kadından biri fiziksel şiddet görmektedir. Kadına yönelik şiddet ağırlıklı olarak aile içinde gerçekleşmesi, yapılan uluslararası ve ulusal düzeydeki pek çok araştırmanın ortaya çıkardığı ortak bulgudur. TBMM’nin (2006) Araştırma Komisyonu Raporu’na göre de; aile bireylerine şiddet uygulayan kişilerin %82’sini erkekler oluşturmaktadır. Yine başka araştırmalar, Türkiye’de kadınların %40’ının fiziksel şiddete uğradığını ortaya koymaktadır (Dursun, 2008).

2.5.3.2. Psikolojik/Sözel Şiddet

Aşağılama, hakaret etme, dalga geçme, karar verme hakkına engel olma, başkaları ile karşılaştırma, kişisel gelişimine engel olma, ekonomik veya sosyo-kültürel üstünlük belirtme, kadınla doğrudan iletişimi kesmek, onunla konuşmamak, kadının kendisini ifade etmesini, görüş ve düşüncelerini açıklamasını engellemek, kadının sosyal hayatını katı kurallarla sınırlama, sürekli eleştirmek, çevresiyle bağlarını koparmak, kadın için önem taşıyan kişi veya eşyalara zarar vermekle ya da kadından uzaklaştırmakla tehdit etmek (özellikle çocuklarını göstermemekle tehdit etme), kadının ailesiyle ya da arkadaşlarıyla görüşmesine engel olmak, aldatmak, aşağılama, kadını bir odaya kilitlemek, dışarıya yalnız çıkmasına izin vermeyerek özgürlükten yoksun bırakmak gibi çok çeşitli şekillerde uygulanabilmekte ve kadınların ruhsal olarak sindirilmesi ve güçsüz bırakılmasına neden olmaktadır. Aşağılayıcı sözler söyleme, zaaflarıyla alay etme, aşırı genellemeler yapma (sen hep böylesin gibi), suçlama, küfür etme, küçük düşürme, hakaret etme, bağırma, korkutma, kadının özgüvenini yitirmesine neden olma, tehdit etme vb. suretiyle gerçekleşmekte ve kadının baskı altına alınarak sindirilmesine neden olmaktadır (Açıkel, 2009).

Sürekli aşağılayıcı sözler söylemek, isimler takmak, arkadaşlarını ailesini görmesini engellemek, yapmak istemediği şeylere zorlamak, çocuklarından ayırmakla tehdit etmek gibi birçok farklı davranışı içerir. Ayrıca, dinsel değerlerini ve geldiği toplumsal sınıfını aşağılamak da bu kapsamda görülebilir (Polat, 2013).

2.5.3.3. Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet; cinsel ilişkiye zorlama, cinsel ilişki sırasında istenmeyen davranışlarda bulunmaya zorlama, herhangi bir cisimle kadının cinsel organına saldırıda bulunma, tecavüz etme, zorla evlenmeye zorlama gibi değişik biçimlerde görülmektedir. Cinsel hedefli olsun olmasın, yine kadına istemi dışında yöneltilen her türlü cinsel içerikli söz veya eylem de cinsel şiddettir. Araştırmalar göre, ülke genelinde evlenmiş kadınların % 15'i, cinsel şiddet içeren davranışlardan en az birini yaşamıştır (KSGM 2013).

Kadınlar çoğu kez şiddet türlerinin birden fazlasına maruz kalmaktadır. Fiziksel şiddete uğrayan kadınlar çoğunlukla cinsel şiddete de uğramakta, buna küfür, tehdit, aşağılama da eklenmektedir. Kadına yönelik şiddet, bütün türleriyle en yaygın olarak aile içinde yaşanmakta ancak ailenin kutsallığı ve mahremiyeti içinde dile getirilmemektedir (Açıkel, 2009).

Aile içinde kadına yönelik cinsel şiddet kavramının konu edildiği bir çalışmada hukukçuların % 45'inin ve toplumdaki katılanların % 71'inin evlilikte zorla cinsel ilişkinin suç olduğunu belirttiği ortaya konmuştur. Evlilik içi zorla cinsel ilişkinin ceza yasasında suç olarak tanımlanmasından önceki yıllarda yapılmış olan bu çalışmada bu konunun tabu olduğu vurgulanmıştır (Salaçin, 2009).

2.5.3.4. Ekonomik Şiddet

Ekonomik şiddet; kadının çalışmasına izin vermeme, çalışan kadının kazandığı paraya el koyma, ev giderleri için yeterli para vermeme, kadının mal/mülkünü kontrol etme, evin giderlerini karşılamama, zorla çalıştırma, kişisel mal varlığının izinsiz kullanımı gibi konuları içermektedir. Mehmet Erdem'e (2007) göre ise "bireylerin çalışmalarının ve gelir sağlamalarının engellenmesi, çalışmaya zorlanmaları, kişisel kazançlarına veya mal varlıklarına el koymak, bunları yönetmelerine engel olmak şeklinde ortaya çıkan davranışlar " olarak ifade edilmektedir (Karal, Aydemir, 2012).

Kadın yoksulluğu kavramı da bu kapsamda değerlendirilmektedir. Yüksek gelir düzeyine sahip bir ailede, gelirin kontrolü erkekte olduğundan kadın parasız bırakılabilmektedir.

Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, ICON-Institut Public Sector GmbH and BNB Danışmanlık (2009) grubunun Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması sonuçlarına göre, ülke genelinde evlenmiş kadınların %39’u fiziksel şiddet, %15’i cinsel şiddet, %42’si fiziksel şiddet veya cinsel şiddet, %44’ü duygusal şiddet/istismara yaşamlarının herhangi bir döneminde eşleri veya birlikte oldukları kişi(ler) tarafından şiddete maruz kalmışlardır (BKSGM 2009).

2.6. Kadına Yönelik Şiddet ve Hukuksal Durum

Kadına yönelik şiddet, dünyada ve ülkemizde, kentli – köylü; eğitimli – eğitimsiz; varlıklı – yoksul; genç – yaşlı; ev kadını – çalışan kadın farkı olmaksızın kadınların büyük çoğunluğunun yaşadıkları ortak sorundur. Kadına yönelik şiddet bir insan hakları ihlalidir.

Kadına yönelik şiddet, ister kamusal alanda ister özel yaşamda meydana gelsin, kadının fiziksel, ruhsal, sosyal, cinsel ve ekonomik açıdan zarar görmesine, acı çekmesine, onurunun zedelenmesine, kadının özgüveni yitirmesine ve kadınlara karşı ayrımcılığın sürmesine yol açan bir eylemdir. Kadına yönelik şiddet olaylarına işyerinde, sokakta, okulda, gözetiminde, savaşlarda rastlanmaktadır. Ancak, kadınlar en korunduğu yer diye düşünülen “aile içinde” kendi evinde sevgi, saygı beklediği insan(lar) tarafından daha yaygın bir şekilde şiddete uğramaktadır.

Kadına karşı şiddet ve aile içi şiddet sorunu çözülmedikçe, kadın erkek eşitliğinin sağlanması, kadınlar açısından süregelen özel ve kamusal alanlar arasındaki uçurumun kapatılması mümkün olamayacaktır. Kadınların karar verici konumlarda yeterli sayıda temsil edilememeleri, mağdurun korunması ve şiddetin önlenmesi için kalıcı çözümlerin getirilmesini engellemektedir. Günümüzde, kadına yönelik şiddet, aile içi şiddet toplumsal sorun olarak ele alınmakta, koruyucu ve

önleyici yasalar çıkarılmakta, uluslararası sözleşmeler yapılmaktadır (Moroğlu, 2012).

2.6.1. Dünyadaki Hukuksal Durum

Kökleri tarih boyunca ataerkil kültürle yeniden üretilen aile içi egemenlik ilişkisinden kaynaklanan kadına yönelik aile içi şiddetin bir sorun olarak algılanması ve çözüm üretilmeye çalışılması oldukça yakın tarihlerde gündeme gelmiştir. Ancak, kadına yönelik şiddetin günümüzdeki anlamda bir sorun olarak ele alınması, önlenmeye çalışılması, mağdurun korunması, failin cezalandırılması çalışmaları dünyada çok yakın zamanlarda, 1970'lerden sonra gündeme gelebilmiştir. 1990'lardan sonra da uluslararası belgelerde kapsamlı olarak düzenlenmeye başlanmıştır. İnsan haklarının evrensel bir değer olarak tanınması ve geliştirilmesiyle dünyada olduğu gibi ülkemizde de ailede ve toplumda kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın kaldırılması çalışmaları sürmektedir.

Kadına yönelik şiddet, Dünya Kadın Konferansları ile uluslararası kamuoyunun gündemine girmiştir. 1975 yılında Meksika'da yapılan Dünya Kadın Konferansı'nda kabul edilen Eylem Planı'nda ailenin ve aile bireylerinin eşitliğinin ve güvenliklerinin temini için eğitim programlarının yapılması tavsiye edilmiştir.

1980 yılında Kopenhag'da toplanan 2. Dünya Kadın Konferansı sonuç bildirgesinde "aile içi şiddet" konusuna yer verilmiştir. BM Ekonomik ve Sosyal Konsey'in 1984 tarihli aile içi şiddete ilişkin kararında aile içinde kadına yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin kabul edilen ilke kararında, şiddet sağlık problemi bağlamında ele alınmış, "sorunun niteliği ve nedenleri hakkında bilgilerin genellikle gizlendiği, bu bilgilere ulaşılamadığı, bu nedenle de mağdura yardım edilebilmesi, şiddetin tekrarının önlenmesi için bu bilgilerin açığa çıkarılması, kamuoyunda farkındalık, duyarlılık yaratılması zorunludur" (<http://portal.ubap.org.tr>, Moroğlu, 2013).denilmektedir.

1985 yılında Nairobi'de toplanan 3. Dünya Konferansı sonunda yayımlanan "Kadının İlerlemesi İçin Nairobi İleriye Yönelik Stratejiler" belgesinin Barış bölümünde kadınlara yönelik şiddet konusuna değinilmiş ve önlenmesi için

öncelikle hukuki tedbirlerin alınması, mağdurlara yönelik geniş kapsamlı destek mekanizmaların kurulması ve bu konuda bilinç arttırıcı çalışmaların yapılması için çağrı yapılmıştır.

1995 yılında Pekin’de gerçekleştirilen 4.Dünya Kadın Konferansı’nda kadına yönelik şiddete de yer verilmiş, kabul edilen Pekin Deklarasyonu ve Eylem Planı ile kadınlara ve kız çocuklarına yönelik her türden şiddetin önlenmesi ve ortadan kaldırılması konusunda devletlere yükümlülükler getirilmiştir. Bu yükümlülükler çerçevesinde şiddete uğrayan kadınlar için başvuracakları merkezlerin ve kadın konukevlerinin sayısının arttırılması, ücretsiz danışma, psikolojik ve yasal yardım sağlanması konularına önemli bir vurgu yapılmıştır. Kadının özel ve kamusal alana tam ve eşit katılımının önündeki engellerin, kadınların ekonomik, sosyal, kültürel yaşamda ve siyasi karar alma mekanizmalarında yer almaları yoluyla ortadan kaldırılabilceği ifade edilmiştir. Kadına karşı şiddetin; eşitlik, kalkınma ve barış hedefleri önündeki en önemli engellerden biri olduğu belirtilmiş, toplumsal cinsiyet temelli şiddet, “fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar ve sıkıntı çekme ile sonuçlanacak herhangi bir eylem” olarak tanımlanmıştır (Moroğlu, 2013).

1979 yılında kabul edilen, 1981 yılında yürürlüğe giren ve Türkiye tarafından da 1986 yılında kabul edilen; Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi’nde (CEDAW) yaşamın her alanındaki kadın sorunu ele alındığı halde, “kadına yönelik şiddet” konusunda açık bir düzenlemeye yer verilmemekle birlikte sözleşmede kadınlara karşı ayırım kavramı tanımlanmış ve her türlü ayrımcılığın önlenmesi amacıyla kadın erkek eşitliğinin sağlanması hedefine ulaşıncaya kadar taraf devletlere bu yolda kararlı eşitlik politikaları izlemeleri önerilmiştir.

Kadınlara kanun önünde erkeklerle eşit haklar tanıma, medeni haklar bakımından kadınlara erkeklerinkine benzer hukuki ehliyet ve bu ehliyeti kullanmak için eşit fırsatlar tanıma ve özellikle kadınlara akit fırsatlar tanıma ve özellikle kadınlara akit yapmada ve mülk idaresinde eşit haklar verme ve mahkemelerde davaların her aşamasında eşit muamele etme yükümlülüğü getirilmiştir.

Ancak sözleşmede yeterince ayrıntılı yer verilmeyen şiddet konusu, daha sonra bu sözleşmeye ek protokol veya tavsiye kararlarında daha belirgin bir biçimde ele alınmıştır (Karataş ve ark., 2008).

CEDAW Ek İhtiyari Protokol Türkiye’de, 29 Ocak 2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Söz konusu protokol, sözleşmenin uygulanmasını denetlemekle yükümlü olan CEDAW Komitesi’ne, sözleşmenin öngördüğü hakların ihlal edilmesi durumunda, bireylerce ve gruplarca ya da onların yetkilendirdiği kişilerce şikayette bulunulduğunda, şikayeti kabul etme ve inceleme yetkisi tanımaktadır (BM 2005).

BM Kadının Statüsü Komitesi’nin Ocak 1992 tarihli 19 sayılı Tavsiye Kararı’nda: CEDAW’ın tam olarak hayata geçebilmesi için, taraf devletlerin kadına yönelik şiddeti önlemek üzere gerekli tüm önlemleri alması gerektiği belirtilmekte ve ayrımcılık tanımının cinsiyet temelli şiddeti kapsadığı vurgulanmakta, ayrımcılığın ve kadına yönelik şiddetin uygulanmasının devlet tarafından engellenmesinin yanı sıra, özel kişi ve kurumlar tarafından yapılan ayrımcılığı önlemek konusunda da devlet sorumlu tutulmaktadır (<http://www.kadininstatusu.gov.tr>, erişim tarihi: 2013).

“..Cinsiyete dayalı şiddet, kadının, kadın erkek eşitliğine dayanan haklarını ve özgürlüğünü zedeleyen bir ayrım biçimidir. Üye devletlere, aile içi şiddete ve her türlü cinsel istismara, tacize, tecavüze karşı tüm kadınları koruyacak, onların onuruna saygı gösterecek yasaları çıkarmaya; taraf devletlerin, kadınlara karşı şiddetin sürdürülmesine neden olan davranışların, örf ve adetlerin ve uygulamaların niteliği ve yaygınlığı ile bunların sonucu olan şiddet türlerini komiteye verdikleri “Ülke Raporları’nda” belirtmeyi tavsiye eder” denilmiştir (Moroğlu, 2012).

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu 1994 yılında kabul ettiği 45 sayılı Kararla: “.. Kadınlara yönelik şiddetin sebepleri ve sonuçları konusunda bilgi toplamak, şiddetin önlenmesi için çözümler önermek üzere bir özel raportör atanmasını kabul etmiştir.”

Hem BM Bildirgesi’nde hem de İnter Amerikan Sözleşmesi’nde, özel ya da kamusal alanda kadına yönelik uygulanan şiddeti önleme, soruşturma ve cezalandırmada, devletlerin etkin ve kararlı bir politika izlemeleri önemle vurgulanmıştır. Bunun yanında “devletin veri toplama ve istatistiklere dayalı

araştırma yapma görevi” olduğu da belirtilmiştir (<http://portal.ubap.org.tr>, Moroğlu, 2013).

Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği’nde 2000’li yıllara kadar “kadının şiddetten korunmasına” dair özel bir düzenleme yapılmamıştır. İnsan Haklarını ve Temel Özgürlükleri Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesi’nde (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nde) ve Avrupa Konseyi tavsiye kararlarında kadına karşı şiddeti önlemeye yönelik özel bir düzenleme olmamakla beraber, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nde yer alan “işkence yasağı, insanlık dışı ve kötü muamele yasağı ve zorla çalıştırma yasağı” kurallarından hareketle “BM Kadınlara Karşı Şiddetin Önlenmesine İlişkin Bildirge”deki ilkelerle örtüşen kararlar vermiştir.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nce 30 Nisan 2002 tarihinde kabul edilen tavsiye kararında, aile içi şiddetin ve kadına karşı şiddetin önlenmesi yöntemlerine ayrıntılı olarak yer verilmiştir. Tavsiye kararında ve ekinde -toplumda bu konuda farkındalık yaratılması; - polis, adli tıp, sosyal hizmetler alanında çalışanların ve yargı mensuplarına konuyla ilgili meslek içi eğitim verilmesi; - şiddet mağdurunun güvenliğinin korunması için sığınaklar açılması, - çocuk yaşta evliliklerin önlenmesi, -medyanın desteğinin alınmasına ilişkin düzenlenmeler yapılmıştır (Moroğlu, 2012).

Türkiye’nin de üyesi olduğu Avrupa Konseyi tarafından da kadına yönelik şiddet konusu gündeme gelmiştir. 20 Mart 1950’de Roma’da imzalanan Avrupa İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşmede, yaşama hakkı, işkence yasağı, özgürlük ve güvenlik, evlenme hakkı, ayrımcılık yasağı gibi konuların üzerinde durulmuş; ancak kadına yönelik şiddete ya da kadının insan haklarına özel bir vurgu yapılmamıştır. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin 1985 ve 1990 yıllarında kabul ettiği aile içi şiddet konusundaki Tavsiye Kararları ile aile içinde gerçekleşen şiddetin hem kadınların hem de çocukların gelişmesine, dolayısıyla toplumun temeli olarak tarif edilen ailenin ve aile bireylerinin güvenliğine zarar verdiği belirtilerek, aile ve bireylerinin korunması için gerekli tedbirlerin alınması üye devletlere tavsiye edilmektedir.

1993 yılında Roma’da gerçekleştirilen Avrupa Konseyi bünyesinde Kadın Erkek Eşitliğinden Sorumlu 3.Bakanlar Konferansı’nda kadına yönelik şiddet konusunda bir deklarasyon yayımlanmış ve ilke kararı kabul edilmiştir. Kadına yönelik şiddetin, yaşam, güvenlik, özgürlük gibi temel hak ve özgürlüklere zarar verdiği dile getirilmiş ve mücadele için bir eylem planı geliştirilmiştir (Moroğlu, 2012).

1997 yılında Strazburg’da yapılan Hükümet ve Devlet Başkanları Zirvesi’nde kadına yönelik şiddet ve her türlü cinsel sömürü ile mücadele kararlılığı dile getirilmiştir (<http://www.kadininstatusu.gov.tr>, 2013).

Avrupa Konseyi Parlamenterler Komitesi’nin 1997 yılında aldığı “Avrupa Çapında Kadınlara Karşı Şiddete Sıfır Hoşgörüsü” kararıyla “1999 yılının Avrupa Kadınlara Karşı Şiddete Hayır Yılı” ilan edilmiş ve bu çerçevede bir imza kampanyasının başlatılması önerilmiştir.

24.1.2000 tarihinde Avrupa Komisyonu ve Avrupa Parlamentosu tarafından kabul edilen Daphne Programı’nda “şiddet” en geniş anlamıyla tanımlanmıştır. Buna göre; cinsel taciz, tecavüz, aile içi şiddet, ticari sömürü, kadın ticareti, işyerinde, eğitim kurumlarında tehdit ve sindirme amaçlı konuşmalar, baskılar ve bu gibi davranışlar “cinsiyete dayalı şiddet” olarak kabul edilmiştir.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi 2002 yılında kadınların şiddete karşı korunmasına ilişkin geniş kapsamlı bir tavsiye kararını kabul etmiştir. Üye devletlere, şiddet mağdurlarının azami güvenliğinin sağlanması ve mağdurların yeniden şiddet olayı ile karşılaşmalarının önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınması tavsiye edilmektedir.

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi’nin 14 Kasım 2006 tarihli 13 sayılı kararında, aile içi şiddetin kaynağının toplumdaki kadın-erkek eşitsizliği olduğu, bu sorunun coğrafi sınır, yaş, ırk ya da herhangi bir etnik kökene mal edilemeyeceği, her ailede ve her türlü sosyal çevrede kendini gösterebileceği dile getirilmiştir (ASPB 2013).

2005 yılında Varşova’da yapılan zirvede aile içi şiddet dahil kadınlara ve çocuklara yönelik şiddetin ortadan kaldırılması konusundaki kararlılık bir kez daha dile getirilmiştir.

Pekin+5 Siyasi Deklarasyonu ve Sonuç Belgesi'nde hükümetler, bölgesel ve uluslararası kuruluşlar ile diğer kurum ve kuruluşlarca yapılması gerekenler ayrıntılı olarak belirlenmiş olup aile içi şiddetin bir çok ülkede halen ailenin özel bir konu olarak görüldüğü, şiddet türlerinin yok edilmesi için gerekli yasal önlemlerin halen bir çok ülkede zayıf kaldığı ve toplumsal eşitliği bakış açısını tam olarak yansıtmadığı özellikle vurgulanmış; kadına yönelik aile içi şiddet konusunda, hükümetler tarafından ulusal düzeyde gerekli yasal tedbirlerin alınması ve diğer mekanizmaların kurulması, güçlendirilmesi, izlenmesi ve etkin şekilde uygulanması gerektiği özellikle vurgulanmıştır (Şener, 2011).

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nce 28 Haziran 2006 tarihinde kabul edilen "Kadınların Şiddete Karşı Korunmasına İlişkin Tavsiye Kararı'nda" başta şiddetin önlenmesi, mağdurun korunmasına, yargıçların bu konuda eğitimi için yapılması gereken programlara ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir. Avrupa Birliği'nde 2006 yılı "aile içi şiddetle mücadele yılı" ilan edilmiştir.

2008 yılında hem Birleşmiş Milletler'de hem de Avrupa Konseyi'nde kadına yönelik şiddete son verilmesini sağlamak amacıyla önemli adımlar atılmıştır. Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komitesi, kadına yönelik şiddetle mücadele ve mağduru koruma önlemlerini geniş çerçevede ele alan, bağlayıcı ve yaptırım içeren bir uluslararası veya Avrupa çapında bir sözleşme düzenlenmesi çağrısında bulunmuştur.

Haziran 2009'da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) ilk kez bir devleti (Türkiye'nin) aile içi şiddet konusunda gerekli tedbirleri almamak ve kadın mağduru koruyamamaktan dolayı tazminat ödemesine karar verdi. AİHM'in oybirliği ile verdiği karar, 47 ülke için emsal oluşturmaktadır. 18 mahkeme, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin yaşama hakkını güvenceye alan (2. Md.), işkence ve insanlık dışı ve fena muamele yasağını düzenleyen (3. Md.) ve her türlü ayrımcılığı yasaklayan (14. madde) üç ayrı maddesinin ihlal edildiğine hükmetti (Moroğlu, 2012).

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 22 Aralık 2003 tarihli toplantısında aldığı 58/147 sayılı, Kadınlara Karşı Aile İçi Şiddetin Ortadan Kaldırılması Konulu İlke Kararı; kadına yönelik şiddetin tanımı ve türleri, kaynağı ve sonuçları konusunda

öncüllerine benzer bir yaklaşım sergilemektedir. Bu karar doğrudan kadına yönelik aile içi şiddete odaklanması ve devletin bu konudaki yükümlülüğünü yerine getirme, koruma, cezalandırma ve tazmin başlıkları altında ayrıntılı olarak belirlenmesi bakımından önem arz etmektedir. Karar ile devletler, evlilik içi tecavüz dahil tüm aile içi şiddet türlerini yaptırma bağlayacak yasal düzenlemeler yapmaya, yasal düzenlemeleri uygulamaya, şiddet mağdurlarına gereken yasal ve sosyal desteği sağlamaya, bu yasal ve düzenlemelerin etkin ve etkinliğini periyodik olarak gözden geçirmeye ve revize etmeye davet edilmektedir (Şener, 2011).

2.6.1.1. İstanbul Sözleşmesi

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından 11 Mayıs 2011 tarihinde İstanbul'da imzaya açılan “Kadına Yönelik Şiddetin ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Sözleşme” uluslararası hukukta kadına karşı şiddet ve aile içi şiddet konusunda yaptırım gücü olan ilk sözleşme niteliği taşıyor. Sözleşme, İstanbul'da imzaya açılmış olması nedeniyle İstanbul Sözleşmesi olarak anılmaktadır. İlk defa bağlayıcı ve kadına yönelik şiddetin insan hakları ihlali olduğunun vurgulandığı bu sözleşmede, ayrıca bağımsız bir denetim mekanizması kurulmasına ilişkin düzenleme yapılmıştır. Sözleşmede, şiddetin kadın erkek eşitsizliğinin bir sonucu olduğu vurgulanmıştır. Türkiye, imzaya açılma töreninde 13 ülkenin imzaladığı sözleşmeye imza koyan ve onaylayan ilk ülke olmuştur.

Sözleşmenin, kadına yönelik şiddete ve aile içi şiddete son verilmiş bir Avrupa yaratmak amacıyla düzenlendiği önemle vurgulanmıştır.

Sözleşmede kadına karşı şiddetle mücadele için kapsamlı bir hukuki çerçeve oluşturmak üzere önleme, koruma, kovuşturma ve mağdur destek mekanizmaları oluşturma politikaları konularına yer verilmiştir. Bu konuda uluslararası bağlayıcılığa sahip ilk hukuki belge olan sözleşme, medeni haline bakılmaksızın tüm kadınların şiddetten korunmasını kapsamakta, mağdurların haklarını korumaya yönelik önlemlerin alınmasında cinsel kimlik, cinsel yönelim de dahil olmak üzere hiçbir ayrımcılık yapılmamasını öngörmektedir.

Sözleşmenin tanımlar maddesinde “kadına yönelik şiddetin” ister kamusal ister özel alanda meydana gelsin kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik acı ve ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayalı her türlü eylem veya bu eylemlerle tehdit etme anlamına geldiği; bir insan hakları ihlali olduğu ve kadınlara yönelik ayrımcılığın bir biçimi olduğu düzenlenmiştir.

Aile içi şiddetin, mağdur faille aynı haneyi paylaşırsa da paylaşmasa da şiddet olarak kabul edileceğine açıklık getirilmiştir.

Sözleşmede “toplumsal cinsiyet” tanımı da yapılmıştır. “Toplumsal cinsiyet: kadınlar ve erkekler için toplum tarafından uygun görülen ve sosyal olarak inşa edilen roller, davranışlar, eylemler ve nitelikler anlamına gelir” denildikten sonra “kadına yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin, kadına kadın olmasından dolayı uygulanan ve kadınları orantısız biçimde etkileyen şiddet anlamına geldiğine” açık ifadelerle yer verilmiştir. Ancak, bu tanıma 8 Mart 2012 tarihinde TBMM’de kabul edilen 6284 sayılı “Ailenin Korunmasına ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’da yer verilmemiştir.

Sözleşmede, şiddetle mücadele için ilgili tüm kurum ve kuruluşların etkili işbirliği yapması, tedbirlerin uygulaması sürecine sivil toplumun da dahil edilmesi ve mali kaynakların ve insan kaynaklarının yeterli düzeyde tahsis edilmesi hükme bağlanmıştır.

Sözleşmede, şiddet olaylarına, başvurulara ve alınan önlemlere ilişkin ayrıştırılmış istatistiksel verilerin toplanması ve bunların kurulacak uzmanlar grubuna iletilmesine yer verilmiştir. Sözleşme, şiddetin önlenmesi konusunda adeta bir yol haritası çizmiş; farkındalığı artırma, uzmanların eğitimi, önleyici müdahale, tedavi programları, özel sektör ve medya desteğinin alınması, psikolojik ve hukuksal destek hizmetleri, sığınakların kurulması, acil yardım hatlarının açılması, çocuk tanıklar için koruma, bedensel zarar görenlere tazminat, adli yardım hizmetleri gibi konular ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

İzleme mekanizması kurularak uzmanlar grubunun sözleşmenin taraf devletlerce uygulanmasını izleyecek olması, sözleşmenin bağlayıcılığını ve yaptırım gücünü artıracak niteliktedir (Moroğlu, 2012).

2.6.2. Türkiye’deki Yasal Mevzuat

Türkiye Cumhuriyeti kadın konusuna ilişkin olarak dünyada istisnai ve özgün bir tarihsel deneyim yaşamıştır. Kadınların ilerlemelerine ve güçlenmelerine ilişkin olarak günümüzde alınan bütün kararlarda ve uygulanan bütün politikalarda bu tarihsel deneyimin yansımalarını görmek mümkündür. Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulduğu 1923 yılını izleyen ilk 10 yılda Mustafa Kemal Atatürk tarafından gerçekleştirilen reformlar, bir yandan kadının yurttaşlık haklarını kazanmasını, diğer yandan Türk toplumunun yeniden yapılanmasını sağlamış, böylece büyük bir toplumsal değişim gerçekleştirilmiştir. Laik hukukun benimsenmesi ile kadınların eğitim, çalışma yaşamı, siyaset gibi kamu alanlarına açılması mümkün kılınmış ve eşitlikçi kamu politikaları ile devlet bu katılımı özendirmiş ve desteklemiştir.

Bu reformlardan Türk kadınına doğrudan etkileyenlerin başında 1924 yılında kabul edilen, eğitimi tek sistem altında toplayarak kadınlara erkeklerle eşit eğitim imkânları sağlayan Tevhid-i Tedrisat Kanunu; 1925 yılında kabul edilen Kılık Kıyafet Kanunu; kadınların yasal statüsünü bütünüyle değiştirerek gerek aile içinde gerekse birey olarak eşit haklar sağlayan 1926 yılında kabul edilen Türk Medeni Kanunu’dur. Bunların yanı sıra kadınların yasal statülerinin eşitlenmesinde diğer önemli aşama ise siyasi hakların kazanılmasıdır. Türk kadınlarına 1930’da yerel, 1934’te de genel seçimlerde seçme ve seçilme hakkı birçok Batı ülkesinden önce tanınmıştır.

Türkiye’de kadına karşı şiddetin önlenmesine dair son yıllarda başta Anayasa olmak üzere, Medeni Kanun, Ceza Kanunu, İş Kanunu ve Aile Mahkemeleri ile kadına yönelik şiddetin önlenmesine dair birçok düzenlemeler yapıp, önemli adımlar atılmıştır (ASPB 2013). Yapılan bu düzenleme ve hukuksal durumları yakından inceleyelim;

2.6.2.1. 1982 Tarihli T.C. Anayasası

Anayasa; devletin temel yapısını, devlet iktidar karşısında bireylerin hak ve özgürlüklerini düzenleyen, güvence altına alan temel belgedir. Kanunlar başta olmak üzere diğer yasal düzenlemelerin, idari işlemlerin Anayasa'ya aykırı hüküm içermesi mümkün değildir. Anayasa'da doğrudan kadına yönelik şiddetle ilgili hüküm bulunmamaktadır. Ancak; şiddetin temelinde kadın ve erkek arasındaki asimetrik güç ilişkileri olduğu göz önünde bulundurulduğunda, doğrudan şiddetin kaynağına inmesi bakımından eşitlik ilkesi ile ilgili anayasal düzenlemeler kritik bir noktada durmaktadır. Bu çerçevede Anayasa, ayrımcılığı reddeden bir bakış açısı sergilemektedir. Eşitlik konusunda temel düzenleme Anayasa'nın "Kanun Önünde Eşit Haklar" başlığını taşıyan 10. maddesidir.

Bu maddede; kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz. 41'inci maddesinde ise; aile Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır, devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar, denilmektedir. 42.maddesinde; ilköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur, hükümleri bulunmaktadır. 90'ıncı maddede yapılan düzenleme ile de "usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası anlaşmalarla ulusal kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi durumunda çıkabilecek ihtilaflarda milletlerarası anlaşma hükümleri esas alınır" hükmü eklenmiştir. Bu çerçevede Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi de (CEDAW) ulusal düzenlemeler karşısında üstün konuma getirilmiştir (ASPB 2013).

2.6.2.1.1. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu

Medeni Kanun'un, bireylerin doğumundan ölümüne kadar tüm faaliyetlerini düzenleyen kuralları bütünüdür. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu 1 Ocak 2002 tarihinde yürürlüğe giren Medeni Kanun, aile hukuku alanında getirdiği yeni düzenlemeler ve bu alanda kadının insan haklarını esas alması bakımından önemlidir. Kanunun temel amacı, erkek egemen bir aile modelinden, eşler arasında eşitliğe dayanan bir aile modeline geçişi sağlamada önemli yapı taşlarından biri olduğu söylenebilir.

Eşler arası eşitlik Medeni Kanun'un 185. maddesi ile sağlanmış; bu madde ile evlilik birliğini karı-koca birlikte yöneteceği, haklarda ve sorumluluklarda eşitlik vurgulanmış olup 192. madde kadının iş ve meslek sahibi olmasını kocasının iznine bağlı olmaktan çıkarmış, 197. madde ise eşlerden her birine, ortak hayat sebebiyle kişiliği, ekonomik veya ailenin huzuru ciddi biçimde tehlikeye düştüğü sürece ayrı yaşama hakkını tanıyan ve eşlerin kişiliğinin korunmasını güçlendirmektedir. Kadının lehine önemli düzenlemelerden biri de 194. madde eşlerden birinin, diğer eşin açık rızası bulunmadıkça, aile konutu üzerinde tasarrufta bulunmasının mümkün olmamasıdır. Yasa evlilik içinde eşlere eşit haklar getirmiştir. 202. madde ise 1 Ocak 2002 tarihinden itibaren evliliklerde, evlilik süresince edinilen malların eşler arasında eşit paylaşımını içermektedir. 162 maddede; eşler arası şiddet bir boşanma nedeni olarak ele alınmış olması da önemli düzenlemelerden birisidir (Şener, 2011).

Söz konusu kanun ile;

- Kadın ve erkekler için evlenme yaşı 17 olmuştur; ancak önemli bir neden varsa hakim kararı ile 16 yaşında evlenilebilmektedir.
- Hiç kimse zorla evlendirilemez ve herkes evleneceği kişiyi seçme hakkına sahiptir.
- İstemediği biriyle evliliğe zorlanan kişi Cumhuriyet Savcılığı'na şikayette bulunabilir. İstem dışı evliliğin gerçekleşmesi durumunda ise kişi evliliğin iptali davası açabilir.
- Evlilikten sonra bekarlık soyadı kullanılabilir.
- Oturulacak konut eşle birlikte seçilir.

- Eşlerin birlikte oturdukları konuta ilişkin kullanma ve yararlanma hakkını etkileyen her türlü kanuni işlemlerde eşler birlikte karar vermek zorundadırlar.
- Yaşanılan evin eşlerden birinin üzerine veya tapusu eşler arasında müşterek olması durumunda konutun başkasına devredilmesini veya satılmasını istemiyorsanız tapu kütüğüne aile konutu şerhinin verilmesi istenebilir. Bu şerhin verilebilmesi için, oturulan mahallenin muhtarlığından alınacak ikametgah belgesi, nüfus cüzdanı ve bir adet fotoğraf ile tapu dairesine başvurmak yeterli olacaktır.
- Kiralık aile konutlarında eşlerin her ikisi birden kira sözleşmesinde taraf olabilirler. Bu durumda eşlerden biri tek başına kira sözleşmesini sona erdiremez.
- Meslek ve iş seçiminde ve devamında diğer eşin izni gerekli değildir.
- Çocuğun velayetinin kullanımında eşler ortak ve eşit haklara sahiptir.
- Evlilik birliğinin giderlerini karı ve koca birlikte karşılamak durumundadır. Kadın çalışıyor ise kazancı ile ev kadını ise emeği ailenin geçimine katkı olarak kabul edilmektedir.
- Evlilik birliği devam ederken de evin geçimine kazancı ile katkıda bulunmayan eşten nafaka talep edilebilmektedir. Aynı evde yaşamak nafaka talebine engel değildir.
- Boşanmadan sonra açılacak nafaka davaları sadece oturulan yer mahkemesinde değil Türkiye'nin her yerinde açılabilir.
- Ailenin ekonomik varlığının korunması talep edilebilmektedir. Eşin malları üzerindeki harcama, satma gibi yetkisinin sınırlandırılması hakimden istenebilir. Sınırlama kararı ile hakimin belirleyeceği mal varlığı değerleri ile ilgili işlemler ancak diğer eşin rızası ile yapılabilir.
- Boşanma davası sürerken tedbir nafakası alınabilmektedir.
- Boşanma davalarında evlilik birliği içinde zarar gören veya beklenen menfaatler için maddi tazminat, kişilik hakları ihlal edilmişse ispatlanabilmesi durumunda manevi tazminat talep edilebilir.
- Boşanma ile yoksulluğa düşülmesi durumunda süresiz nafaka (yoksulluk nafakası) istenebilmektedir. Yoksulluk nafakası bir gelir edininceye veya tekrar evleninceye kadar devam eder.

- Nafaka (tedbir, iştirak veya yoksulluk nafakası) ödenmesine ilişkin mahkeme kararı kesinleşmiş olmasına rağmen ödeme yapılmıyorsa, ödeme yapmayan eşin cezalandırılması için ceza mahkemesine başvurulabilir.
- Belge, fotoğraf, şahit vb. yöntemlerle ispatlandığı takdirde boşanma esnasında eşte kalan çeyiz, ziynet veya ev eşyalarının iadesi veya bedeli istenebilir.
- Yasal mal rejimi Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi olup eşin üzerine alınan mallara da ortak olunabilmektedir.
- Aile konutu ve ev eşyası ile ilgili olarak sağ kalan eşe tercih hakkı getirilmiştir.
- Resmi nikah olmadan imam nikahı yaptıranlar ve bu dinsel töreni yapanlar cezalandırılmaktadır.
- Evlilik birliği dışında doğan çocuğun velayeti anneye aittir ve herhangi bir mahkeme kararı gerekmez.
- Evlatlıkla evlenmek yasaktır (ASPB 2013).

2.6.2.1.2. 4787 Sayılı Aile Mahkemeleri Kanunu

Aile hukukundan doğan dava ve işlemleri görmek üzere her ilde ve nüfusu yüz binin üzerindeki her ilçede tek hakimli ve Asliye Mahkemesi derecesinde olmak üzere Aile Mahkemeleri kurulmuştur. Bu mahkemelerin kuruluş görev ve yargılama usulleri 09.01. 2003 yılında yürürlüğe giren 4787 sayılı Kanun’la belirlenmiştir. Bu mahkemeler aile hukukunu ilgilendiren davaların yanı sıra Ailenin Korunmasına Dair Kanun’un uygulanmasından doğan davalara da bakmaktadır. Aile Mahkemelerinde alınacak karar koruyucu, eğitici, sosyal tedbirler asıl olarak aileyi oluşturan bireylerin korumasına yöneliktir.

Aile Mahkemesi, 6284 sayılı Kanun’a göre koruyucu önleyici tedbirler çerçevesinde; boşanma, maddi manevi tazminat, nafaka, velayet, evlat edinme, vesayet, babalık bağının kurulması, tanıma gibi aile hukukuna ilişkin davalar, evlilik birliği sürerken eşlerin birlikte karar vermesi gerektiği durumlarda anlaşma sağlanmadığı durumlarda karar verme, eşler arasındaki mal rejiminin (edinilmiş mallara katılma, mal ortaklığı, paylaşımlı mal ayrılığı) tasfiyesini yapma, eşitliğin sağlanması ve aile içi şiddetin önlenmesiyle ilgili doğrudan hüküm içermemesine

rağmen, bu mahkemelerde hakimlerin yanı sıra, uyuşmazlıkları gidermek üzere görev yapan pedagog, psikolog ve sosyal hizmet uzmanı gibi meslek elemanı kadrolarının yer alması, kadınların yargıda hak arayışlarının önündeki engellerin azaltılmasına olanak sağlaması açısından önemli bir adımdır (ASPB 2013).

2.6.2.1.3. 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu

765 sayılı Ceza Kanunu ataerkil yapılanma içerisinde genel olarak erkek perspektifini yansıtmalarına rağmen; 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5237 sayılı yeni Türk Ceza Kanunu, kadın erkek eşitliği gözetilerek hazırlanmış olup, kadının mağdur olduğu birçok suç topluma karşı işlenen suçlar kapsamında çıkarılıp, kişilere karşı işlenen suçlar kapsamına alınarak cezaları ağırlaştırılmış; yapısal değişikliklerin yanında, kadın-erkek eşitliğinin sağlanması ve özellikle kadın ve çocuğun fiziksel, psikolojik-cinsel bütünlüğünün korunmasına yönelik çok önemli düzenlemeler yapmıştır.

Söz konusu kanun ile kadın ve kız ayrımı kaldırılmıştır. Aile hukukundan kaynaklanan sorumlulukların yerine getirilmemesi suç sayılmaktadır. Cinsel suçlar kişilere karşı suçlar başlığı altında alınarak, cezaları ağırlaştırılmıştır. Çocuklara ve kişilere yönelik her türlü cinsel istismar cezalandırılmaktadır. Yakın akrabaların üvey baba, evlat edinen, vasi, öğretmen, bakıcı, sağlık hizmeti veren, koruma ve gözetim yükümlülüğü bulunan kişilerin çocuklara yönelik her türlü cinsel istismarında verilecek ceza ağırlaştırılmıştır. Ağırlaştırılmış ceza ile birlikte eylemi gerçekleştiren ilgili kişinin konumuna göre velayet, vesayet hakkı elinden alınmaktadır. Kaçırılan veya alıkonulan ile sanık hükümlü/hükümlülerden birinin evlenmesi halinde cezanın ertelenmesi veya indirim yapılması veya silinmesi mümkün olmamaktadır. Töre cinayetleri faillerinin kanunda öngörülen en ağır ceza olan ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile cezalandırılması hükmü getirilmiştir.

Tecavüz sonucu hamile kalan kadının isteğinin bulunması halinde 20 haftaya kadar olan hamilelikte hastane ortamında kürtaj olunması mümkündür. Hakim ve savcı kararı olmaksızın keyfi bekaret kontrolü yasaktır.

Bu kanunda, kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda yukarıda da belirtildiği gibi atılan en önemli adımlardan birisi de töre saikiyle öldürmenin kasten öldürme suçunun nitelikli halleri arasında düzenlenmiş olması önemli yasal adımlardır (ASPB 2013).

2.6.2.1.4. 4857 Sayılı İş Kanunu

4857 sayılı İş Kanunu 10.06.2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Yeni İş Kanununun temel felsefesini, işçi-işveren ilişkisinde cinsiyet dahil hiçbir nedenle temel insan hakları bakımından ayırım yapılamayacağı esası oluşturmaktadır.

Söz Konusu Kanun gereğince;

- Aynı veya eşit değerde bir iş için cinsiyet nedeniyle daha düşük ücret kararlaştırılamaz.
- Hamilelik ya da doğum ve süt izinleri nedeniyle iş akdi feshedilemez.
- Kadın işçilerin doğumdan önce sekiz ve doğumdan sonra sekiz hafta olmak üzere toplam 16 haftalık süre için çalıştırılmamaları esastır.
- Geçerli olmayan bir sebeple iş akdinin feshedilmesi halinde işe iade talebinde bulunma hakkı mevcuttur.
- Cinsel tacize uğrayan işçinin iş akdini derhal fesih hakkı vardır.
- Çalışırken evlenilmesi halinde, evlilik tarihinden itibaren bir yıl içinde istenilmesi halinde kıdem tazminatı alınarak işten ayrılma hakkı bulunmaktadır.
- Yasa gereğince işe başlanılan gün sigortalılığın başlangıcı olarak kabul edilmektedir. İşveren çalışmayı Sosyal Sigortalar Kurumu'na bildirmez ise işe giriş bildirgesi çalışanın kendisi tarafından verilebilmektedir (ASPB 2013).

2.6.2.1.5. 4320 Sayılı Kanun

Uluslararası hukuk alanındaki gelişmeler, ülkemize de yansımakta, yasaların çıkarılmasında ve uygulanmasında; şiddeti önleyici kurumsal çalışmaların yapılmasında itici güç olmaktadır. Nitekim, İstanbul Sözleşmesi'nin imzalanmasıyla birlikte, 1998 yılından itibaren uygulanmakta olan ve 4320 sayısı ile yaygın olarak bilinen Ailenin Korunmasına Dair Kanun'un değiştirilmesi, uygulamada karşılaşılan eksiklerinin ve aksaklıkların giderilmesi ülke gündemine girmiştir.

Türkiye'de yasa yapılırken “kadına yönelik şiddetin önlenmesi, kadının şiddetten korunması” yerine “ailenin korunması” olarak adlandırılması tercih edilmektedir. Oysa, 4320 sayılı yasa 1998 yılında esas olarak kadını şiddetten korumak amacıyla düzenlenmişti.

Kanun, Türk Medeni Kanunu'nda öngörülen tedbirlerden ayrı olarak, eşlerden birinin veya çocuklarını veya aynı çatı altında yaşayan diğer aile bireylerinden birinin veya mahkemece ayrılık kararı verilen veya yasal olarak ayrı yaşama hakkı olan veya evli olmalarına rağmen fiilen ayrı yaşayan aile bireylerinden birinin aile içi şiddete maruz kaldığını kendilerinin veya cumhuriyet başsavcılığının bildirmesi üzerine Aile Mahkemesi Hakimi tarafından mağdur tarafı korumak amacıyla alınacak tedbirleri içeren koruma kararını ve karara uyulmaması halinde verilecek cezayı düzenlemektedir (Moroğlu, 2012).

Kanunun uygulanması sadece fiziksel şiddete yönelik değildir. Kanun, özgürlüğün engellenmesi, fiziksel, ekonomik, psikolojik zarar verme ve cinsel şiddet dahil her türlü şiddet biçimini kapsamaktadır.

4320 sayılı Kanun, 4 maddelik kısa bir metindir ve çekirdeğini aile içi şiddeti önlemek amacıyla alınacak tedbirlerin neler olduğunu, kimleri kapsadığını ve nasıl uygulanacağını ifade etmektedir. Kapsamı itibarıyla, temel amacını gerçekleştirme konusunda eksik kalan ve bu anlamda uygulanmasında da aksaklıklar yaşanan kanunda 2007 yılında değişikliğe gidilmiş, ulusal ve uluslararası düzenlemelere uygun olacak şekilde kanunun kapsamı genişletilmiştir. Söz konusu değişiklik aile bireylerinin, özellikle kadın ve çocuğun daha etkili korunabilmesi açısından daha sağlam zemin oluşturmuştur. Kanunun uygulanmasına dair yönetmelik ise kanunun

yürürlüğe girmesinden ancak 10 yıl sonra; Mart 2008’de yürürlüğe girebilmiştir. 4320 sayılı Kanun, aile içinde gerçekleşen şiddete en kısa sürede müdahale edilmesine olanak sağlayarak, şiddete maruz kalan aile bireyinin kişisel haklarını ve bu suretle aileyi daha fazla zarar görmekten korumayı temel almaktadır. Yer alan tedbirler, şiddet uygulayana dönük uyarıcı ve caydırıcı etkisiyle, ileride gerçekleşmesi muhtemel şiddet eylemlerini önleme amacını da taşımaktadır. Devletin, şiddet mağduru kadını korumaya yönelik tedbirler almasının bir zorunluluk olduğu ifade edilerek şiddete uğrama ihtimali bulunan kadınların mahkemelere başvurarak koruma kararı alabilmesini sağlayacak hükümlerin Türk hukuk sistemine dahil edildiği belirtilmiştir. Kanun, aile içi şiddetin tanımına yer vermemiştir. Bu durum, şiddetin yalnızca fiziksel şiddet olarak algılanması riskini içermektedir (Şener, 2011).

2.6.2.1.6. 633 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 2/1-ç maddesinde; “kadınlara karşı ayrımcılığı önlemek, kadının insan haklarını korumak ve geliştirmek, kadınların toplumsal hayatın tüm alanlarında hak, fırsat ve olanaklardan eşit biçimde yararlanmalarını sağlamak üzere; ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesini koordine etmek, kadınlara yönelik sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerini yürütmek, bu alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak” (KSGM 2011) şeklinde ifade edilen bu madde birçok adımın atılmasını sağlayıp, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un çıkmasına neden olması açısından ayrı bir önem taşımaktadır (ASPB 2013)

2.6.2.1.7. 6284 Sayılı Kanun

Bilindiği gibi, Kadından Sorumlu Devlet Bakanlığı'nın kaldırılmasının ardından kurulan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, kadına yönelik şiddetin ve kadın cinayetlerinin acil çözüm bekleyen önemli bir toplumsal sorun olduğunu dikkate alarak, “Kadın ve Aile Bireylerinin Şiddetten Korunmasına Dair Kanun Tasarısı”nı hazırlamış ve kadın kuruluşlarından, ilgili kurumlardan görüş ve önerilerini iletmelerini istemiştir.

Kuruluşlar yasa taslağına ilişkin önerilerini raporlar halinde bakanlığa iletmışlerdir. “Şiddete son” platformu adı altında 230'dan fazla kadın kuruluşu bir araya gelerek yoğun çalışmalar yapmış, önerilerini ve taleplerini bakanlıkla paylaşmışlardır. Tasarı taslaklarında birbiri ardına değişiklik yapıldıktan sonra, nihayet 24 Şubat 2012 tarihinde TBMM Başkanlığı'na gönderilmiştir. Konusu itibariyle Tasarı, Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu'nda ayrıntılı olarak görüşülmesi beklenirken TBMM Başkanlığı'nca tali komisyon olarak gösterilmiştir. Tasarı, TBMM Genel Kurulu'nda temel yasa niteliğinde görüşülmüş ve 8 Mart 2012 tarihinde 6284 sayılı Kanun olarak yasalaşmıştır.

6284 sayılı Kanun, esas itibariyle 4320 sayılı Kanun'da düzenlenmiş olan koruma tedbirlerini içermektedir. Ancak, yeni yasa gerek şiddet mağdurlarının kapsamı açısından, gerek şiddetin önlenmesi, koruma kararı verilmesi ve kurumlar arası koordinasyon kurulması açılarından ve mağdura geçici maddi yardım desteği bakımından kapsamlı düzenlemeler getirmiştir.

Tasarının temel dayanağı olan “Kadına Yönelik Şiddetin ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi” bu açıdan göz ardı edilmiştir. Asıl olan adı değil, içeriğidir denilmektedir. Ancak, kadını birey olarak görmeyen bir zihniyeti yansıtan yasanın adında olduğu gibi, uygulamasında da aynı zihniyetin hakim olabileceği endişeleri göz ardı edilmemelidir. Nitekim, tasarı bütün partilerin oylarıyla kabul edilmiştir (Moroğlu, 2012).

6284 sayılı Kanun'un getirdiklerini kısaca özetleyecek olursak: 4320 sayılı Kanun'un 14 yıl uygulanmaya çalışıldığı, eksiklerinin ve uygulamadaki aksaklıklarının bilindiği bu nedenle, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, barolarla,

kadın kuruluşlarıyla, ilgili kurumlarla yakın işbirliği içinde kavramlar, tanımlar başta olmak üzere, uygulamadaki aksaklıkların yeniden yaşanmasını önleyecek yeni bir yasal düzenlemeyle koruyucu ve önleyici tedbirlerle şiddetle mücadele yolunda olumlu adımlar atılabileceği düşünülmektedir.

Yeni yasayla getirilen aşağıdaki hükümler şiddetle mücadelede ve şiddetin önlenmesinde önemli katkılar sağlayacaktır;

- Kanunun uygulanmasında 1982 tarihli T.C. Anayasası ve uluslararası sözleşmelerin esas alınması,
- Şiddete uğrayan ve şiddete uğrama tehlikesi bulunan, herhangi bir ayırım yapılmaksızın tüm kadınların, çocukların ve aile bireylerinin korunması,
- Şiddet mağduruna temel insan haklarına ve kadın erkek eşitliğine duyarlı, sosyal devlet ilkesine uygun, adil, etkili ve süratli destek ve hizmet verilmesi,
- Tedbir kararının insan onuruna yaraşır bir şekilde yerine getirilmesi,
- Kadına yönelik şiddetin, cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ve kadının insan haklarını ihlal eden bir tutum olarak tanımlanmış olması,
- Şiddet, ev içi şiddet ve kadına yönelik şiddetin ayrıntılı olarak tanımlanması,
- 24 saat esasına göre çalışacak merkezlerin kurulması;
- Koruyucu tedbirlere ilişkin kararın Aile Mahkemesi hakimi tarafından verilmesi yanında, mülki amire de bazı tedbirlerin alınması görevinin verilmesi ve gecikmesinde sakınca bulunan hallerde barınma yeri sağlanması ve hukuki, sosyal, psikolojik açıdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti vermek üzere kolluk amirine de tedbir alma yetkisi verilmiş olması,
- Gecikmesinde sakınca olan durumlarda kolluk kuvveti veya mülki amirin koruma kararı vermesi, mağdura barınma yeri temin edilecek olması, geçici koruma altına alınabilmesi,
- Korunan kişinin talebi üzerine MK. 194. maddenin koşullarının varlığı halinde tapu kütüğüne “aile konutu” şerhi konulması,

- Korunan kişinin çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere 4 aylık kreş imkanı sağlanması ve bakanlık bütçesinden ödenmesi, mağdurun çalışması halinde 2 aylık kreş imkanı verilmesi,
- Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde şiddeti önleyici tedbirlerin Aile Mahkemesi hakimince verilmesinin yanında, kolluk amirine yasada yazılı tedbirleri alma yetkisinin verilmiş olması,
- Hayati tehlikesi olması halinde, ilgilinin aydınlatılmış rızasına dayanarak Tanık Koruma Kanunu çerçevesinde kimlik ve belgelerinin değiştirilmesi,
- Şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin varlığı hâlinde herkesin bu durumu resmi makam veya mercilere ihbar edebilmesi,
- Koruyucu tedbir kararı verilmesi için, şiddetin uygulandığı hususunda delil veya belge aranmaması,
- Kolluk kuvveti tarafından yapılacak uygulamaların çocuk ve kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim almış ve ilgili kolluk birimlerince belirlenmiş sayıda personel tarafından yerine getirilecek olması,
- Tedbir kararlarının uygulanmasında hâkim kararı ile teknik araç ve yöntemlerin kullanılabilmesi; kişilerin ses ve görüntülerinin dinlenmemesi, izlenmemesi ve kayda alınmaması,
- Tedbir kararını ihlal eden hakkında, fiili bir suç oluştursa bile ihlal edilen tedbirin niteliğine göre hâkim kararıyla üç günden on güne kadar zorlama hapsi verilmesi ve zorlama hapsinin toplam süresinin altı ayı geçmemesi,
- Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri'nin kurulması,
- Şiddet mağduruna ve şiddet uygulayana verilecek destek hizmetlerinin ayrıntılı olarak düzenlenmiş olması,
- Kanunun uygulanmasında ilgili kurum ve kuruluşların koordinasyonunun bakanlık bünyesinde olması,
- Şiddetin önlenmesi amacıyla yapılacak bilgilendirme programlarının, TV'lerde çocukların da izleyebileceği saatlerde RTÜK denetiminde yayınlanacak olması,

- İlköğretim ve ortaöğretim müfredatına, kadının insan hakları ve kadın erkek eşitliği konusunda eğitime yönelik dersler konulacak olması,
- Korunan kişiye bakanlık bütçesinden geçici maddi yardım yapılabilmesi,
- Korunan kişi için nafakaya hükmedilecek ve sağlık giderlerinin karşılanacak olması,
- Bu kanun kapsamında başvurular ile verilen kararların icra ve infazı için yapılan işlemlerden yargılama giderleri, harç, posta gideri ve benzeri hiçbir ad altında masraf alınmaması,
- Bu kanun kapsamında açılacak davalara bakanlığın müdahil olabilmesi,
- Bu kanunun uygulanmasına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi için yönetmelik hazırlık aşamasında, Adalet, İçişleri, Maliye, Milli Eğitim ve Sağlık Bakanlığı'nın görüşlerinin alınması (ASPB, 2012).

2.7. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Önlemek İçin

Şiddetin olumsuz etkileri ve şiddet konusunda farkındalık yaratmak, sessizlik çemberinin kırılmasına destek vermek üzere sivil toplum kuruluşlarına, görsel ve yazılı medyaya,

Kanun konusunda bilgilendirme toplantıları düzenlemek için barolara; kadın kuruluşlarına, kent konseylerine,

Kanunun amacına uygun uygulanmasında kolluk kuvvetlerine; aile mahkemelerine, mülki idarelere, Adli Tıp Kurumu'na, baroların adli yardım bürolarına,

Mağdura destek programları için dernek, sendika ve bakanlık teşkilatına, Şiddete uğrayanın ilk anda koruma altına alınabilmesi, sığınma evleri açılması için öncelikle yerel yönetimlere,

Okul öncesi eğitimden başlayarak eğitimin her kademesinde öğrencilere toplumsal cinsiyet eşitliği, demokrasi, insan hakları konularında duyarlılık, şiddet konusunda farkındalık yaratacak programlara müfredatta yer verilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı'na,

Adeta yaşamın bir parçası haline getirilen TV dizilerinin ve şiddet içeren diğer programların denetlenmesi için RTÜK'e,

Şiddetin olumsuzluklarını kamuoyuna yansıtmakta medyaya,

İlgili tüm kurumlara, kadın erkek herkese görev düşmektedir.

Aile içi şiddetle etkin mücadele, ancak devlet kurumlarının, hükümetlerin kararlı tutumu ile kadın kuruluşlarının deneyimlerinin bir araya getirilmesiyle mümkün olabilir. Başvuruları alan ve yasaı uygulayan her kurumda “şiddetin önlenmesi ve 6284 sayılı Yasa konusunda” hizmet içi eğitim verilmeli, kurumlar arası koordinasyon sağlanmalı, “kadına yönelik şiddete ve aile içi şiddete son verme çalışmaları” kararlı bir devlet politikasıyla sürdürülmelidir (Moroğlu, 2012).

Türkiye’de kadına yönelik şiddeti sonlandırmak için sadece yasaların kadın-erkek eşitliği açısından iyileştirilmesi yeterli olmamaktadır. Eğitimden, törelere, gelenek ve göreneklere, medya metinlerinden, toplumda akla gelebilecek bütün değer ve davranış biçimlerine kadar gündelik yaşam örüntümüzdeki her ilmik, toplumsal cinsiyet farklılıkları açısından yeniden ve sürekli gözden geçirilmelidir (Dursun, 2008).

2.8. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Eden Sivil Toplum Örgütleri

Kadına karşı uygulanan şiddetle ilgili çelişkiler yumağını çözebilecek en azından zorlayacak ve dayatacak güç ve baskıyı oluşturabilecek oluşumlara ihtiyaç vardır. Sivil toplum örgütleri; bu ihtiyaca cevap verebilecek en temel adreslerden biridir. Hayatın her alanında olduğu gibi kadına karşı aile içi şiddetin ortadan kaldırılması ve en aza indirilmesi konusunda, farkındalık yaratmada, söz ve müdahale etme hakkını geliştirme ve korumada, yurttaş olma bilincini geliştirmede, demokrasi geleneğinin bir tezahürü olan kadın örgütlerinin önemli işlevleri vardır. Toplumda konuyla ilgili duyarlılığı artırma, sorunlara çözüm önerileri getirmenin yanında uygulamalarda bulunan ve hizmet sunan baro, üniversite, çeşitli dernek, vakıf ve siyasi partilerin kadın komisyonlarının önemi her gün biraz daha artmaktadır (Yıldırım, 2002).

CEDAW’ın Ocak1997 yılında New York’ta Gölge Raporları Gözden Geçirme Programı’na çağrılan Eşitlik İzleme (EŞ-İZ) Platformu; Anakültür, İstanbul Barosu

Kadın Hakları Uygulama Merkezi, İnsan Hakları-Yeni Çözümler, Mor Çatı Kadın Sığınma Vakfı ve Soroptomistler Federasyonu ile CEDAW'ın 2005 Gölge Raporu ve CEDAW Yürütme Kurulu'na üye olan Türkiye'deki Kadın Örgütleri ise; Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi, Anadolu Çağdaş Eğitim Vakfı, Kadının Sosyal Hayatını Araştırma ve İnceleme Derneği (KASAİD), Kadın Adayları Destekleme ve Eğitim Derneği (KA-DER), Başkent Kadın Platformu, Kadın Dayanışma Vakfı, Uluslararası Bahai Topluluğu Türkiye Şubesi, KAZETE, Üniversiteli Kadınlar Derneği Ankara Şubesi, Türkiye Aile Planlaması Derneği, Türk Kadınlar Birliği ve Ev Eksenli Çalışan Kadınlar Çalışma Grubu kadına karşı şiddetin önlenmesine yönelik çalışan önemli sivil toplum örgütleridir (BM 2005).

2.9. Kadına Karşı Şiddetle Mücadelede Bir Model Olarak ŞÖNİM'ler

Son yıllarda ülkemizde kadına yönelik şiddetin engellenmesi çalışmalarına hız verilmiş olup, bu bağlamda kadına yönelik şiddet konusunda en kapsamlı sözleşme olarak tanımlanan İstanbul Sözleşmesi'nin ilk kez ülkemiz tarafından imzalanarak yasalaştırılması ve 6284 sayılı Kanun'un yayımlanarak yürürlüğe girmesiyle kadına karşı şiddetle mücadelenin yasal ayağında önemli gelişmeler meydana gelmiştir.

Bu kanun ile şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla; 6284 sayılı Kanun'un 14 üncü maddesinde Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri'nin açılacağı hükme bağlanmış olup; bu merkezlerin hizmete açılması ile yürüteceği hizmet ve faaliyetler ilgili kanun ile düzenlenmiştir (ASPB 2012).

Şiddet olgusunun nedenleri, varlığı ve sonuçları ile tek elden ve çok yönlü mücadele edilebileceği düşüncesi Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri'nin kurulması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri; gerekli uzman personelin görev yaptığı ve tercihen kadın personelin istihdam edildiği, şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve

önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği, çalışmalarını tek kapı sistemi ile yedi gün yirmi dört saat esasına göre yürüten, insan onuruna yaraşır etkili ve süratli hizmet sunumu sağlayan, kadının ekonomik, psikolojik, hukuki ve sosyal olarak güçlendirilmesi odaklı merkezlerdir (ASPB 2012).

2.9.1. ŞÖNİM'in Tanımı ve Amacı

ŞÖNİM; Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri'nin kısa adıdır. Diğer bir adı ise KOZA'dır. 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 15 inci maddesine göre amacı; şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin olarak uygulanmasına yönelik destek ve izleme hizmetlerinin verildiği Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri ile ilk kabul birimleri, kadın konukevleri, koordinasyon ve değerlendirme kurullarının etkin çalışma ve denetimlerini sağlamak, verilecek hizmetlerin çeşitliliğini ve niteliğini işlevsel kılmak, burada çalışan disiplinlerin görev, yetki ve sorumluluklarını etkin bir şekilde yerine getirmesini sağlamaktır.

Kısacası, şiddetin önlenmesi ile şiddet mağduru hakkında verilecek koruyucu tedbirler ile şiddet uygulayan hakkında verilecek önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik güçlendirici ve destekleyici danışmanlık, rehberlik, yönlendirme ve izleme hizmetlerinin 7 gün 24 saat verildiği, sosyal hizmet kuruluşlarından birisidir (ASPB 2012).

2.9.1.1. Şiddetin Önlenmesi ve Tedbir Kararlarının İzlenmesine Yönelik Hizmetler

- Koruyucu ve önleyici tedbir kararları ile zorlama hapsinin verilmesine ve uygulanmasına ilişkin veri toplayarak bilgi bankası oluşturmak, tedbir kararlarının sicilini tutmak.

- Korunan kişiye verilen barınma, geçici maddi yardım, sağlık, adli yardım hizmetleri ve diğer hizmetleri koordine etmek.
- Gerekli hallerde tedbir kararlarının alınmasına ve uygulanmasına yönelik başvurularda bulunmak.
- Bu kanun kapsamındaki şiddetin sonlandırılmasına yönelik programlar hazırlamak ve uygulamak.
- Bakanlık bünyesinde kurulan çağrı merkezinin bu kanunun amacına uygun olarak yaygınlaştırılması, yapılan müracaatların izlenmesi ve şiddetin sonlandırılması için çalışan ilgili sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliğini sağlamaktır (ASPB 2012).

2.9.1.1.1. Şiddet Mağduruna Yönelik Hizmetler

- Barınma yeri sağlanması,
- Geçici maddi yardım yapılması,
- Rehberlik ve danışmanlık hizmetleri,
- Hayati tehlikenin bulunması halinde geçici koruma altına alınmasının takibi ve izlenmesi,
- Elektronik destek sistemi,
- Kreş yardımı,
- Hukuki destek,
- Tıbbi destek,
- İstihdama yönelik destek,
- Çocuklar için burs,
- Eğitim-öğretim konusunda destek sağlamaktır.

Şiddet mağdurlarının bu hizmetlerden yararlanabilmeleri; kurumlar aracılığıyla, üçüncü kişilerin ihbarları ile ya da kişisel başvurularıyla gerçekleşmektedir. Başvurular meslek elemanları tarafından güvenli bir ortamda ve özel görüşme gerçekleştirilerek değerlendirilmektedir. Bu değerlendirmeler sonucunda şartları konukevine yerleşmeye uygun bulunanlar ve hayati tehlikesi olduğu tespit edilenler doğrudan konukevine yerleştirilmektedir. İlde konukevi bulunmaması/kapasitesinin

yeterli olmaması veya kadının şartlarının doğrudan konukevine yerleşmeye uygun bulunmaması durumunda ise ilk kabul birimine kabul edilmekte olup, uygun sosyal hizmet modeli belirlenmektedir.

Barınma ihtiyacı olmayan kadınlara uygun yönlendirme ve rehberlik çalışmaları yapılarak, kadına ilişkin bilgiler dosyalanıp veri bankasına işlenmektedir. Barınma haricinde ihtiyacı olduğu tespit edilen kadın için koruma tedbir kararı yönünde müracaat, resen, korunan kişinin ya da kolluk görevlilerinin veya bakanlığın talebi üzerine yapılmaktadır. Tedbir kararı verilmemesi halinde ise Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi avukatı aracılığı ile adli yargıya itirazda bulunmaktadır.

Ayrıca, “Şiddet Mağdurlarının Korunmasına Elektronik Destek Sistemi” pilot uygulaması 18 Ekim 2012 tarihinde Adana ve Bursa illeri’nde başlatılmıştır. Pilot uygulama sınırlı sayıda güvenlik butonu cihazı ile gerçekleştirilmektedir. Halen, Bursa İl’inde bugüne kadar toplam 16 adet güvenlik butonu verilmiş olup 13’ü aktif olarak kullanılmaktadır. Adana İl’inde ise bugüne kadar toplam 12 adet güvenlik butonu verilmiş olup 6’sı aktif olarak kullanılmaktadır. Pilot uygulama kapsamında gerçekleştirilecek çalışmalar ve hazırlanacak raporlar, kadına yönelik şiddetle mücadele politikalarının oluşturulmasına, sistemin ülke genelinde yaygınlaştırılmasına, teknik takip sistemine ilişkin ikincil mevzuatın hazırlanmasına önemli katkılar sağlayacaktır. Pilot uygulamanın amacı; kadınların kendini güvende hissetmesinin, şiddet uygulayanın şiddet mağdurundan uzak tutulmasına yönelik caydırıcı etkinin sağlanmasıdır (ASPB 2012).

2.9.1.1.2. Şiddet Uygulayan/Uygulama İhtimali Bulunanlara Yönelik Hizmetler

- Hakim kararıyla, kişi hakkında ayrıntılı sosyal araştırma raporu hazırlama,
- Karar makamlarının talebi halinde, tedbirin kişi üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlama,
- Eğitim ve rehabilitasyon programlarına yönlendirme,
- Sağlık kuruluşuna muayene veya tedavi için yönlendirme,

➤ Meslek edindirme kurslarına yönlendirmedir.

Gerek şiddet mağduruna, gerek şiddet uygulayan ya da uygulama ihtimali bulunan kişilere sunulan hizmetler ile şiddetin önlenmesi ve tedbir kararlarının izlenmesine yönelik hizmetler Şiddet Önleme ve İzleme

Merkezi bünyesinde bulunan birimler tarafından yerine getirilmektedir.

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi bünyesindeki bu birimler, AR-GE, eğitim, hukuki, psiko-sosyal ve tıbbi destek birimleri olarak belirlenmiş olup; AR-GE biriminde; merkezce toplanan verilerin değerlendirilmesi, politika geliştirilmesi ve bilgi bankası oluşturulması konusunda çalışmalar yürütülmektedir. Eğitim-destek biriminde; şiddete uğrayanın ve varsa çocuğunun eğitiminin devamının sağlanması yanında, mesleki eğitime yönlendirme konusunda çalışmalar yürütülmektedir. Hukuki destek biriminde ise avukatlar tarafından mağdurların davaları takip edilmektedir. Psiko-sosyal destek biriminde; şiddet mağduru ya da şiddet uygulayan ile görüşme yapılarak verilen hizmet modellerinin belirlenmesi, sorunun çözümüne ilişkin destek ve rehberlik hizmetlerinin yürütülmesine yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Tıbbi destek biriminde de merkeze gelen şiddet mağdurları ve çocuklarının ilk müdahale ve sağlık kuruluşlarında tedavi sürecinin başlatılması veya takibinin yapılması sağlanmaktadır.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 15 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde "Koruyucu ve önleyici tedbir kararları ile zorlama hapsinin verilmesine ve uygulanmasına ilişkin veri toplayarak bilgi bankası oluşturmak, tedbir kararlarının sicilini tutmak" Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri tarafından verilecek hizmetler arasında belirtilmektedir. Bu kapsamda, "Web Tabanlı Yazılım Modülü" oluşturulmuş olup, il müdürlükleri tarafından 6284 sayılı Kanun kapsamında verilen tedbir kararlarına ilişkin veriler, söz konusu sisteme girilmektedir (ASPB 2012).

2.9.2. ŞÖNİM Benzeri Örgütlenmeler

BM, AB, Avrupa Konseyi ve diğer uluslararası örgütler tarafından aile içi şiddetle ilgili alınan pek çok karar, toplum tarafından tam olarak içselleştirilmeden, kısa sürede uygulamaya geçirilmek istendiğinden çeşitli sorunlar yaşandığı görülmektedir. Bu doğrultuda AB, üye ülkelerde içselleştirmenin artırılması için pek çok yasal ve idari önlem almaktadır. Fakat, kadına yönelik aile içi şiddetle ilgili stratejilerin uygulanması, muhtemel engellerinin ortadan kaldırılması ve üye devletlerin bu konudaki politikalarını tam olarak hayata geçirememelerinin en önemli nedenlerinden biri de her ülkenin farklı siyasi, ekonomik, kültürel ve sosyal yapıya sahip olmasından kaynaklanan farklı yönetim yaklaşımları nedeniyle, araç ve tekniklerin seçiminin ve uygulamasının o ülkenin kendi dinamiklerine göre yürütülmesidir (Tatlier, 2011).

2.9.3. Türkiye’de Hizmet Vermeye Başlayan ŞÖNİM’ler

ŞÖNİM’ler, 03/06/2011 tarihli ve 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı’nın Görev ve Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’nin 9 ve 22 nci maddeleri ile 08/03/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun 14 ve 15 inci maddelerine dayanılarak aşağıda belirtilen 14 ilde açılmış olup hizmet vermeye başlamışlardır (KSGM 2013).

Bu, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri; Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Denizli, Diyarbakır, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Malatya, Mersin, Samsun, Şanlıurfa ve Trabzon ŞÖNİM’dir (www.aile.gov.tr, erişim tarihi: 12.05.2013).

2.9.4. ŞÖNİM’lerin Temel İlkeleri ve Çalışma Esasları

ŞÖNİM tarafından verilecek destek hizmetleri aşağıdaki temel ilkeler ve çalışma esaslarına göre yürütülmektedir: ŞÖNİM’lerde insan hakları, toplumsal cinsiyet eşitliği, özel hayatın gizliliği ve sosyal devlet ilkeleri çerçevesinde, kişiler

arasında ayrımcılığın önlenmesi, şiddetsiz yaşam hakkının korunması ve şiddetin önlenmesi odaklı yaklaşım uygulanmaktadır. Verilecek destek hizmetlerinin ve bunların koordinasyonunda tek adım anlayışı temelinde, şiddet mağduru ve beraberindeki çocukların öncelikle güvenliklerinin sağlanması, hizmetlerin sunumunda kişilerin ekonomik, sosyal ve psikolojik açıdan desteklenmesi ve güçlendirilmesi esas alınmaktadır. Şiddet mağduru ve beraberindeki çocukların kişisel bilgileri gizli tutulmakta, başvuruların, haklarında yapılacak işlemler konusunda bilgilendirilerek, aldıkları kararlardan ve kararların sonuçlarından kendileri sorumlu olmaktadır. Başvurularda beyan esas alınmakta, mağdur kişilerin delil ve belge göstermeleri zorunluluğu aranmamaktadır. Çalışanlar tarafından şiddet mağduru ve şiddet uygulayana herhangi bir uzlaşma teklif edilememekte ve arabuluculuk yapılamamaktadır. Hizmetlerin yürütülmesinde, kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, gönüllü gerçek ve tüzel kişiler ile özel sektörün desteği alınmaktadır (ASPB 2012).

2.9.4.1. ŞÖNİM'lere Başvuru

- Şiddet mağduru ve beraberindeki çocuklar, aile bireyleri ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin bizzat başvurusuyla,
- Şiddet veya şiddetin meydana gelmesi tehlikesinden haberdar olan üçüncü kişilerin ihbarlarıyla,
- Kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler ile sivil toplum kuruluşları aracılığıyla ve 183 Çağrı Merkezi'ne yapılan başvurularla yapılmaktadır (ASPB 2012).

2.9.4.2. ŞÖNİM'lere Başvuru Üzerine Yapılması Gerekenler

Başvuruda bulunan şiddet mağdurlarıyla sosyal çalışmacı, psikolog veya gerektiğinde çocuk gelişimcisi tarafından görüşme yapılarak, ön görüşme formu doldurulmaktadır. Öncelikle, şiddet mağduru ve beraberindeki çocukların sorunları

tespit edilerek, uygulanacak sosyal hizmet modelinin belirlendiği görüşme raporu hazırlanmakta ve şiddet mağdurunun bilgileri veri tabanına kaydedilmektedir. Görüşme raporu sonucuna göre, gerekli görülen hallerde ayrıntılı sosyal inceleme raporu da düzenlenmektedir.

Üçüncü kişilerin ihbarı üzerine, gizlilik ilkesi göz önünde bulundurularak öncelikle şiddet mağduruna ulaşılmakta ve talepte bulunması veya gerekli görülmesi halinde, işlemler başlatılmaktadır.

Şiddet mağdurunun, kolluk veya cumhuriyet savcılığında ifadesinin alınması sırasında, gerekli görülmesi halinde, meslek elemanının refakat etmesi sağlanmaktadır. Kolluk tarafından, şiddet mağdurunun risk değerlendirmesi yapılmakta, kanun kapsamında gerekli koruyucu ve öneyici tedbirler alınarak ve ilgili merciin onayına sunulmaktadır.

Şiddet mağdurunun sağlık sorunları varsa, sağlık kuruluşu tarafından tıbbi müdahale ve tedavisinin yapılması sağlanmaktadır.

Çağrı merkezine gelen başvurular üzerine şiddet mağduru, yapılması gereken iş ve işlemler hakkında bilgilendirilmekte ve merkeze yönlendirilmektedir.

ŞÖNİM'e başvuran şiddet mağdurunun hayati tehlikesinin bulunması halinde, durum derhal kolluğa bildirilmekte ve kollukla koordineli çalışılarak, tedbir kararı alınması yönünde işlemler başlatılmaktadır (aile.gov.tr, erişim tarihi: 2013).

2.9.4.3. ŞÖNİM'deki Hizmetlerden Yararlanabilecek Kadınlar

Şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınlar, çocuklar, aile bireyleri ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişiler ile şiddet uygulayanlar, ŞÖNİM hizmetlerinden yararlanmaktadırlar.

On sekiz yaşından küçük şiddet mağduru ile hamile veya doğum yapmış kız çocukları meslek elemanı tarafından hazırlanan rapor üzerine, il müdürlüğünce uygun bir sosyal hizmet kuruluşuna yerleştirilmekte ve Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne bilgi verilmektedir.

ŞÖNİM'de, psikiyatrik desteğe ihtiyacı olduğu gözlemlenen şiddet mağdurları, ilk kabul birimine yönlendirilmekte ve hakkında psikiyatri uzmanından alınacak

“toplu yaşanan yerde kalabileceğine dair rapor” doğrultusunda konukevine kabulleri yapılmaktadır.

ŞÖNİM tarafından rehabilitasyon ve güçlendirme sürecinde, farklı hizmet modellerine ihtiyaç duyduğu tespit edilen şiddet mağdurları, ihtisaslaşmış konukevlerine yerleştirilmektedirler.

Alkol ve madde bağımlısı olan şiddet mağdurları, tedaviye başlamaları ve devam etmeleri koşulu ile konukevine yerleştirilmektedirler.

Şiddet mağdurlarından altmış yaşından büyükler, akıl ve ruh sağlığı bozuk olanlar ile zihinsel engelliler, uygun sosyal hizmet kuruluşuna yerleştirilmekte olup, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü’ne bildirilmektedir.

Bulaşıcı ya da sürekli tıbbi tedavi gerektiren, ağır hastalığı olduğu tespit edilen şiddet mağdurları ise sağlık kuruluşlarına yönlendirilmektedir.

Herhangi bir suç nedeniyle adli mercilerce haklarında arama, tutuklama, zorla getirme kararı verildiği veya yakalama emri düzenlendiği anlaşılanlar, kolluğa bildirilmektedir.

Şiddet uygulayan, rehabilitasyon hizmetlerine teşvik edilerek, aydınlatıcı ve yol gösterici mahiyette olmak üzere, önleyici tedbir kararları gereğince, Kanun ile düzenlenen hizmetler verilmekte veya hizmetlerin yerine getirilmesinde işbirliği yapılan kurum ve kuruluşlara gerekli yönlendirmeler yapılmaktadır (ASPB 2012).

2.9.5. ŞÖNİM’de Şiddet Mağduru Kadınlara veya Şiddet Uygulayanlara Verilen Destekleyici ve Güçlendirici Hizmetler

Şiddet mağdurlarına hakları, destek alabilecekleri kurumlar, iş bulma ve benzeri konularda rehberlik etmek ve meslek edindirme kurslarına katılmalarına yönelik faaliyetlerde bulunmak,

Tedbir kararlarının uygulanmasının sonuçlarını ve kişiler üzerindeki etkilerini izlemek,

Psiko-sosyal ve ekonomik sorunların çözümünde yardım ve danışmanlık yapmak, kreş yardımına ilişkin tedbir kararını uygulamak,

Hâkimin isteği üzerine; kişinin geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu hakkında ayrıntılı sosyal inceleme raporu düzenlemek,

İlgili merciler tarafından istenilmesi hâlinde, tedbirlerin uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlamak,

29/05/1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu hükümleri uyarınca maddi destek sağlanması konusunda gerekli rehberlik hizmetleri verilmektedir (ASPB 2012).

2.9.5.1. Psiko-Sosyal Destek

Psiko-sosyal destek biriminde; şiddet mağduru ve şiddet uygulayan ile görüşme yapılarak sorunun çözümüne ilişkin destek ve rehberlik hizmetleri verilmekte olup birimde, sosyal çalışmacı, psikolog ve çocuk gelişimci görev yapmaktadır (Karataş ve ark., 2008).

Şiddet mağduru kadınlara psiko-sosyal destek, meslek elemanları tarafından verilmekte olup, psikiyatrik tedaviye ihtiyaç duyulması halinde ise üniversite, devlet veya özel hastanelere yönlendirilmekte ya da götürülmektedirler.

Psiko-sosyal çalışmaların amacı, kadını güçlendirmek, kendi kararlarını kendisinin vermesine yardımcı olmaktır; hiçbir biçimde kadının yerine karar vermek ve hareket etmek değildir. Psiko-sosyal çalışmalar kadınları tanımayı ve kadınların kendilerini tanımalarına, güçlü ve zayıf yönlerinin farkına varmalarına, iç görü kazanmalarına ve kendilerini kabul etmelerine yardımcı olmayı hedeflemektedir.

Kadınlar kendi kararlarını vermek için desteğe ihtiyaç duyarlar. Bu nedenle kadında güçlü olduğu, kararlarını verebileceği ve uygulayabileceği duygusunu yaratmak, psiko-sosyal çalışmalar sürecinde önemsenmelidir. Bu da güçlenme çalışmaları ve şiddetten dolayı zedelenen özsaygının onarılması yoluyla mümkün kılınabilir.

Mesleki çalışmalarla kadın, şiddet uygulayan eşin, gücü elinde tutmak ve onu kontrol etmek için hangi stratejileri kullandığını anlayabilir ve stratejilere karşı direnme ve korunma mekanizmaları geliştirebilir (Karataş ve ark., 2008).

2.9.5.2. Hukuksal Yardım

6284 sayılı Kanun'un Uygulma Yönetmeliğine (2013) göre, hukuksal yardımla ilgili bilgilendirme ve yönlendirme hizmetleri barolar tarafından görevlendirilen avukatlar, Bakanlığın Hukuk Müşavirliği, kadınla ilgili hizmet veren sivil toplum gönüllüleri veya meslek elemanları tarafından yapılmakta olup, yargılama giderleri ise adli yardım fonundan karşılanmaktadır. “Şiddet mağdurunun hukuki rehberliğe ihtiyacı olması halinde davalara müdahil olmayı da içeren gerekli destek ve danışmanlık hizmeti ASP Bakanlığı tarafından verilmektedir (aile.gov.tr. erişim tarihi:2013).

Avrupa Konseyi'nin İstanbul Sözleşmesi'nin 29. maddesinde; “Taraflar, mağdurlara faile karşı yeterli yasal başvuru yolu sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır. Taraflar, uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak, yetkileri dahilinde önleyici veya koruyucu önlem alma görevini yerine getirmekte başarısız olmuş devlet makamlarına karşı mağdurlara yeterli yasal başvuru yolları sağlamak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır” (ASPB 2012) denilmektedir.

2.9.5.2.1. Tedbir Kararı İçin Müracaat

Şiddet mağduru kadın merkeze gelmeden önce mülki amir tarafından geçici olarak koruyucu tedbir kararı almışsa, bu durum savcılığa iletilir, tedbir kararı yoksa ve can güvenliği tehlikesi devam ediyorsa koruyucu ve önleyici tedbir kararının başvurusu için planlama yapılarak en kısa zamanda evraklar tamamlanarak mahkemeye gönderilmektedir (ASPB 2012).

2.9.5.3. Sağlık Hizmetleri

Sağlık hizmetleri merkezlerde bulunan hemşireler tarafından verilmekte olup, sağlık giderleri ise 6284 sayılı Kanun'un 19.maddesine göre, "hakkında koruyucu tedbir kararı verilen kişilerden genel sağlık sigortası olmayan ve genel sağlık sigortalısının bakmakla yükümlü olduğu kişi kapsamına da girmeyen veya genel sağlık sigortası prim borcu sebebiyle fiilen genel sağlık sigortasından yararlanamayan ya da diğer mevzuat hükümleri gereğince tedavi yardımından yararlanma hakkı bulunmayanlar; bu hallerin devamı süresince, 31/05/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 60 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendi kapsamında, gelir testine tabi tutulmaksızın genel sağlık sigortalısı sayılır."

"Hakkında önleyici tedbir kararı verilen kişinin aynı zamanda rehabilitasyonunun veya tedavi edilmesinin gerekli olduğuna karar verilmesi halinde, genel sağlık sigortası kapsamında karşılanmayan rehabilitasyon hizmetlerine yönelik giderler ile rehabilitasyon hizmetleri kapsamında verilmesi gereken diğer sağlık hizmetlerinin giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertiplerinden karşılanır" denilmektedir (ASPB 2012).

2.9.5.4. Eğitim ve Rehabilitasyon Programlarına Yönlendirme ve Rehberlik

Alkol, uyuşturucu, uçucu veya uyarıcı madde bağımlılığının ya da ruhsal bozukluğunun olması hâlinde, bir sağlık kuruluşunda muayene veya tedavi olması konusunda işlem yapılır.

Öfke kontrolü, stresle başa çıkma, şiddeti önlemeye yönelik farkındalık sağlayarak tutum ve davranış değiştirmeyi hedefleyen eğitim ve rehabilitasyon programlarına katılması amacıyla ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına yönlendirilir (BKSGM 2008).

Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin 16. maddesine göre; "Taraflar

şiddetin tekrarlanmaması ve şiddet içeren davranış modellerinin değiştirilmesi amacıyla aile içi şiddet faillerinin kişilerarası ilişkilerde şiddet içermeyen davranış biçimi edinmelerini sağlamayı hedefleyen programları oluşturmak ve desteklemek üzere gerekli yasal veya diğer tedbirler alınır. Taraflar, faillerin, özellikle cinsel suç faillerinin tekrar suç işlemesini engelleyen tedavi programlarının oluşturulması veya desteklenmesi için gerekli yasal veya diğer tedbirleri alır. Bahsedilen önlemlerin alınmasında mağdurların güvenliği, desteklenmesi ve insan haklarının öncelikli öneme sahip olmasını ve bu programların, gerektiğinde mağdurlara yönelik özel destek uzmanlarıyla yakın eşgüdüm içerisinde oluşturulmasını sağlar” (www.aile.gov.tr, erişim tarihi: 2013) denilmektedir.

2.9.5.5. Meslek Edindirme/İstihdama Yönlendirme ve Rehberlik

Şiddet mağduruna hakları, sosyal ve ekonomik destek alabilecekleri kurumlar ile iş bulma ve benzeri konularda rehberlik edilir ve meslek edinmesine yönelik olarak İŞKUR, halk eğitim merkezi, meslek örgütleri gibi kurum ve kuruluşlara yönlendirilir. Bu tür bilgileri içeren kitapçık ve broşürler verilir.

6284 Sayılı Kanun’un Uygulam Yönetmeliğine göre, Korunan kişiye, kişinin psikolojik ve sosyo-ekonomik durumu değerlendirilerek, hakları, destek alabileceği kurumlar, meslek edindirme kurslarına katılmasına yönelik faaliyetlerde bulunmayı da kapsayacak şekilde iş bulma ve benzeri konularda gelişmesi ve uyum sağlaması, gerekli olan seçimleri, yorumları, planları yapması ve kararları vermesine yarayacak bilgi ve becerileri kazandırmak ve psikolojik destek sağlamak üzere ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile işbirliği içerisinde gerekli hizmetler verilir. Bu hizmetlerin yerine getirilmesinde koordinasyon ŞÖNİM tarafından yerine getirilir, denilmektedir (www.aile.gov.tr erişim tarihi: 2013).

ŞÖNİM’lere bağlı bulunan ilk kabul ve kadın konukevleri şiddet mağduru kadınlara şiddetsiz ilişki, iletişim vb. beceri eğitimlerinin yanı sıra okuma-yazma öğrenmesi, mesleki eğitim alması, işini kurması, iş bulması ya da çalışması için gerekli eğitimler verebilmeli veya veren kurumlara yönlendirilmelidir. İstihdam

alanındaki hizmetler devlete bağlı eğitim ve istihdam kurumları ile alanda çalışma yürüten sivil toplum kuruluşları işbirliğiyle yürütülmektedir.

Uygulama Yönetmeliğine göre, şiddet gören kadınların istihdamına yönelik, belediyeler ve İş-Kur'un açmış olduğu kurslara kadınların katılımı sağlanarak ilgi duyduğu ve yeteneklerine uygun meslek kurslarına yönlendirilip, bitirmiş olduğu kursa yönelik kamu ve özel sektörde işe yerleştirilmek için destek verilmektedir. Eğer kadın, kadın konukevinde kalacaksa/kalıyorsa, can güvenliği yoksa, edindiği mesleğine göre işe yerleştirilip, başlangıçta aldığı maaş yeterli değilse, destek olarak kira yardımı yapılarak, sosyal yaşama karışması ve kendi ayaklarının üzerinde durması sağlanmaktadır (www.aile.gov.tr, erişim tarihi:2013).

2.9.5.6. Maddi Yardım

ŞÖNİM'lere gelen ve ayrılıp kendi yaşamını idame ettirmeye çalışan şiddet mağduru kadınlara geçici maddi yardım, nafaka veya Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından yapılan maddi yardımlar genel olarak üç ana başlık altında yapılmaktadır (ASPB 2012);

2.9.5.6.1. Geçici Maddi Yardım Yapılması

6284 sayılı Kanun 17 nci maddesine göre, geçici maddi yardım yapılmasına karar verilmesi halinde, onaltı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarında otuzda birine kadar günlük ödeme yapılır. Korunan kişinin birden fazla olması halinde, ilave her bir kişi için bu tutarın yüzde yirmisi oranında ayrıca ödeme yapılır. Ancak ödenecek tutar hiçbir şekilde belirlenen günlük ödeme tutarının bir buçuk katını geçemez. Korunan kişilere barınma yeri sağlanması halinde bu fıkra da belirlenen tutarlar yüzde elli oranında azaltılarak uygulanır.

Bu ödemeler, bakanlık bütçesine, geçici maddi yardımlar için konulan ödenekten karşılanır. Yapılan ödemeler, şiddet uygulayandan tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde tahsil edilir. Bu şekilde tahsil edilemeyenler 21/07/1953 tarihli

ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre ilgili vergi dairesi tarafından takip ve tahsil edilmektedir.

Korunan kişinin gerçeğe aykırı beyanda bulunduğunun tespiti halinde yapılan yardımlar, bu kişiden 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre tahsil edilir (ASPB 2012).

2.9.5.6.2. Nafaka

6284 sayılı Kanun 18 inci maddesine göre, nafakaya karar verilmesi halinde, kararın bir örneği, resen nafaka alacaklısının veya borçlusunun yerleşim yeri icra müdürlüğüne gönderilmektedir.

Nafaka ödemekle yükümlü kılınan kişinin Sosyal Güvenlik Kurumu ile bağlantısı olması durumunda, korunan kişinin başvurusu aranmaksızın nafaka, ilgilinin aylık, maaş ya da ücretinden icra müdürlüğü tarafından tahsil edilir. İcra müdürlüklerinin nafakanın tahsil işlemlerine ilişkin posta giderleri cumhuriyet başsavcılığının suçüstü ödeneğinden karşılanır (ASPB 2012).

2.9.5.6.3. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Yaptığı Yardımlar

Şiddet mağdurunun sosyo-ekonomik durumu göz önünde bulundurularak gerekli görüldüğü takdirde, 29.05.1986 tarihli ve 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu hükümleri çerçevesinde maddi destek sağlanması konusunda Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfına yönlendirilmektedir (ASPB 2012).

2.9.5.7. Çocuklara Burs ve Kreş Yardımı

6284 sayılı Kanun'un Uygulama Yönetmeliğine göre, şiddet mağdurunun çocukları varsa kanun ve yönetmelik kapsamında kreş yardımı yapılmaktadır.18 Ocak 2013 tarih ve 28532 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği'nin 11. maddesine göre;

Çocuk sahibi olan korunan kişinin çalışmaması halinde, çalışma yaşamına katılımını desteklemek üzere dört ay, çalışması hâlinde ise iki aylık süre ile sınırlı olmak, on altı yaşından büyükler için her yıl belirlenen aylık net asgari ücret tutarının yarısını geçmemek ve belgelendirilmek şartıyla Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak üzere kreş imkânı sağlanması tedbiri verilir.

Korunan kişi, çocuğun kamuya ait veya özel kreşe kaydedildiğine veya kreşe devam ettiğine dair belge ile aylık kreş bedelini gösterir belgeyi kuruluşa ibraz eder. Kuruluş birinci fıkra uyarınca gerekli işlemleri yerine getirir ve hizmetin alınması süresi üzerinden aylık olarak ödeme yapar. Çocuk bir aydan daha kısa bir süre faydalanmış ise hizmet aldığı gün üzerinden ödeme yapılır.

Kreş bedelinin birinci fıkra da belirtilen tutardan az olması halinde belgedeki tutar, fazla olması halinde ise birinci fıkra da belirtilen tutar ödenir. Bu ödemeler müdürlük tarafından kreşe yapılır.

Kreş imkânı sağlanmasına dair tedbirin suiistimalinin öğrenilmesi halinde ödenen meblağ korunan kişiden tahsil edilmektedir (www.aile.gov.tr, erişim tarihi:2013).

2.9.5.8. Kodlu Kimlik Kartı

Kadın Konukevleri Yönetmeliğine göre, 6284 sayılı Kanuna göre, “barınma tedbiri ile beraber, kimlik bilgileri ve kimliğini ortaya çıkarabilecek bilgileri ve adresleri ile korumanın etkinliği bakımından önem taşıyan diğer bilgilerin tüm resmi kayıtlarda gizli tutulmasına dair tedbir kararı verilen şiddet mağdurlarına ve beraberindeki çocuklarına merkez tarafından veri tabanına kaydı yapıldıktan sonra verilen, kodlama suretiyle tanzim edilen ve kamu kurum ve kuruluşlarında yapılacak işlemlerde kadınların konukevinde kaldıklarına dair belge yerine geçmek üzere kullanılan, gerektiğinde işlem yapan kurum tarafından ŞÖNİM’den bilgilerinin kontrolünün yapılabileceği, kimlik belgesi olarak kullanılamayan, tedbirin sonlanması ile geri alınan belgeyi” ifade etmektedir (www.aile.gov.tr, erişim tarihi:2013).

2.9.5.9. Teknik Araç ve Yöntemlerle Takip

6284 sayılı Kanun'un 12. maddesinde; "Bu Kanun'un hükümlerine göre verilen tedbir kararlarının uygulanmasında hakim kararı ile teknik araç ve yöntemler kullanılabilir. Ancak, bu suretle, kişilerin ses ve görüntüleri dinlenemez, izlenemez ve kayda alınamaz" denilmektedir (ASPB, 2012).

Bu çerçevede ASPB Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ve İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü arasında 27.09.2012 tarihinde imzalanan "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kapsamında Elektronik Destek Teknolojilerinin Kullanılmasına Yönelik Pilot Uygulama" İşbirliği Protokolü çerçevesinde şiddet mağdurlarının elektronik destek sistemi pilot uygulaması 18 Ekim 2012 tarihinden itibaren uygulanmaya başlamış olup Bursa'da verilen 16 karardan 13'ü, Adana'da ise verilen 12 kararın 6; toplam verilen 28 karardan 19'u halen aktiftir (ASPB Dökümanları, 2013).

2.9.5.10. Barınma Hizmetine Yönelik Verilen Hizmetler

Avrupa Konseyi İstanbul Sözleşmesi'nin 23. maddesi; "Taraflar, kadınlar ve çocuklar başta olmak üzere, mağdurlara güvenli barınma imkanı sunmak ve onlara ilişkin önceden önlem almak amacıyla yeterli sayıda, kolay erişilebilir ve uygun sığınma evleri kurmak üzere gerekli hukuki veya diğer tedbirleri alır" (KSGM 2012:30) denmektedir.

Hakkında barınma yeri sağlanmasına karar verilen kişiler, bakanlığa ait veya bakanlığın gözetim ve denetimi altında bulunan yerlerde; barınma yerlerinin yetersiz kaldığı hâllerde ise mülkî amirin, acele hâllerde kolluğun veya Bakanlığın talebi üzerine kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt veya benzeri yerlerde güvenli nakli sağlanıncaya kadar geçici olarak barındırılmaktadır.

Barınma ve iâşe giderleri, ŞÖNİM tarafından ödenir. Korunan kişinin yerleştirildiği yere ilişkin bilgi merkeze bildirilir. Merkez, kişinin talebini de dikkate

olarak uygun ilk kabul birimi veya konukevi hizmeti verilecek yeri belirler ve korunan kişinin buraya yerleştirilmesi sağlanmaktadır.

Korunan kişi ve beraberindeki çocukların hayati tehlikesinin bulunması halinde konukevi, ilk kabul birimi veya diğer tesislere güvenli bir şekilde yerleştirilmesine kolluk tarafından refakat edilir. ŞÖNİM tarafından il içi ve il dışı nakillerde ulaşım için araç tahsis edilir ve ulaşım giderleri ile korunan kişinin zorunlu giderleri karşılanmaktadır.

Barınma yeri sağlanması tedbirinin kolluk amirince uygulandığı veya korunan kişinin kollukta bulunduğu hallerde, kolluk tarafından kişi ŞÖNİM'e ivedilikle ulaştırılır. Bunun mümkün olmaması halinde barınma ve iâşe giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak üzere kendisine ve beraberindekilere geçici barınma imkânı sağlanmaktadır.

Mülki amirin veya kolluk amirinin kararı ile kamu kurum ve kuruluşlarına ait barınma yerlerine getirilen şiddet mağduru, başka herhangi bir karar veya onay aranmaksızın barınma yerine derhal kabul edilmektedir.

Resen hakkında barınma yeri sağlanması tedbirine karar verilen kişinin barınma yerinde kalmak istememesi halinde aydınlatılmış rızası alınarak kalmak istediği yere ulaştırılır. Kişinin hayati tehlikesinin bulunması halinde kolluk refakati talep edilmektedir (www.aile.gov.tr, erişim tarihi:2013).

2.9.5.10.1. Evde Kalması Gerektiğinde Kira Yardımı

Oniki yaşından büyük erkek çocuğu olan kadınlar ile engelli çocuğu bulunan kadınlar ise, can güvenliği riski olmamak kaydıyla, talep edilmesi ve gerekli olduğuna dair sosyal inceleme raporuna istinaden, merkez tarafından uygun görülmesi halinde, kira ve iâşesi karşılanmak üzere bağımsız bir ev kiralanmak suretiyle barındırılması yoluna gidilir. Kiralanacak konutlara ilişkin kira, depozit ve diğer cari giderler konukevi bütçesinin ilgili kalemlerinden ödenmektedir (ASPB 2012).

2.9.5.10.2. İlk Kabul Birimi

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi'ne başvuran şiddet mağdurları ve beraberindeki çocukların, geçici kabullerinin yapılarak tıbbi kontrol ve tedavilerinin sağlandığı, psiko-sosyal ve ekonomik durumlarının incelenerek gözlemlerinin yapıldığı ve iki haftaya kadar kalabilecekleri birimi, ifade etmektedir.

Kanun hükümleri uyarınca verilen bir tedbir kararı ya da barınma talebi ile merkeze yapılan başvurularda, başvuranın yazılı talebi alınır. Yapılacak değerlendirme sonucunda yararlanacağı hizmet modeli belirleninceye kadar şiddet mağduru ve beraberindeki çocuklar, geçici kabulleri yapılarak ilk kabul birimine yerleştirilir.

Geçici kabulün yapılabilmesi için şiddet mağdurundan ilk kabul birimi kurallarına uyacağına dair taahhütname alınmaktadır.

Şiddet mağduru ve beraberindeki çocuklar hakkında yapılan çalışmalar ve ihtiyaç duyduğu hizmetler konusunda ŞÖNİM'e bilgi verilir.

Konukevine yerleştirilmesi uygun görülen şiddet mağdurları, iki haftalık sürenin bitiminde durumlarına uygun konukevine yerleştirilir.

İlk kabul birimi, çocuklar da dahil olmak üzere en fazla yirmi kişi kapasiteli olarak kurulmaktadır (www.aile.gov.tr, KKY erişim tarihi:2013).

2.9.5.10.3. Kadın Konukevi

Kadın Konukevleri Yönetmeliği, 22/02/2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun 6 ncı, 03/07/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14 üncü, 08/03/2012 tarihli ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un 22 nci maddeleri ile 03/06/2011 tarihli ve 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendine dayanılarak hazırlanmış ve 5 Ocak 2013 tarih ve 28519 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olup amacı; kadınların fiziksel, duygusal, cinsel,

ekonomik ve sözlü istismara veya şiddete uğrayanların, şiddetten korunması, psiko-sosyal ve ekonomik sorunlarının çözülmesi, güçlendirilmesi ve bu dönemde şiddet mağdurlarının varsa çocukları ile birlikte ihtiyaçlarının da karşılanmak suretiyle geçici süreyle kalabilecekleri; konukevi, kadın konukevi, şefkatevi ve benzeri adlarla açılmış ya da açılacak yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır.

Türkiye’de kadın konukevleri, ASPB’ye, belediyelere ya da belediye ve kadın kuruluşları işbirliği ile işletilmektedir. Türkiye’deki 122 kadın konukevi, 3204 kapasite ile (16 Ağustos 2013 tarihi itibarıyla) hizmet vermektedir (www.aile.gov.tr, KKY erişim tarihi:2013).

2.9.6. Diğer Ülkelerdeki Kadın Konukevleri

Kadın konukevleri, ihmal-istismara uğrayan ve can güvenliği olmayan kadınlara hizmet vermek amacıyla kurulmuşlardır. Kadına yönelik şiddetin ilk gündeme getirildiği ülkelerden biri olan İngiltere’de 1970’lerin başında, ilk kadın yardım sığınağı açılmıştır. Böylece sorun kamusal alanda konuşulur hale gelmiş ve yeni bir hizmet türü oluşmuştur. İngiltere’de 1971 yılında Chiswick Kadın Merkezi açılmıştır. 1975 yılında kadınlara yönelik çalışmalar yürüten 35 kuruluşun bir araya gelmesiyle, Ulusal Kadınlara Yardım Federasyonu (Women’s Aid) kurulmuştur. Almanya’da ilk kadın konukevi 1974 yılında Berlin’de, Fransa’da 1976 yılında Paris’te açılmıştır. Aynı yıllarda Norveç, İsviçre ve İsveç’te de kadın konukevleri açılmıştır (Yıldırım, 1998).

Avusturya’da ilk kadın konukevi 1978 yılında açılmıştır. Bu konukevlerinin kadın kuruluşlarının girişimleriyle kurulmuş ve giderleri bağışlar ile karşılanmıştır. Bazılarının giderleri ise devletçe karşılanarak ya da desteklenerek gönüllü kadın örgütlerince işletilmiştir. Bu dönemde, bağımsız kadın kuruluşlarınca işletilen konukevlerinin yanı sıra, kiliseler ya da yerel yönetimler tarafından kurulup işletilen konukevleri de bulunmaktadır.

Bu gelişmeleri takip eden yıllarda, gelişmiş batı ülkelerinde, danışma büroları ve konukevleri gibi şiddete uğrayan kadınlara yönelik kurumsal hizmetler yaygınlaşmıştır. 1992 yılında ABD’de bu kurumların sayısı 1.500’e ulaşmış,

Kanada’da hemen hemen tüm belediyelerin sınırları içinde Kadının Eşitliği Bakanlığı’ndan her yıl düzenli kaynak aktarılan bağımsız konukevleri, kurulmuştur (İlkkaracan, 1996).

2.9.7. Türkiye’deki Konukevleri

Türkiye’de kamu kurumlarına bağlı ilk kadın konukevi SHÇEK’e bağlı olarak 1990 yılında hizmete açılmıştır.

Türkiye’de SHÇEK dışındaki ilk kadın konukevi 1990 yılında Bakırköy Belediyesi tarafından hizmete açılmıştır. Ancak bu kadın konukevi belediyede yaşanan yönetim değişikliği sonucunda 1992 yılında kapatılmıştır.

Şişli Belediyesi tarafından 1990 yılında açılan kadın konukevi ise 1994 yılında benzer biçimde kapatılmıştır.

1990’lı yıllardan itibaren şiddete uğrayan kadınlara yönelik çeşitli hizmetler, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, Kadın Dayanışma Vakfı, Kadınlarla Dayanışma Vakfı, Kadın Merkezi Vakfı, Adana Kadın Danışma Merkezi ve Sığınmaevi, Van Kadın Derneği, Kırkörük Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Kooperatifi gibi sivil toplum kuruluşlarınca da yürütülmeye başlanmıştır. Bu kuruluşların bazıları danışma merkezlerinde hizmet sunmakta, bazıları konukevlerinde barınma olanağı sağlamakta, bazıları ise bu hizmetlerin yanı sıra aile içi şiddet konusunda kamuoyunun bilgilendirilmesi için kampanyalar ve hizmet sunucularına yönelik eğitim çalışmaları yürütmektedir.

Türkiye’de bağımsız bir kadın kuruluşunun işlettiği ilk kadın konukevi 1993 yılında Ankara’da Kadın Dayanışma Vakfı ve Altındağ Belediyesi işbirliği ile kurulmuştur. Belediyede yaşanan yönetim değişikliği sonucunda 1995 yılında Altındağ Belediyesi’nin protokolü bozması üzerine konukevi vakfın binasına taşınmış, vakıf, öz kaynakları ile yürütmeye devam ettiği hizmeti, ekonomik sorunlar nedeniyle 1999 yılında sonlandırmıştır. 2003 yılında Yenimahalle Belediyesi ile işbirliği yapılarak yeni bir konukevi açılmıştır. Ancak Şubat 2003’te açılan konukevi, belediyede yaşanan yönetim değişikliği sonucunda aynı yılın Ekim ayında kapanmıştır. Kadın Dayanışma Vakfı, Kasım 2005 tarihinden bu yana İnsan

Ticaretiyle Mücadele Sığınağını işletmektedir. Sığınak birçok kurumla işbirliği içerisinde çalışmaktadır. Uluslararası Göç Örgütü (IOM) aracılığıyla Norveç Büyükelçiliği ve İsveç Kalkınma Ajansı'ndan, Çankaya Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma Dayanışma Vakfı'ndan maddi destek ve Dışişleri Bakanlığı'ndan çeşitli konularda destek almıştır. Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, "sığınak" açmak üzere 1990 yılında kurulmuş ve 1995 yılında kadın konukevini hizmete açmıştır. Ancak ekonomik sorunlar nedeniyle kadın konukevleri 1998 yılında kapanmıştır. Vakıf, 2004 yılında Beyoğlu Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'nın bina sağlaması ile yeniden konukevi hizmeti vermeye başlamıştır.

Küçükçekmece Belediyesi 1996 yılından itibaren hizmet vermeye başlamıştır.

Kadıköy Belediyesince, 2002 yılında 15 kapasiteli bir kadın konukevi hizmete açılmış, bu konukevinin yeterli olmaması nedeniyle 2005 yılında 45 kadın ve 15 çocuk kapasiteli ikinci kadın konukevi de hizmete girmiştir. Bu kuruluş çoğunlukla kapasite üstü çalışmaktadır.

Düzce Belediyesi 2006 yılından itibaren kadın konukevi hizmeti vermektedir. Kuruluş 14 kadın ve çocuklarına hizmet verebilecek kapasitededir.

Çankaya Belediyesi 8 Mart 2008 tarihinde kadın konukevi hizmeti vermeye başlamıştır. Kuruluş 50 kadın ile çocuklarına hizmet verebilecek kapasitededir (Karataş ve ark., 2008).

Kadın kuruluşları, özellikle 1980'lerden sonra kadına yönelik şiddetin gündeme gelmesinde ve sorunla mücadelede yol kat edilmesinde son derece önemli bir rol üstlenmişlerdir.

Bugün pek çok kadın kuruluşu, kadına yönelik şiddetle mücadele sürecinde özellikle kadın danışma merkezleri aracılığı ile şiddete maruz kalan kadınlara ulaşmaktadırlar. Kadın Kuruluşları danışma merkezleri, merkeze başvuran kadının yaşadığı şiddetle mücadele ederken ihtiyaç duyabileceği sığınma, hukuki, psikolojik danışmanlık ile iş ve sağlık konularında desteği dayanışma anlayışıyla sağlamaktadırlar. Kadın kuruluşları, şiddete maruz kalan kadınların sığınma gereksinimlerine yönelik kadın konukevleri kurmaktadırlar. Ülkemizdeki kadın kuruluşlarınca açılan ilk kadın konukevi Kadın Dayanışma Vakfı tarafından 1993 yılında Altındağ Belediyesi ile işbirliği halinde açılmıştır (Özberk, 2008).

2.9.8. ŞÖNİM’lerdeki Koordinasyon ve Değerlendirme Kurulu

Kanun kapsamında şiddetle mücadele amacıyla işbirliği yapılan kamu kurum ve kuruluşları ile birlikte sunulan hizmetlerin etkin bir şekilde sürdürülmesini ve uygulamadaki sorunların giderilmesini sağlamak üzere, vali veya görevlendireceği vali yardımcısının başkanlığında, ilgili kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve meslek örgütlerinin katılımı ile oluşmakta olup, sekreteryası ŞÖNİM tarafından yürütülmektedir.

Kurumlar arası koordinasyon Bakanlık (merkezler) tarafından gerçekleştirilir. Kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiler, 6284 sayılı Kanun’un uygulamasıyla ilgili olarak kendi görev alanına giren konularda işbirliği ve yardımda bulunmak ve alınan tedbir kararlarını ivedilikle yerine getirmekle yükümlüdürler. Gerçek ve tüzel kişiler, bu kanun kapsamında Bakanlık çalışmalarını desteklemek ve ortak çalışmalar yapmak üzere teşvik edilmektedir (ASPB 2012).

2.9.8.1. Koordinasyon ve Değerlendirme Kurulunun Üyeleri

Koordinasyon ve değerlendirme kurulu; vali veya vali yardımcısı, il jandarma komutanı, büyükşehir belediye başkanı veya belediye başkanı, cumhuriyet başsavcısı veya görevlendireceği cumhuriyet savcısı, baro başkanı, il emniyet müdürü, denetimli serbestlik müdürü, aile ve sosyal politikalar il müdürü, İŞKUR il müdürü, il nüfus müdürü, il milli eğitim müdürü, il sağlık müdürü, il sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakfı müdürü, şiddet önleme izleme merkezi ve kadın konukevi ile ilk kabul birimi temsilcisi, üniversitelerin konuyla ilgili çalışan ve kurul başkanı tarafından belirlenecek üç sivil toplum kuruluşu temsilcisi, ayrıca kurul ihtiyaca göre diğer kurum ve kuruluş temsilcilerini çağırarak görüşlerine başvurulmaktadır (ASPB Dökümanları, 2013).

2.9.8.2. Koordinasyon ve Değerlendirme Kurulunun Görevleri

Kurulun görevleri; ŞÖNİM ile 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun kapsamında diğer kurum ve kuruluşlarca verilen hizmetlerin ve kurumlar arası koordinasyonun etkinliğini sağlamak. Uygulamadan kaynaklanan sorunların giderilmesi ve müdahalenin etkinliğinin artırılması amacıyla önerilerde bulunmaktır. Kurulun altı ayda bir veya gerekli görülen durumlarda toplanmasını sağlamak. Kurul tarafından toplantı sonrasında yapılan değerlendirme ve alınan kararların önerilerle birlikte rapor haline getirilmesi ve Bakanlığa iletilmesini sağlamak. Bu raporlar, Bakanlık tarafından belirlenecek politikalarda değerlendirilmektedir (ASPB 2012).

2.10. ŞÖNİM’de Ekip Çalışması

Ekip çalışması; şiddet mağduru kadınların sorunlarını çözmeye yönelik anlayış geliştirmeyi ve onları uygulamanın gerçeklikleri ile ilişkilendirmeyi içermektedir. Kurum politikası bir ekibin kültürü, özellikle de kurum prosedürü ve daha genel anlamda politika belgeleri, politikanın uygulamaya aktarılmasını şekillendiren önemli faktörlerdir. Ancak politikanın uygulamaya aktarılmasında sadece bunlar etkili değildir. Diğer bir önemli faktör ekip çalışmasının, belli bir zaman içerisinde, ekibi oluşturan ortak normlar, değerler, varsayımlar ve örüntülere işaret etmektedir. Ekip çalışması kültürü, ‘gelenek ve uygulama’lardan doğar. Belli bir zaman dilimi içerisinde oluşan bu alışkanlıklar ve kalıplar, ekip yapısının bir parçası olacak şekilde kökleşmektedir. Mesleki disiplinlerin ekip çalışması sosyal hizmet disiplininde önemli bir yer tutmaktadır (Thompson, 2013).

6284 sayılı Kanun’a göre, ŞÖNİM’lerde şiddet mağduru kadınlara verilen hizmetler, disiplinler arası yaklaşım temelinde ekip çalışmasıyla yürütülmektedir.İlgili kamu kuruluşları, sivil toplum örgütleri ile yerel yönetimlerin katkı ve katılımları hizmetin yürütülmesine kanalize edilmektedir. Bunlardan birisi de barolardır.

2.10.1. Barolar

1136 sayılı ve 19 Mart 1969 tarihli Avukatlık Kanunu'nda, baroların kuruluş ve nitelikleri arasında “insan haklarını savunmak” yer almaktadır. Bu doğrultuda, barolar tarafından adli yardım yönetmelikleri, kadın hakları kurulu ve kadın hukuku komisyonu ile kadın danışma merkezleri yönergeleri oluşturulmuştur. Bu bağlamda şiddet mağduru kadınlara sunulan adli yardım ve yönlendirme hizmetleri verilmektedir.

Şiddet mağduru korunan kişinin hukuki rehberliğe ihtiyacı olması halinde davalara müdahil olmayı da içeren gerekli destek ve danışmanlık hizmeti ASP Bakanlığı tarafından verilmektedir (www.aile.gov.tr, Uyg.Yön. erişim tarihi:2013).

2.10.1.1. Şiddet Mağdurlarına Sunulan Adli Yardım Hizmetleri

30 Mart 2004'te yayımlanan Türkiye Barolar Birliği Adli Yardım Yönetmeliği, adli yardımın kapsamını, “avukatlık ücretlerini ve diğer yargılama giderlerini karşılama olanağı bulunmayanlara bu kanunda yazılı avukatlık hizmetlerinin sağlanmasıdır”, şeklinde belirtilmektedir. Adli yardım hizmeti, baro merkezlerinde, baro yönetim kurullarınca avukatlar arasından oluşturulan adli yardım bürosu tarafından yürütülmektedir. Baro yönetim kurulu, ayrıca baro merkezi dışında avukat sayısı beşten çok olan her yargı çevresinde de bir avukatı adli yardım bürosu temsilcisi olarak görevlendirebilmektedir. Büro ve temsilciler, baro yönetim kurulunun gözetimi altında çalışmaktadırlar.

Adli yardımın amacı, bireylerin hak arama özgürlüklerinin önündeki engelleri aşmak ve hak arama özgürlüğünün kullanımında eşitliği sağlamak üzere, avukatlık ücretini ve yargılama giderlerini karşılama olanağı bulunmayanların avukatlık, hizmetlerinden yararlandırılmasıdır.

Adli yardım istemi, hizmetin görüleceği yer adli yardım bürosuna ve temsilciliklerine yapılır. Başvurularda, adli yardım başvuru formu doldurulur ve adli yardım esas defterine kaydedilir.

Adli yardım bürosu ve temsilcilikleri, istem sahibinden gerekli bilgi ve belgeleri ister, istemin haklılığı konusunda uygun bulacağı araştırmayı yapar, gerektiğinde karar verir. Bu araştırmada, kamu ve özel kurum ve kuruluşları, adli yardım bürosuna ve temsilciliklerine yardımcı olur.

Giderleri karşılanamayacak durumdaki şiddet mağduru kadınların, adli yardım kapsamında sağlanan avukatlık hizmetlerinin yanı sıra, yargılama giderleri konusunda da, Hukuk Usulü Mahkemeleri Kanunu'nun adli müzaheret (desteğe) ilişkin hükümlerinden ya da Baro Yönetim Kurulu kararı olmak koşulu ile adli yardım fonundan yararlanmaları sağlanır.

Görevlendirilen avukat, 19 Mart 1969 tarih ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu hükümlerine göre işi sonuna kadar takip etmekle yükümlüdür (Özberk, 2008) .

2.10.1.2. Şiddet Mağduruna Sunulan Hukuksal Danışma ve Yönlendirme Hizmetleri

Kadınlara mevcut haklarının tanıtılması, korunması, uygulanması ve geliştirilmesi, hukuksal alanda cinsiyet ayrımcılığına yol açan düzenleme ve uygulamaların ortadan kaldırılması konularında çalışmak üzere, aynı baroya bağlı avukatların bir araya gelmesiyle, barolar bünyesinde kadın hakları kurulları kurulmaktadır.

Bazı illerin baroları, şiddete maruz kalan veya risk altında olan kadınlara doğrudan hukuksal danışmanlık hizmeti sunmak ve rehberlik yapmak amacıyla “kadın danışma merkezleri” açmışlardır. Burada, sürekli ve gönüllü çalışan avukatlar aracılığı ile kadınlar hukuksal konularda bilgilendirilmekte ve yönlendirilmektedirler (Özberk, 2008).

2.10.2. Kolluk Görevleri

Kolluk, Konukevi Yönetmeliği'nin 3'üncü maddesinde; konukevinin sorumluluk bölgesi içinde bulunduğu polis veya jandarma bölgesini ifade etmekle birlikte, kolluk görevleri, kolluğun, merkez ve taşra teşkilatlarında kanunda belirtilen hizmetlerle ilgili olarak, çocuk ve kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim almış ve ilgili kolluk birimlerince belirlenmiş olan yeteri kadar personel tarafından yerine getirilir, denmektedir (ASPB 2012).

2.10.3. Yerel Yönetimler

Türkiye'de eski adıyla SHÇEK yeni adıyla ASP Bakanlığına bağlı olanlar dışında ilk kadın konukevi 1990 yılında Bakırköy Belediyesi tarafından hizmete açılmıştır. Bu tarihten itibaren belediyeler kendileri ya da diğer kamu kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği içinde şiddet mağduru kadınlara yönelik rehberlik ve barınma hizmetleri sunmaktadırlar. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun Büyükşehir Belediyesi'nin Görev, Yetki ve Sorumluluklarına ilişkin 7. maddesinde “sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işletletmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksekokullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak” hükmü bulunmaktadır.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesi, “büyükşehir belediyeleri ve nüfusu 100,000'i geçen belediyeler kadınlar ve çocuklar için kadın konukevleri açar” hükmü bulunmaktadır.

Belediyeler, kadın konukevleri ve kadın danışma merkezleri ile ilgili olarak verdikleri hizmetler çerçevesinde, illerde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü, devlet hastaneleri, sağlık ocakları, emniyet müdürlüğü ve adli makamlarla işbirliği yapmaktadırlar (Özberk, 2008).

2.11. ŞÖNİM’lerde İzleme ve Değerlendirme

Mağdurla veya şiddet uygulayanla yapılan izleme ve değerlendirmeye yönelik görüşmede amaç, o andaki durumun değerlendirilmesi, mağdurun veya şiddet uygulayanın bilgilendirilmesi ve gerekli görüldüğü durumlarda uygun hizmet merkezlerine yönlendirilmektedir (ASPB 2012).

2.11.1. İzleme ve Değerlendirmenin Uygulandığı Kişiler

İzleme ve değerlendirme; şiddet mağduruna, şiddet uygulayana ve varsa yanlarında bulunan çocukları kapsamaktadır (ASPB 2012).

2.11.1.1. Mağdur

Mağdurla görüşme, aile içi şiddete maruz kalan ve risk altındaki bireyin o andaki durumunun değerlendirilmesi, bilgilendirilmesi ve gerekli görüldüğü durumlarda uygun hizmet alım merkezlerine yönlendirilmesi amacını taşımaktadır. Bu bağlamda, görüşmecinin, görüşmenin çerçevesini çizmesi, bu görüşmenin değerlendirme ve bilgilendirilme, gerekirse yönlendirme görüşmesi olduğunu ve bir terapi görüşmesi olmadığını dikkate alması gerekir. Mağdurla görüşülürken, onun sorunlarını anlamak için, içeriğe odaklanmanın yanı sıra sürece de odaklanmak gerekir.

Genelde görüşmeci, yargılamayan bir tutum takınmalı, mağdura ilgi, şefkat ve yakınlık göstermelidir. Görüşme sırasında karşısındaki kişiyi rahatlatan, ona saygı gösteren bir görüşmeci, verimli bir iletişimde bulunacaktır.

Görüşmeci, mağdurun adını önceden öğrenmeli, mümkünse mağdur görüşmeye yalnız alınmalıdır.

Mağdur, odaya sıcak bir ifadeyle davet edilmeli ve bilgi kişiyi incitmeden alınmalıdır. Elini sıkınamaya ve dokunmamaya özen gösterilmelidir. Şiddet görerek görüşmeye gelmiş kişi, en ufak bedensel bir temasta bile, kendisine zarar

verilebileceğini düşünerek, irkilmekle tepkide bulunabilir. Görüşmeye gelmiş olan mağdur, dışarıdan gelebilecek bir tehlike olasılığı nedeniyle, sırtı kapıya dönük oturmak istemeyebilir. Bu nedenle, odada yüzünün kapıya dönük olarak oturtulmasına özel gösterilmelidir. Görüşmeye başlarken mağdurun kendisini daha rahat hissedebilmesi açısından bir bardak su ikramı uygun olabilir.

Görüşme sırasında görüşmeci ve görüşülen kişi aynı göz hizasında olabilecek şekilde oturmalıdır. Oturma mesafesi, mağduru mahremiyeti bakımından rahatsız etmeyecek bir uzaklıkta, ne çok uzak ne de çok yakın bir şekilde ayarlanmalıdır.

Görüşmelerde gizlilik, önemli bir ilkedir. Bu nedenle, mağdura da bu ilkedен söz edilerek, konuşulanların gizli kalacağı, aileye bilgi verilmeyeceği konusunda güvence verilmelidir. Bu güvencenin verilmesi, mağdurun kendisini daha rahat bir biçimde açmasına ve duygularını paylaşmasını kolaylaştırabilir. Dolayısıyla mağdur, görüşme için kendisini yüreklenmiş hissedebilir.

Görüşme sırasında görüşmeci, iyi bir dinleyici olmalı ve tüm dikkatini mağdura vererek, duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışmalıdır. Bunu yaparken, olabildiğince içten, sevecen, yumuşak ve güven verici olmak için çaba göstermelidir.

Görüşme sırasında, görüşmeci, mağdurun içinde bulunduğu durumun güçlüğü karşısında olabildiğince sakin, kabullenici, anlayışlı, tarafsız ve yargısız olmalı ve kullandığı sözcüklerin, cümle yapısının, mağdurun izleyebileceği/algılayabileceği düzeyde olmasına dikkat edilmelidir.

Görüşmenin başarılı bir biçimde yürütülebilmesi için, görüşmecinin açık uçlu, yüksüz ve yargısız sorular sorması uygun olacaktır. Aynı zamanda soruların yönlendirici olmamasına, doğrudan mağdurun duygu ve düşüncelerini aktarmasına izin verecek biçimde açık uçlu sorular olmasına da dikkat edilmelidir.

Görüşmeci, mağdurun söyledikleri karşısında empati anlayışla mağduru dinlediğini ve anladığını göstermelidir (Yalın, 2008).

2.11.1.2. Şiddet Uygulayan

Görüşmeci, öncelikle aile içinde şiddete maruz kalmış kişilerle görüşme yapacaktır, ancak, zaman zaman faille de görüşme yapmak zorunda kalabilir. Böyle durumlarda, görüşmenin nasıl yapılandırılacağı, genel görüşme ilkelerine ek olarak, nelere dikkat edilmesi gerektiği konularında da görüşmecinin donanımlı olmasında yarar vardır. Görüşmenin amacı, aile içinde ya da dışında şiddet uygulayan bireylerin durumlarının değerlendirilmesi ve gerekli görüldüğü durumlarda, yukarıda da belirtildiği gibi, uygun hizmet alım merkezlerine yönlendirilmesidir. Görüşme sırasında faile, onu anlamaya yönelik bir ilgi göstermeli, faili yargılamadan, önyargılara kapılmadan ele alabilmeli, yani kabullenebilmelidir. Görüşmeci ön yargısız olamayabilir ancak, kendi önyargılarının neler olduğunu ve fail üzerinde nasıl etkiler yapabileceğinin farkında olmalıdır. Görüşme sırasında, sorular, yüksüz, yansız ve yargısız olmalıdır. Yüksüz, yansız ve yargısız sorular, faile “yargılandığı duygusu”nu yaşatmayan sorulardır (Yalın, 2008).

2.11.1.3. Şiddet Mağduru Kadınların Yanlarındaki Çocuklar

Çocuklar bağımlı bir yaratıktır. Fiziksel ve ruhsal gereksinimlerini kendi başına karşılayamaz. Gelişebilmesi, sağlıklı bir kişilik kazanabilmesi için sevgiye, ilgiye ve desteğe gereksinimleri büyüktür (Yörükoğlu, 1989). Her ana-baba doğan çocuklarının sağlıklı, normal büyümesini ve sonuçta mutlu olmasını diler. Oysa daha doğumla şanssızlıklar da başlar (Cebiroğlu, 1988). Çocukların dünyasını kayda geçirmek kolay değildir. Bunu yapabilmek için antropoloji, sosyoloji, psikoloji gibi disiplinlerde kullanılan yöntemlere başvurmamız gerekmektedir. Ancak çocukların davranışlarını, tutumlarını, amaçlarını ve bağlamlarını yakalamaya ve açıklayabilmeye yarayacak yöntemler bulmak için bu yöntemlerin de ötesinde yenilikler keşfetmek zorundayız (Ennew, 1998).

Mağdur, küçük çocuğu ile birlikte gelmiş olabilir. Çocuk, annesinin söylediklerini anlayabilecek ve görüşme sırasındaki duygusal tepkilerinden

etkilenebilecek bir yaşta ise ve mümkünse bir görevlinin yanında ayrı tutulmalıdır (Yalın, 2008).

Anneleri şiddete uğrayan çocukların büyük kısmının şiddete tanık olduğunu, önemli bir kısmının şiddete maruz kaldığını ve sonuç olarak, şiddete tanık olmayanlara nazaran daha çok duygusal ve davranışsal sorun yaşadıklarını ortaya koymuştur. Şiddet nedeni ile Merkezlere başvuran kadınların çocukları ise en fazla duygusal ve davranışsal sorunu yaşayan grup olarak belirlenmiştir (Yeniocak, 2011).

Merkezlere gelen kadınların yanlarında çocukları varsa ve belli bir süre ilk kabul veya kadın konukevinde barındırılması gerekiyorsa. Kadın Konukevleri Yönetmeliği'nin 22. maddesine göre; “konukevi hizmetinden yararlanan çocuğun, konukevine en yakın okula, ŞÖNİM tarafından verilen kodlu kimlik kartına istinaden, gizlilik ilkesine bağlı kalınarak kesin kaydı yapılır. Çocuğun yerleşim yeri adresi olarak aksine bir hüküm bulunmaması halinde ŞÖNİM gösterilir. Okul öncesi çocukların gelişimi ve eğitimi, konukevi tarafından okul idaresi ile işbirliği yapılarak takip edilir” (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130105-5.htm>, Erişim tarihi:2013) denilmektedir.

2.12. Hakim Tarafından Verilen Teknik Takip Kararı

Şiddet mağduruna, şiddet uygulayana veya gerek görülürse her ikisine de aynı anda uygulanır. 6284 sayılı Kanun'un 12. maddesine ve bu Kanun'un Uygulama Yönetmeliği'nin 37. maddesine göre; “Hâkim, tedbir kararlarının uygulanmasında teknik araç ve yöntemler kullanılmasına karar verebilir. Ancak, teknik araçlar kullanılmak suretiyle, kişilerin ses ve görüntü kaydı alınmaz, kişiler dinlenemez ve izlenemez” denilmektedir

Şiddet uygulayana elektronik bir buton takılıp, şiddet uygulayan mağdura yaklaştığı zaman, koordinatlar en yakın polis merkezine düşmekte ve polis merkezleri mağduru korumak için harekete geçmektedir. Bu uygulama İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü, Avea ve Bakanlık arasında Adana ve Bursa'da uygulanmaktadır (ASPB 2012).

2.12.1. Şiddet Mağduruna Yönelik

Şiddet mağduru ile şiddet uygulayana yönelik hizmetler, zorunlu hâller dışında sosyal hizmet merkezlerinde farklı birimlerde sunulmaktadır. Ancak, şiddet mağdurunun can güvenliği riski devam ediyorsa, 6284 sayılı Yasa'nın 9 ve 10. maddelerine göre; yani koruyucu ve önleyici tedbirler kapsamında hakim kararıyla yine aynı kanunun 12. maddesine istinaden teknik araç ve yöntemler kullanılarak yapılmaktadır. Şiddet uygulayan veya uygulama ihtimali bulunanların bu karara aykırı hareket etmeleri halinde üç günden on güne kadar zorlama hapsine tabi tutulmaktadırlar. Tedbir kararlarının gereklerine aykırılığın her tekrarında, ihlal edilen tedbirlerin niteliğine ve aykırılığın ağırlığına göre zorlama hapsinin süresi onbeş günden otuz güne kadar uzatılabilmektedir. Ancak zorlama hapsinin süresi altı ayı geçemez (ASPB 2012).

2.12.2. Şiddet Uygulayana Yönelik

Şiddet uygulayanın teknik yöntemlerle takip edilmesi; şiddet uygulayanla görüşülerek, alınan tedbir kararının niteliğine göre ilgili kurum ve kuruluşlarla irtibat kurularak ya da takibin etkin olarak uygulanmasını sağlamak bakımından gerek görülen yöntemler kullanılarak yapılmaktadır.

Şiddet uygulayana yönelik verilen tedbir kararının Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi'ne tebliği ile izleme çalışmalarına başlanır ve sonucu şiddet uygulayanın dosyasına ve veri tabanına işlenmektedir.

Gerekli hallerde, süre koşuluna bağlı olmaksızın, kararların devamına, değiştirilmesine veya kaldırılmasına yönelik başvurularda bulunmaktadır.

Şiddet uygulayanın, saldırgan tutum ve davranışları devam etmekte/etme ihtimali varsa koruyucu ve önleyici tedbirler kapsamında hakim kararıyla şiddet uygulayanın korunan kişiye, konuta, okula, işyerine ve korunan kişinin bulunabileceği sair yerlere yaklaşmamasına yönelik; 6284 sayılı Kanun'un 12. maddesine istinaden teknik araç ve yöntemler kullanılarak yapılmaktadır. Şiddet

uygulayanın veya uygulama ihtimali bulunanın, bu karara uymaması durumunda zorlama hapsine karar verilmektedir. Bu uygulamanın amacı şiddet uygulayan üzerinde caydırıcı etkide bulunmak, şiddet mağduruna zarar vermesini engellemek ve olası zararları en aza indirmektir (ASPB 2012).

2.13. Karar Makamları Tarafından Şiddet Uygulayan Hakkında Rapor Talebi

Hâkimin isteği üzerine; kişi hakkında ve karar makamlarının talebi halinde tedbirin kişi üzerindeki etkilerine dair ayrıntılı sosyal inceleme raporu istenmektedir (ASPB 2012). Bu raporlar;

2.13.1. Hakim Kararıyla Kişi Hakkında Ayrıntılı Sosyal İnceleme Raporu İstenmesi

Şiddet uygulayanın geçmişi, ailesi, çevresi, eğitimi, kişisel, sosyal, ekonomik ve psikolojik durumu ile şiddet mağduru ve varsa çocukları, diğer kişiler ve toplum açısından taşıdığı risk hakkında veri tabanındaki bilgiler de göz önüne alınarak meslek elemanı tarafından ayrıntılı sosyal inceleme raporu hazırlanıp sunulmaktadır (ASPB 2012).

2.13.2. Tedbirin Kişi Üzerindeki Etkilerine Dair Rapor Talebi

İlgili makam veya merciler tarafından istenilmesi hâlinde, tedbirlerin uygulanmasının sonuçları ve ilgililer üzerindeki etkilerine dair rapor hazırlanıp gönderilmektedir. Raporda; şiddet uygulayan hakkında yürütülen çalışmalar ile hizmet öncesi ve sonrası durum hakkında bilgiler ile yapılacak olan çalışmalar detaylı şekilde yer almaktadır (ASPB 2012).

III. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırları

Bu araştırma; Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı 14 ilde hizmet vermeye başlayan Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri'nde yapılmıştır. 2013 yılı Mayıs-Temmuz ayları arasında merkezlere gelen veya getirilen, ağır zihinsel engelli olmayan, 18 yaşından büyük 60 yaşından küçük, sığınma amaçlı olmayan aile içi şiddet mağduru kadınları kapsamaktadır.

3.2. Araştırmanın Yöntemi ve Verilerin Toplanması

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri'ne müracaat eden veya getirilen şiddet mağduru kadınların profillerinin belirlenmesi için ŞÖNİM'e müracaat eden 3200 kadını oransal olarak temsil eden 300 şiddet mağduru kadınların "Şiddet Mağduru Kadınlara Yönelik Bilgi Formu" (35 sorudan ibaret olup, Ek:2), kadınların Merkezler'de verdikleri cevaplar) çerçevesinde kişisel dosyalarına işlenen bilgiler tek tek incelenmiş, ayrıca bu merkezlerde çalışan 375 personelin 126'sına, verilen hizmeti nasıl algıladıklarını/gördüklerini "Personel Anket Formu" (20 sorudan oluşmakta olup, Ek:1), personelin çalıştığı Merkezlere posta ile gönderilmiş) uygulanarak elde edilen bilgiler SPPS istatistik programı ile basit betimleme ve Ki Kare analizleri yapılarak tablolar şeklinde istatistiksel olarak gösterilmiştir.

Öncelikle veriler toplanıp, mevcut duruma yönelik durum değerlendirmesi yapılmış, başlangıçta kaynakların taranması, konuyla ilgili yapılan araştırmaların incelenmesi, araştırmanın projelendirilmesi ve veri toplama biçim ve araçlarının sistemleştirilmesine; ikinci aşamada şiddet mağduru kadınlara yönelik tarafımca oluşturulan Bilgi Formu ile Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri'nde çalışan personele uygulanan Personel Anket Formu gözden geçirilerek, işlemeyen sorular yeniden düzenlenmiş, kadınların kişisel dosyalarının taranması tamamlanmış; üçüncü aşamada verilerin bilgisayar ortamında değerlendirilerek analiz edilmesi; kaynakların ayrıştırılması ve tez yazım aşamasına geçilmiş olup; dördüncü ve son aşamada ise tezin tamamı üzerindeki çalışmalar bitirilmiştir.

IV. BULGULAR

4.1. Aile İçi Şiddet Mağduru Kadınların Tanıtıcı Bulguları

Kadınların yaşadıkları travmalar sonucu Merkezlere geldikleri ve bu süreçte meslek elemanları tarafından yapılan görüşmeler sonucu edilen bilgiler ve kişisel dosyalarında bulunan diğer bilgilere göre bulgular elde edilmiş olup, dosyalarında bulunmayan bilgiler ilgili tabloların altında sayısal olarak belirtilmiştir.

Tablo I. Kadınların ŞÖNİM'lere Göre Dağılımı

ŞÖNİM Adı	Kişi Sayısı	Yüzde
Adana	16	5,3
Ankara	40	13,3
Antalya	13	4,3
Bursa	20	6,7
Denizli	6	2,0
Diyarbakır	10	3,3
Gaziantep	14	4,7
İstanbul	116	38,7
İzmir	31	10,3
Malatya	4	1,3
Mersin	11	3,7
Samsun	7	2,3
Şanlıurfa	8	2,7
Trabzon	4	1,3
Toplam	300	100

Tablo II. Kadınların Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımı

Coğrafi Bölge	Kişi Sayısı	Yüzde
Akdeniz	40	13,3
Doğu Anadolu	4	1,3
Ege	37	12,3
Güneydoğu	32	10,7
İç Anadolu	40	13,3
Karadeniz	11	3,7
Marmara	136	45,3
Toplam	300	100

Tablo III. Kadınların Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

Medeni Durum	Kişi Sayısı	Yüzde
Evli	216	75,5
Bekâr	70	24,5
Toplam	286	100

14 kadının kişisel dosyasında medeni durumlarıyla ilgili bilgi bulunmamaktadır.

Tablo IV. Kadınların Evlenme Şekline Göre Dağılımı

Evlenme Şekli	Kişi Sayısı	Yüzde
Anlaşarak	73	47,4
Görücü Usulüyle	81	52,6
Toplam	154	100

146 kadının kişisel dosyasında evlenme şekline göre dağılımıyla ilgili bilgi bulunmamaktadır.

Tablo V. Kadınların İlk Evlilik Yaşına Göre Dağılımı

İlk Evlilik Yaşı	Kişi Sayısı	Yüzde
11-17 yaş	60	37
18-25 yaş	88	54,4
26-34 yaş	14	8,6
Toplam	162	100

138 kadının kişisel dosyasında ilk evlilik yaşına ilişkin bilgi bulunmamaktadır.

Tablo VI. Kadınların Evlilik Sayısına Göre Dağılımı

Kaçıncı Evliliği	Kişi Sayısı	Yüzde
1	140	81,9
2	25	14,6
3	5	2,9
5	1	0,6
Toplam	171	100

129 kadının kişisel dosyasında evlilik sayısına ilişkin bilgi bulunmamaktadır.

Tablo VII. Kadınların Toplam Evlilik Süresine Göre Dağılımı

Toplam Evlilik Süresi	Kişi Sayısı	Yüzde
1-5 Yıl	56	32
6-10 Yıl	40	22,9
11-15 Yıl	28	16
16-20 Yıl	20	11,4
21 Yıl ve Üstü	31	17,7
Toplam	175	100

125 kadının kişisel dosyasında toplam evlilik süresine ilişkin bilgi bulunmamaktadır.

Tablo VIII. Kadınların Son Evlilik Süresine Göre Dağılımı

Son Evlilik Süresi	Kişi Sayısı	Yüzde
1-5 Yıl	51	39,2
6-10 Yıl	31	23,8
11-15 Yıl	22	16,9
16-20 Yıl	13	10,0
21 Yıl ve Üstü	13	10,0
Toplam	130	100

170 kadının kişisel dosyasında son evlilik süresine ilişkin bilgi bulunmamaktadır.

Tablo IX. Kadınların Yanında Çocuğunun Olma Durumuna Göre Dağılımı

Yanında Çocuğu	Kişi Sayısı	Yüzde
Var	108	37
Yok	184	63
Toplam	292	100

8 kadının kişisel dosyasında, yanlarında bulunan çocuklarına ilişkin bilgi bulunmamaktadır.

Tablo X. Kadınların Çocuk Sayısına Göre Dağılımı

Çocuk Sayısı	Kişi Sayısı	Yüzde
1	53	49,1
2	29	26,8
3	17	15,7
4	5	4,6
5	2	1,9
6	2	1,9
Toplam	108	100

Tablo XI. Kadınların Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı

Öğrenim Durumu	Kişi Sayısı	Yüzde
Okuryazar Değil	26	10
Okuryazar	18	6,9
İlkokul	113	43,3
Ortaokul	48	18,4
Lise	42	16,1
Ön Lisans	1	0,4
Lisans	13	5
Toplam	261	100

39 kadının kişisel dosyasında öğrenim durumuna ilişkin bilgi bulunmamaktadır.

4.2. Kadınlara Yönelik Aile İçi Şiddet Bulguları

Tablo XII. Kadınların Başvuru Nedenine Göre Dağılımı

Başvuru Nedeni	Kişi Sayısı	Yüzde
Şiddet	139	47,9
Sığınma Talebi	96	33,1
Danışmanlık	55	19
Toplam	290	100

10 kadının kişisel dosyasında Merkezlere başvuru nedenine ilişkin bilgi bulunmamaktadır.

Tablo XIII Koruyucu Tedbir Kararına Göre Dağılımı

Koruyucu Tedbir Kararı	Kişi Sayısı	Yüzde
Var	45	15
Yok	255	85
Toplam	300	100

Koruyucu tedbir kararı; kadınların dosyalarında bulunan bilgi ve belgeler ile kadınların beyanlarına göre düzenlenmiştir.

Tablo XIV. Hâkim Tarafından Verilen Zorlama Hapis Kararına Göre Dağılımı

Hâkim Tarafından Verilen Zorlama Hapis Kararı	Kişi Sayısı	Yüzde
Var	1	0,5
Yok	202	99,5
Toplam	203	100

97 kadının kişisel dosyasında hakim tarafından verilen zorlama hapis kararına ilişkin bilgi bulunmamaktadır.

Tablo XV. Kadınların Can Güvenliği Tehlikesine Göre Dağılımı

Can Güvenliği Tehlikesi	Kişi Sayısı	Yüzde
Var	155	51,7
Yok	145	48,3
Toplam	300	100

Can güvenliği tehlikesi; kadınların beyanları, daha önceden alınan kolluk veya mahkeme kararları kapsamında değerlendirilmiştir.

Tablo XVI. Kadınların Sosyal Güvence Durumuna Göre Dağılımı

Sosyal Güvence	Kişi sayısı	Yüzde
Var	151	51,4
Yok	143	48,6
Toplam	294	100

6 kadının kişisel dosyasında sosyal güvencesine ilişkin bilgi bulunmamaktadır.

Tablo XVII. Kadınların Çalışma Durumuna Göre Dağılımı

Çalışma Durumu	Kişi Sayısı	Yüzde
Çalışıyor	39	13,1
Çalışmıyor	259	86,9
Toplam	298	100

2 kadının kişisel dosyasında çalışma durumuna ilişkin bilgi bulunmamaktadır.

Tablo XVIII. Kadınların Kendi İfade Ettikleri Gelir Durumuna Göre Dağılımı

Gelir Durumu	Kişi Sayısı	Yüzde
Maaş	28	10,5
Asgari Ücret	7	2,6
Nakdi Yardım/SYDV	7	2,6
Aileye Bağımlı	30	11,2
Eşe Bağımlı	85	31,9
Geliri Yok	110	41,2
Toplam	267	100

33 kadının kişisel dosyasında, kendi ifade ettikleri gelir durumuna ilişkin bilgi bulunmamaktadır. Gelir durumları; kadınların ifadelerine ve dosyalarında bulunan bilgilere göre düzenlenmiştir.

Tablo XIX. Kadınların Mesleğine Göre Dağılımı

Meslek	Kişi Sayısı
Belediyede İşçi	1
Çaycı	1
Çocuk Doktoru	1
Ebe	1
Engelliler Komisyonunda	1
Güvenlik Görevlisi	3
Memur	1
Modelist	1
Muhasebeci	1
Otelde Çalışıyor	1
Öğretmen	3
PVC	1
Satış Elemanı	1
Sekreter	2
Seracılık	1
Serbest Meslek	1
Tekstil işçisi	4
Temizlik İşçisi	2
Temizlikçi	4
Vasıfsız İşçi	4
Yemekçi	1
Personel Şefi	1
Aşçı	4
Avukat	2
Estetisyen	1
Satış Danışmanı	3
Halkla İlişkiler	1
İşçi	1
Kasiyer	1
Kuaför	1
Moda Tasarımcısı	1
Modelist	1
Toplam	53

Tablo XX. Kadınların Engel Durumuna Göre Dağılımı

Engel Durumu	Kişi Sayısı	Yüzde
Var	0	0,0
Yok	300	100
Toplam	300	100

Tablo XXI. Kadınların Karşılaştıkları Şiddet Türüne Göre Dağılımı

Şiddet Türü	Evet		Hayır		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Fiziksel	114	38,0	186	62,0	300	100
Cinsel	17	5,7	283	94,3	300	100
Ekonomik	23	7,7	277	92,3	300	100
Psikolojik	106	35,3	194	64,7	300	100
Sözel	131	43,7	169	56,3	300	100

Tablo XXII. Kadınlara Şiddeti Uygulayan Kişiye Göre Dağılımı

Şiddeti Uygulayan Kişi	Kişi Sayısı	Yüzde
Eş	177	77,7
Baba	18	7,9
Ana	7	3,1
Kardeş, Ağabey	9	3,9
Kendi Çocukları	3	1,3
Akraba	2	0,9
Arkadaş	8	3,5
Kayınpeder	1	0,4
Kayınvalide	3	1,3
Toplam	228	100

72 kadının kişisel dosyasında şiddeti uygulayan kişiye ilişkin bilgi bulunmamaktadır.

Tablo XXIII. Kadınların ŞÖNİM'e Geliş Şekline Göre Dağılımı

Merkeze Geliş Şekli	Kişi Sayısı	Yüzde
Kişisel Başvuru	74	26,4
Hakım	7	2,5
Cumhuriyet Savcısı	0	0,0
183	3	1,1
Kolluk Kuvvetleri	193	68,9
Sağlık Kuruluşları	2	0,7
Komşu, Akraba	1	0,4
Toplam	280	100

20 kadının kişisel dosyasında, Merkezlere geliş şekline ilişkin bilgi bulunmamaktadır.

Tablo XXIV. Barınma İhtiyacına Yönelik Hizmetlere Göre Dağılımı

Barınma İhtiyacına Yönelik Hizmetler	Kişi Sayısı	Yüzde
İlk Kabul Birimi	161	75,9
Kadın Konukevi	51	24,1
Toplam	212	100

88 kadının kişisel dosyasında barınma ihtiyacına ilişkin bilgi bulunmamaktadır.

Tablo XXV. Kadınlara Yönelik Destekleyici ve Güçlendirici Hizmetlere Göre Dağılımı

Destekleyici ve Güçlendirici Hizmetler	Evet		Hayır		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Yönlendirme ve Rehberlik	192	64,0	108	36,0	300	100
Tedbir ve Rehberlik	74	24,7	226	75,3	300	100
Maddi Yardım	6	2,0	294	98,0	300	100
Hukuki Yardım	63	21,0	237	79,0	300	100
Tıbbi Destek	20	6,7	280	93,3	300	100
Psiko-Sosyal Destek	205	68,3	95	31,7	300	100
İstihdama Yönelik Hizmetler	37	12,3	263	87,7	300	100
Eğitim Desteği	1	0,3	299	99,7	300	100
Tedbir Planına Yönelik Çalışmalar	12	4,0	288	96,0	300	100
Mesleki Eğitim	0	0,0	300	100,0	300	100
Diğer	4	1,3	296	98,7	300	100

Tablo XXVI. Şiddeti Uygulayana Verilen Hizmetlere Göre Dağılımı

Şiddeti Uygulayana Verilen Hizmetler	Evet		Hayır		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Eğitim ve Rehabilitasyon Programlarına	3	1,0	297	99,0	300	100
Yönlendirme ve Rehberlik						
Sağlık Kuruluşunda Muayene veya Tedavi İçin	0	0,0	300	100,0	300	100
Yönlendirme ve Rehberlik						
Meslek Edindirme Kurslarına Yönlendirme ve Rehberlik	0	0,0	300	100,0	300	100
Psiko-Sosyal Destek	14	4,7	286	95,3	300	100
İstihdama Yönelik Yönlendirme ve Rehberlik	0	0,0	300	100,0	300	100

Tablo XXVII. Kadınların Yanlarında Bulunan Çocuklara Verilen Hizmetlere Göre Dağılımı

Çocuklara Verilen Hizmetler	Evet		Hayır		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Kreş Yardım Hizmeti	0	0,0	103	100,0	108	100
Kurum Bakımı	0	0,0	103	100,0	108	100
Psiko-Sosyal Destek	11	10,2	97	89,8	108	100
Tedbir Kararı İçin Müracaat	0	0,0	103	100,0	108	100
Yönlendirme ve Rehberlik	0	0,0	103	100,0	108	100
Maddi Yardım	0	0,0	103	100,0	108	100
Tıbbi Destek	0	0,0	103	100,0	108	100
Diğer	0	0,0	103	100,0	108	100

Tablo XXVIII. İzleme ve Değerlendirme Durumuna Göre Dağılımı

İzleme ve Değerlendirme	Kişi Sayısı	Yüzde
Var	24	10,8
Yok	199	89,2
Toplam	223	100

77 kadının kişisel dosyasında izleme ve değerlendirmeye ilişkin bilgi bulunmamaktadır. İzleme ve değerlendirme; kadınların beyanları ve dosyasında bulunan bilgilere göre düzenlenmiştir.

Tablo XXIX. İzleme ve Değerlendirmenin Uygulandığı Kişilere Göre Dağılımı

İzleme ve Değerlendirme Uygulanan Kişiler	Kişi Sayısı	Yüzde
Mağdur	14	58,3
Şiddet Uygulayan	10	41,7
Toplam	24	100

Tablo XXX. ŞÖNİM'lere Göre Şiddet Türlerinin Dağılımı

		Fiziksel	Cinsel	Psikolojik	Ekonomik	Sözel	Toplam
Adana	N	6	1	4	1	7	19
	%	31,6	5,3	21,1	5,3	36,7	100
Ankara	N	14	2	14	3	17	50
	%	28	4,0	28,0	6	34	100
Antalya	N	4	1	5	1	6	17
	%	23,5	5,9	29,4	5,9	35,3	100
Bursa	N	7	1	7	2	7	24
	%	29,2	4,2	29,2	8,3	29,2	100
Denizli	N	2	0	2	0	3	7
	%	28,6	0,0	28,6	0,0	42,8	100
Diyarbakır	N	4	0	3	1	4	12
	%	33,3	0,0	25	8,4	33,3	100
Gaziantep	N	6	0	5	1	6	18
	%	33,3	0,0	27,8	5,6	33,3	100
İstanbul	N	50	10	45	12	53	170
	%	29,4	5,9	26,5	7,1	31,2	100
İzmir	N	10	2	11	1	12	36
	%	27,8	5,6	30,6	2,8	33,3	100
Malatya	N	1	0	1	0	2	4
	%	25,0	0,0	25,0	0,0	50,0	100
Mersin	N	4	0	4	1	5	14
	%	28,6	0,0	28,6	7,1	35,7	100
Samsun	N	2	0	2	0	3	7
	%	28,6	0,0	28,6	0,0	42,8	100
Trabzon	N	1	0	1	0	2	4
	%	25,0	0,0	25,0	0,0	50,0	100
Şanlıurfa	N	3	0	2	0	4	9
	%	33,3	0,0	22,2	0,0	44,5	100

Tablo XXXI. Şiddet Türleri İle Öğrenim Durumu Arasındaki İlişki (Ki Kare)

			FİZİKSEL		Toplam	
			EVET	HAYIR		
Öğrenim Durumu	Okuryazar Değil	N	7	19	26	Ki-Kare: 1,689 sd: 3 p: 0,639
		%	7,0	11,8	10,0	
	İlköğretim	N	71	108	179	
		%	71,0	67,1	68,6	
	Lise	N	16	26	42	
		%	16,0	16,1	16,1	
	Ön Lisans-Lisans	N	6	8	14	
		%	6,0	5,0	5,4	
Toplam		N	100	161	261	
		%	100,0	100,0	100,0	
			CİNSEL		Toplam	
			EVET	HAYIR		
Öğrenim Durumu	Okuryazar Değil-İlköğretim	N	14	191	205	Ki-Kare: 0,811 sd: 1 p: 0,535
		%	87,5	78,0	78,5	
	Lise-Ön Lisans-Lisans	N	2	54	56	
		%	12,5	22,0	21,5	
Toplam		N	16	245	261	
		%	100,0	100,0	100,0	
			PSİKOLOJİK		Toplam	
			EVET	HAYIR		
Öğrenim Durumu	Okuryazar Değil	N	11	15	26	Ki-Kare: 1,161 sd: 3 p: 0,762
		%	12,0	8,9	10,0	
	İlköğretim	N	60	119	179	
		%	65,2	70,4	68,6%	
	Lise	N	15	27	42	
		%	16,3	16,0	16,1	
	Ön Lisans-Lisans	N	6	8	14	
		%	6,5	4,7	5,4	
Toplam		N	92	169	261	
		%	100,0	100,0	100,0	
			EKONOMİK		Toplam	
			EVET	HAYIR		
Öğrenim	Okuryazar	N	17	188	205	Ki-Kare: 2,900 sd: 3 p: 0,089

Durumu		Değil-İlköğretim	%	94,4	77,4	78,5
		Lise-Ön Lisans-Lisans	N	1	55	56
			%	5,6	22,6	21,5
Toplam			N	18	243	261
			%	100,0	100,0	100,0
			SÖZEL		Toplam	Ki-Kare: 1,220 sd: 3 p: 0,748
			EVET	HAYIR		
Öğrenim Durumu	Okuryazar Değil	N	14	12	26	
		%	12,1	8,3	10,0	
	İlköğretim	N	79	100	179	
		%	68,1	69,0	68,6	
	Lise	N	17	25	42	
		%	14,7	17,2	16,1	
	Ön Lisans-Lisans	N	6	8	14	
		%	5,2	5,5	5,4	
Toplam			N	116	145	261
			%	100,0	100,0	100,0

Ki-Kare: 1,220
sd: 3
p: 0,748

Ki Kare testi sonucunda, öğrenim durumuna göre fiziksel şiddete maruz kalanlar ile kalmayanlar arasında (Ki Kare: 1,689, $p < 0,05$); cinsel şiddete maruz kalanlar ile kalmayanlar arasında (Ki Kare: 0,811, $p < 0,05$); psikolojik şiddete maruz kalanlar ile kalmayanlar arasında (Ki Kare: 1,161, $p < 0,05$); cinsel ekonomik şiddete maruz kalanlar ile kalmayanlar arasında (Ki Kare: 2,900, $p < 0,05$); sözel şiddete maruz kalanlar ile kalmayanlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (Ki Kare: 1,220, $p < 0,05$).

Tablo XXXII. Şiddet Türleri İle Bölgeler Arasındaki İlişki (Ki Kare)

			FİZİKSEL		Toplam	
			EVET	HAYIR		
Bölgeler	Akdeniz	N	14	26	40	Ki-Kare: 2,587 sd: 5 p: 0,763
		%	12,3	14,0	13,3	
	Doğu Anadolu-Karadeniz	N	4	11	15	
		%	3,5	5,9	5,0	
	Ege	N	12	25	37	
		%	10,5	13,4	12,3	
	Güneydoğu	N	13	19	32	
		%	11,4	10,2	10,7	
	İç Anadolu	N	14	26	40	
		%	12,3	14,0	13,3	
Marmara	N	57	79	136		
	%	50,0	42,5	45,3		
Toplam		N	114	186	300	
		%	100,0	100,0	100,0	
			CİNSEL		Toplam	
			EVET	HAYIR		
Bölgeler	Akdeniz-Ege- Marmara	N	15	198	213	Ki-Kare: 2,600 sd: 1 p: 0,167
		%	88,2	70,0	71,0	
	D. Anadolu- Karadeniz-Güneydoğu- İç Anadolu	N	2	85	87	
		%	11,8	30,0	29,0	
Toplam		N	17	283	300	
		%	100,0	100,0	100,0	
			PSİKOLOJİK		Toplam	
			EVET	HAYIR		
Bölgeler	Akdeniz	N	13	27	40	Ki-Kare: 1,371 sd: 5 p: 0,927
		%	12,3	13,9	13,3	
	Doğu Anadolu-Karadeniz	N	4	11	15	
		%	3,8	5,7	5,0	
	Ege	N	13	24	37	
		%	12,3	12,4	12,3	

		Güneydoğu	N	10	22	32	Ki-Kare: 0,638 sd: 1 p: 0,425
			%	9,4	11,3	10,7	
		İç Anadolu	N	14	26	40	
			%	13,2	13,4	13,3	
		Marmara	N	52	84	136	
			%	49,1	43,3	45,3	
Toplam			N	106	194	300	
			%	100,0	100,0	100,0	
			EKONOMİK		Toplam	Ki-Kare: 0,264 sd: 5 p: 0,998	
			EVET	HAYIR			
Bölgeler	Akdeniz-Ege- Marmara	N	18	195	213		
		%	78,3	70,4	71,0		
	D. Anadolu - Karadeniz- Güneydoğu- İç Anadolu	N	5	82	87		
		%	21,7	29,6	29,0		
Toplam			N	23	277		300
			%	100,0	100,0		100,0
			SÖZEL		Toplam		Ki-Kare: 0,264 sd: 5 p: 0,998
			EVET	HAYIR			
Bölgeler	Akdeniz	N	18	22	40		
		%	13,7	13,0	13,3		
	Doğu Anadolu- Karadeniz	N	7	8	15		
		%	5,3	4,7	5,0		
	Ege	N	15	22	37		
		%	11,5	13,0	12,3		
	Güneydoğu	N	14	18	32		
		%	10,7	10,7	10,7		
	İç Anadolu	N	17	23	40		
		%	13,0	13,6	13,3		
	Marmara	N	60	76	136		
		%	45,8	45,0	45,3		
Toplam			N	131	169	300	
			%	100,0	100,0	100,0	

Uygulanan Ki Kare testi sonucunda, bölgelere göre fiziksel şiddete maruz kalanlar ile kalmayanlar arasında (Ki Kare: 2,587, $p<0,05$); psikolojik şiddete maruz kalanlar ile kalmayanlar arasında (Ki Kare: 2,600, $p<0,05$); psikolojik şiddete maruz kalanlar ile kalmayanlar arasında bulunmamaktadır (Ki Kare: 1,371, $p<0,05$); ekonomik şiddete maruz kalanlar ile kalmayanlar arasında (Ki Kare: 0,638, $p<0,05$); sözel şiddete maruz kalanlar ile kalmayanlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (Ki Kare: 0,264, $p<0,05$).

Tablo XXXIII. Şiddet Türleri İle Gelir Durumu Arasında İlişki (Ki Kare)

			FİZİKSEL		Toplam	
			EVET	HAYIR		
Gelir Durumu	Maaş-Asgari Ücret	N	15	20	35	Ki-Kare: 1,195 sd: 2 p: 0,550
		%	16,0	11,6	13,1	
	Eşe Bağımlı	N	43	79	122	
		%	45,7	45,7	45,7	
	Geliri Yok	N	36	74	110	
		%	38,3	42,8	41,2	
Toplam		N	94	173	267	
		%	100,0	100,0	100,0	
			CİNSEL		Toplam	
			EVET	HAYIR		
Gelir Durumu	Maaş-Asgari Ücret	N	1	34	35	Ki-Kare: 0,622 sd: 2 p: 0,733
		%	6,7	13,5	13,1	
	Eşe Bağımlı	N	7	115	122	
		%	46,7	45,6	45,7	
	Geliri Yok	N	7	103	110	
		%	46,7	40,9	41,2	
Toplam		N	15	252	267	
		%	100,0	100,0	100,0	
			PSİKOLOJİK		Toplam	
			EVET	HAYIR		
Gelir Durumu	Maaş-Asgari Ücret	N	10	25	35	Ki-Kare: 0,881 sd: 2 p: 0,644
		%	10,6	14,5	13,1	
	Eşe Bağımlı	N	43	79	122	
		%	45,7	45,7	45,7	
	Geliri Yok	N	41	69	110	
		%	43,6	39,9	41,2	
Toplam		N	94	173	267	
		%	100,0%	100,0	100,0	
			EKONOMİK		Toplam	Ki-Kare: 0,288 sd: 2
			EVET	HAYIR		

Gelir Durumu	Maaş-Asgari Ücret	N	3	32	35	p: 0,866
		%	15,0	13,0	13,1	
	Eşe Bağımlı	N	8	114	122	
		%	40,0	46,2	45,7	
	Geliri Yok	N	9	101	110	
		%	45,0	40,9	41,2	
Toplam		N	20	247	267	
		%	100,0	100,0	100,0	
			SÖZEL		Toplam	Ki-Kare: 0,320 sd: 2 p: 0,852
			EVET	HAYIR		
Gelir Durumu	Maaş-Asgari Ücret	N	15	20	35	
		%	12,9	13,2	13,1	
	Eşe Bağımlı	N	51	71	122	
		%	44,0	47,0	45,7	
	Geliri Yok	N	50	60	110	
		%	43,1	39,7	41,2	
Toplam		N	116	151	267	
		%	100,0	100,0	100,0	

Uygulanan Ki Kare testi sonucunda, gelir durumuna göre fiziksel şiddete maruz kalanlar ile kalmayanlar arasında (Ki Kare: 1,195, $p<0,05$); cinsel şiddete maruz kalanlar ile kalmayanlar arasında (Ki Kare: 0,622, $p<0,05$); psikolojik şiddete maruz kalanlar ile kalmayanlar arasında (Ki Kare: 0,881, $p<0,05$); ekonomik şiddete maruz kalanlar ile kalmayanlar arasında (Ki Kare: 0,288, $p<0,05$) ve sözel şiddete maruz kalanlar ile kalmayanlar arasında (Ki Kare: 0,320, $p<0,05$) anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Tablo XXXIV. Bölgeler İle Gelir Durumu Arasındaki İlişki (Ki Kare)

Ki-Kare: 11,430 sd: 2 p: 0,003			Gelir Durumu			Toplam
			Maaş- Asgari Ücret	Bağımlı	Geliri Yok	
Bölgeler	Akdeniz - Ege- Marmara	N	29	74	86	189
		%	82,9	60,7	78,2	70,8
	D. Anadolu - Karadeniz-Güneydoğu- İç Anadolu	N	6	48	24	78
		%	17,1	39,3	21,8	29,2
Toplam		N	35	122	110	267
		%	100,0	100,0	100,0	100,0

Ki Kare: 11,430, p<0,05

Tablo XXXV. Şiddet Türleri İle Medeni Durum Arasındaki İlişki (Ki Kare)

			FİZİKSEL		Toplam	
			EVET	HAYIR		
Evlenme Şekli	Anlaşarak	N	26	47	73	Ki-Kare: 0,247 sd: 1 p: 0,619
		%	44,8	49,0	47,4	
	Görücü Usulüyle	N	32	49	81	
		%	55,2	51,0	52,6	
Toplam		N	58	96	154	
		%	100,0	100,0	100,0	
			CİNSEL		Toplam	
			EVET	HAYIR		
Evlenme Şekli	Anlaşarak	N	5	68	73	Ki-Kare: 3,233 sd: 1 p: 0,102
		%	83,3	45,9	47,4	
	Görücü Usulüyle	N	1	80	81	
		%	16,7	54,1	52,6	
Toplam		N	6	148	154	
		%	100,0%	100,0	100,0	
			PSİKOLOJİK		Toplam	
			EVET	HAYIR		
Evlenme Şekli	Anlaşarak	N	28	45	73	Ki-Kare: 0,000 sd: 1 p: 0,991
		%	47,5	47,4	47,4	
	Görücü Usulüyle	N	31	50	81	
		%	52,5	52,6	52,6	
Toplam		N	59	95	154	
		%	100,0	100,0	100,0	
			EKONOMİK		Toplam	
			EVET	HAYIR		
Evlenme Şekli	Anlaşarak	N	2	71	73	Ki-Kare: 1,043 sd: 1 p: 0,307
		%	28,6	48,3	47,4	
	Görücü Usulüyle	N	5	76	81	
		%	71,4	51,7	52,6	
Toplam		N	7	147	154	
		%	100,0	100,0	100,0	

			SÖZEL		Toplam	Ki-Kare: 3,704 sd: 1 p: 0,054
			EVET	HAYIR		
Evlenme Şekli	Anlaşarak	N	24	49	73	
		%	38,1	53,8	47,4	
	Görücü Usulüyle	N	39	42	81	
		%	61,9	46,2	52,6	
Toplam		N	63	91	154	
		%	100,0	100,0	100,0	

Uygulanan Ki Kare testi sonucunda, evlenme şekline göre fiziksel şiddete maruz kalanlar ile kalmayanlar arasında (Ki Kare: 0,247, $p<0,05$); cinsel şiddete maruz kalanlar ile kalmayanlar arasında (Ki Kare: 3,233, $p<0,05$); psikolojik şiddete maruz kalanlar ile kalmayanlar arasında (Ki Kare: 0,000, $p<0,05$); ekonomik şiddete maruz kalanlar ile kalmayanlar arasında (Ki Kare: 1,043, $p<0,05$); sözel şiddete maruz kalanlar ile kalmayanlar arasında (Ki Kare: 3,704, $p<0,05$) anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Tablo XXXVI. Evlenme Şekli İle Bölgeler Arasındaki İlişki (Ki Kare)

Ki-Kare: 10,113 sd: 5 p: 0,072		EVLENME SEKLI		Toplam
		Anlaşarak	Görücü Usulüyle	
Bölgeler	Akdeniz	N	13	25
		%	17,8	16,2
	Doğu Anadolu-Karadeniz	N	6	10
		%	8,2	6,5
	Ege	N	7	10
		%	9,6	6,5
	Güneydoğu	N	5	24
		%	6,8	15,6
	İç Anadolu	N	19	36
		%	26,0	23,4
	Marmara	N	23	49
		%	31,5	31,8
	Toplam	N	73	154
		%	100,0	100,0

Ki Kare: 10,113, p<0,05

Tablo XXXVII. İlk Evlilik Yaşı İle Bölgeler Arasındaki İlişki (Ki Kare)

Ki-Kare: 8,638 sd: 5 p: 0,124			İlk Evlilik Yaşı		Toplam
			11-17	18-34	
Bölgeler	Akdeniz	N	5	15	20
		%	8,3	14,7	12,3
	Doğu Anadolu-Karadeniz	N	6	5	11
		%	10,0	4,9	6,8
	Ege	N	3	10	13
		%	5,0	9,8	8,0
	Güneydoğu	N	13	10	23
		%	21,7	9,8	14,2
	İç Anadolu	N	10	25	35
		%	16,7	24,5	21,6
	Marmara	N	23	37	60
		%	38,3	36,3	37,0
Toplam		N	60	102	162
		%	100,0	100,0	100,0

Ki Kare: 8,638, p<0,05

Tablo XXXVIII. Toplam Evlilik Süresi İle Bölgeler Arasındaki İlişki (Ki Kare)

Ki-Kare: 2,404 sd: 5 p: 0,791			Toplam Evlilik Süresi		Toplam
			1-10	11 yıl ve üstü	
Bölgeler	Akdeniz	N	15	14	29
		%	15,6	17,7	16,6
	Doğu Anadolu-Karadeniz	N	8	3	11
		%	8,3	3,8	6,3
	Ege	N	9	5	14
		%	9,4	6,3	8,0
	Güneydoğu	N	10	10	20
		%	10,4	12,7	11,4
	İç Anadolu	N	20	16	36
		%	20,8	20,3	20,6
	Marmara	N	34	31	65
		%	35,4	39,2	37,1
Toplam		N	96	79	175
		%	100,0	100,0	100,0

Ki Kare: 2,404, p<0,05

Tablo XXXIX. Şiddeti Uygulayan Kişi İle Bölgeler Arasındaki İlişki (Ki Kare)

Ki-Kare: 4,047 sd: 5 p: 0,543			Şiddeti Uygulayan Kişi		Toplam
			Eş	Akraba	
Bölgeler	Akdeniz	N	21	12	33
		%	11,9	17,4%	13,4
	Doğu Anadolu-Karadeniz	N	12	3	15
		%	6,8	4,3%	6,1
	Ege	N	18	10	28
		%	10,2	14,5%	11,4
	Güneydoğu	N	21	10	31
		%	11,9	14,5%	12,6
	İç Anadolu	N	28	7	35
		%	15,8	10,1%	14,2
	Marmara	N	77	27	104
		%	43,5	39,1%	42,3
Toplam		N	177	69	246
		%	100,0	100,0	100,0

Ki Kare: 4,047, p<0,05

Tablo XL. Medeni Durum İle Bölgeler Arasındaki İlişki (Ki Kare)

Ki-Kare: 11,784 sd: 5 p: 0,038			Medeni Durumu		Toplam
			Evli	Bekâr	
Bölgeler	Akdeniz	N	25	11	36
		%	69,4	30,6	100
	Doğu Anadolu-Karadeniz	N	13	1	14
		%	92,9	7,1	100
	Ege	N	21	15	36
		%	58,3	41,7	100
	Güneydoğu	N	23	8	31
		%	74,2	25,8	100
	İç Anadolu	N	34	5	39
		%	87,2	12,8	100
	Marmara	N	100	30	130
		%	76,9	23,1	100
Toplam		N	216	70	286
		%	75,5	24,5	100

Uygulanan Ki Kare testi sonucunda, şiddete maruz kalan evli kadınlarda Ege Bölgesi'nin oranı, diğer bölgelere göre anlamlı derecede daha düşüktür (Ki Kare: 11,784, $p<0,05$).

Ege Bölgesi'ni çıkarıp Ki Kare testi uygulandığında, bölgeler ile medeni durum arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır (Ki Kare: 5,601, $p<0,05$).

Bu durumun Ege Bölgesi'nden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

4.3. ŞÖNİM’lerde Çalışan Personele Uygulanan Anket Bulguları

Personele uygulanan ankete yanıt vermeyen, yani boş bırakılan sorular ilgili tablonun altında belirtilmiştir.

Tablo XLI. Personelin ŞÖNİM’lere Göre Dağılımı

ŞÖNİM Adı	Kişi Sayısı	Yüzde
Adana	21	16,7
Ankara	10	7,9
Antalya	23	18,3
Bursa	6	4,8
Denizli	9	7,1
Diyarbakır	6	4,8
Gaziantep	8	6,3
İstanbul	4	3,2
İzmir	5	4,0
Malatya	8	6,3
Mersin	8	6,3
Samsun	8	6,3
Şanlıurfa	3	2,4
Trabzon	7	5,6
Toplam	126	100

Tablo XLII. Personelin Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımı

Coğrafi Bölge	Kişi Sayısı	Yüzde
Akdeniz	52	41,3
Doğu Anadolu	8	6,3
Ege	14	11,1
Güneydoğu	17	13,5
İç Anadolu	10	7,9
Karadeniz	15	11,9
Marmara	10	7,9
Toplam	126	100

Tablo XLIII. Personelin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	Kişi Sayısı	Yüzde
Kadın	99	78,6
Erkek	27	21,4
Toplam	126	100

Tablo XLIV. Personelin Medeni Durumuna Göre Dağılımı

Medeni Durum	Kişi Sayısı	Yüzde
Evli	75	59,5
Bekâr	45	35,7
Boş Bırakılan	6	4,8
Toplam	126	100

Tablo XLV. Personelin Görevine Göre Dağılımı

Görev	Kişi Sayısı	Yüzde
Psikolog	12	9,5
Sosyal Çalışmacı	16	12,7
Çocuk Gelişimci	2	1,6
Öğretmen	3	2,4
Sosyolog	14	11,1
İdareci	8	6,4
Hemşire	27	21,4
Avukat	2	1,6
Diğer Görevler	42	33,3
Toplam	126	100

Tablo XLVI. Personelin Diğer Görevlere Göre Dağılımı

Görev	Kişi Sayısı
Alo 183	4
Danışma Yönlendirme	1
Danışman	2
Güvenlik Görevlisi	3
Özel Güvenlik Görevlisi	5
Özel Hizmetler	7
Polis Memuru	2
Sosyal Çalışmacı	1
Sosyal Hizmet Uzmanı	1
Şoför	3
Temizlik Görevlisi	3
Veri Bilgi İşlem	1
Veri Giriş Personeli	4
Veri Hazırlama Kontrol İşlemi	2
Veri Otomasyon	3
Toplam	42

Tablo XLVII. Personelin Memuriyet/Çalışma Sürelerine Göre Dağılımı

Hizmet Süresi	Kişi Sayısı	Yüzde
1-5 Yıl	50	46,3
6-11 Yıl	14	13
12-17 Yıl	7	6,5
18 Yıl ve Üstü	37	34,3
Toplam	108	100

18 personelin ankette memuriyete/çalışma süresine ilişkin soruya cevap vermediği görülmektedir.

Tablo XLVIII. Personelin Çalışma Konumuna Göre Dağılımı

Çalışma Konumu	Kişi Sayısı	Yüzde
Kadrolu	28	22
Değişik Kurumlardan Görevlendirme	39	31
Özel Hizmet Alımı	44	35
Diğer	15	12
Toplam	126	100

Tablo XLIX. Personelin Diğer Çalışma Konumlarına Göre Dağılımı

Çalışma Konumu	Kişi Sayısı
4 B Sözleşmeli	1
Kurum İçi Görevlendirme	14
Toplam	15

Tablo L. Personelin Aldıkları Maaşa Göre Dağılımı

Maaş	Kişi Sayısı	Yüzde
1,000-1,500 TL	38	30,6
1,500-2,000 TL	25	20,2
2,000 TL ve Üstü	61	49,2
Toplam	124	100

2 personelin ankette aldıkları maaşa ilişkin soruya cevap vermediği görülmektedir.

Tablo LI. Personelin Maaşını Yeterli Bulma Durumuna Göre Dağılımı

Aldığınız Maaşı Yeterli Buluyor Musunuz?	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	30	24
Hayır	95	76
Toplam	125	100

1 personelin ankette maaşını yeterli bulma durumuna ilişkin soruya cevap vermediği görülmektedir.

Tablo LII. Personelin Hizmetleri Yeterli Bulma Durumlarına Göre Dağılımı

ŞÖNİM' de Şiddet Mağduru Kadınlara

Verilen Hizmetleri Yeterli Buluyor Musunuz?	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	71	65,7
Hayır	37	34,3
Toplam	108	100

18 personelin ankette memuriyete/çalışma süresine ilişkin soruya cevap vermediği görülmektedir.

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri'nin uygunluğu ve yeterliliğinin nasıl değerlendirildiği, sorusuna çalışan personelin verdiği cevaplar tablo LIII'de verilmiştir.

Tablo LIII. Merkezlerin Uygun ve Yeterli Bir Model Olup/Olmadığı Konusuna İlişkin Dağılımı

Merkezlerin Uygun ve Yeterli Bir Model Olup/Olmadığı?	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	66	62,9
Hayır	39	37,1
Toplam	105	100

21 personelin ankette Merkezlerin uygun ve yeterli bir model olup/olmadığı konusuna ilişkin soruya cevap vermediği görülmektedir.

Tablo LIV. Personelin ŞÖNİM’ de Çalışmayı Sevme Durumuna Göre Dağılımı

ŞÖNİM' de Çalışmayı Seviyor Musunuz?	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	102	94,4
Hayır	6	5,6
Toplam	108	100

18 personelin ankette Merkezlerde çalışmayı sevmeye ilişkin soruya cevap vermediği görülmektedir.

Tablo LV. Personelin Çalışılan Alanla İlgili Hizmet İçi Eğitime Katılma Durumuna Göre Dağılımı

Çalıştığınız Alanla İlgili Hizmet İçi Eğitime Katıldınız Mı?	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	100	79,4
Hayır	26	20,6
Toplam	126	100

Tablo LVI. Personelin ŞÖNİM’le İlgili Mevzuatı Yeterli Bulma Durumuna Göre Dağılımı

ŞÖNİM' le İlgili Mevzuatı Yeterli Buluyor Musunuz?	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	53	45,7
Hayır	63	54,3
Toplam	116	100

10 personelin ankette Merkezlerle ilgili mevzuatı yeterli bulmaya ilişkin soruya cevap vermediği görülmektedir.

Tablo LVII. ŞÖNİM'de Çalışan Personel Sayısının İhtiyaca Cevap Verme Durumuna Göre Dağılımı

ŞÖNİM'de Çalışan Personel Sayısı	Kişi Sayısı	Yüzde
İhtiyaca Cevap Veriyor Mu?		
Evet	37	29,4
Hayır	89	70,6
Toplam	126	100

Tablo LVIII. Personelin ŞÖNİM'le İlgili Karar Alma Sürecine Yeterli Düzeyde Katıldığını Düşünme Durumuna Göre Dağılımı

ŞÖNİM'le İlgili Karar Alma Sürecine Yeterli Düzeyde Katıldığınızı Düşünüyor Musunuz?	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	65	52,4
Hayır	59	47,6
Toplam	124	100

2 personelin ankette Merkezlerle ilgili karar alma sürecine yeterli düzeyde katıldığını düşünme durumuna ilişkin soruya cevap vermediği görülmektedir.

Tablo LIX. Personelin Resmi Kurumlar İle Sivil Toplum Örgütleri Arasındaki İletişim veya Çalışmaların Yeterli Bulunma Durumuna Göre Dağılımı

ŞÖNİM'de Kadına Yönelik Verilen Hizmetlerle İlgili Resmi Kurumlarla Sivil Toplum Örgütleri Arasındaki İletişim veya Çalışmaları Yeterli Buluyor Musunuz?	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	54	44,6
Hayır	67	54,7
Toplam	121	100

5 personelin ankette resmi kurumlar ile sivil toplum örgütleri arasındaki iletişim veya çalışmaların yeterli bulunma durumuna ilişkin soruya cevap vermediği görülmektedir.

Tablo LX. Personelin ŞÖNİM'lerin Çalışma Şeklinin ve Hizmet Politikasının Uygun Bulunma Durumuna Göre Dağılımı

ŞÖNİM'lerin Çalışma Şekli ve Hizmet Politikasını Uygun Buluyor Musunuz?	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	95	78,5
Hayır	26	21,5
Toplam	121	100

5 personelin ankette Merkezlerin çalışma şeklinin ve hizmet politikasının uygun bulunma durumuna ilişkin soruya cevap vermediği görülmektedir.

Tablo LXI. ŞÖNİM'lerin Hizmete Başlamasıyla Kadına Karşı Şiddetle Mücadelenin Daha Etkin Yürütülme Durumuna Göre Dağılımı

ŞÖNİM'lerin Hizmete Başlamasıyla Birlikte Kadına Karşı Şiddetle Mücadelenin Daha Etkin Yürütüldüğünü Düşünüyor Musunuz?	Kişi Sayısı	Yüzde
Evet	101	82,1
Hayır	22	17,9
Toplam	123	100

3 personelin ankette Merkezlerin hizmete başlamasıyla kadına karşı şiddetle mücadelenin daha etkin yürütülme durumuna ilişkin soruya cevap vermediği görülmektedir.

Tablo LXII. ŞÖNİM'deki Mesleki Çalışmalardan Doyum Sağlama Durumuna Göre Dağılımı

ŞÖNİM'deki Mesleki Çalışmalardan	
Doyum Sağladığınızı Düşünüyor Musunuz?	Kişi Sayısı
Evet	51
Hayır	17
Kısmen	6
Yeteri Kadar Değil	2
Toplam	76

50 personelin ankette Merkezlerdeki mesleki çalışmalardan doyum sağlama durumun ilişkin soruya cevap vermediği görülmektedir.

V. TARTIŞMA VE SONUÇ

Türkiye de aile içi şiddetin yaşandığı ülkelerde biridir. Ülkemizde yaşamakta olan milyonlarca kadın yaşadığı aile içi şiddet nedeniyle hem ruh hem de beden sağlığını kaybetmektedir. Kadına yönelik aile içi şiddet, fiziksel, cinsel, psikolojik-sözel, ekonomik olmak üzere dört grupta ele alınsa da ülkemizde kadınlar, pratikte bu şiddet türlerinin tamamını aynı anda yaşayabilmektedir. Aile içi şiddetin hangi türü olursa olsun, bu durum kadınlara yaşam kalitesi düşük, korku dolu, güvensiz bir hayat yaşatmakta, onların özgüvenlerini kaybetmelerine sebep olmaktadır (Ömek, 2013).

Aile içi şiddeti önleme konusunda ülkemizde yapılan ilk yasal düzenleme 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'dur. Bu Kanun kadına yönelik aile içi şiddetle mücadelede önemli adımlardan biridir. Kanunun temel amacı aile içinde şiddet uygulayan bireyi, öncelikle ortak yaşam alanlarından uzaklaştırmak, birtakım tedbirlerle birlikte şiddete maruz kalan veya risk altında bulunan aile bireylerinin kişisel haklarını korumak ve daha fazla zarar görmesini engelleyerek, korumasını sağlamaktır. 1988 yılında yürürlüğe giren kanunda uygulamada yaşanan sıkıntılar nedeniyle 2007 yılında değişiklik yapılmış, 2008 yılında kanunun uygulanmasını kolaylaştırmak amacıyla uygulama yönetmeliği çıkarılmıştır. Ancak buna rağmen uygulamadaki sıkıntılar aşılamadığından yeni düzenlemeler tekrar gündeme gelmiştir.

Son yıllarda ülkemizde kadına yönelik şiddetin engellenmesi çalışmalarına hız verilmiş olup, özellikle 11 Mayıs 2011 yılında imzaladığımız ve kadına yönelik şiddet konusunda en kapsamlı sözleşme olarak tanımlanan İstanbul Sözleşmesi, yani Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi dönüm noktalarından birini oluşturmaktadır.

İstanbul Sözleşmesi'nin ülkemiz tarafından imzalanarak yasalaştırılması ve 20 Mart 2012 tarihinde 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un yayımlanarak yürürlüğe girmesiyle, kadına karşı şiddetle mücadelenin yasal ayağında önemli gelişmeler meydana gelmiştir.

Bu kanun ile şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla; 6284 sayılı Kanun'un 14 üncü maddesinde Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri'nin açılacağı belirtilmiş; bu merkezlerin hizmete açılması ile yürüteceği hizmet ve faaliyetler ilgili kanun ile düzenlenmiştir. 2013 yılında Kadın Konukevleri Yönetmeliği ile 6284 sayılı Kanunun Uygulama Yönetmeliği çıkarılarak kadına karşı aile içi şiddetle mücadelede önemli adımlardan biri daha atılmıştır.

2012 yılının sonlarına doğru açılmaya başlayan Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri 2013 yılının ilk altı ayında profesyonel olarak hizmet vermeye başlamıştır. Araştırmamızda, kadına yönelik aile içi şiddet çerçevesinde, şiddet kavramı irdelenmiş, ortaya çıkış sebepleri ile son yıllarda yapılan yasal düzenlemeler doğrultusunda;14 ilde yeni açılan Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri'ne müracaat eden veya getirilen şiddet mağduru kadınların profilleri belirlenmiş, merkezlerde kadınlara verilen hizmetler ile bu merkezlerde çalışan personelin verilen hizmeti nasıl gördükleri, ayrıca merkezlerdeki eksiklikler saptanıp, bu alanda yapılacak çalışmalara başlangıç teşkil etmesi ve hizmetin kurumsallaşmasına yardımcı olunması amaçlanmıştır.

Şiddet olgusunun nedenleri, varlığı ve sonuçları ile tek elden ve çok yönlü mücadele edilebileceği düşüncesi Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri'nin kurulması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri'ne gelen kadınlarda aile içi şiddetin yaygın bir biçimde yaşandığı görülmektedir. Kadınların sadece eşleri veya birlikte oldukları erkeklerden değil, kendi yakın çevrelerindeki kişilerden de fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddete maruz kaldıkları görülmektedir.

Kadınların %47,9'unun şiddet nedeniyle merkezlere gelmeleri, %38'nin fiziksel şiddete maruz kalmaları ve şiddeti uygulayanların %77,7'sinin kadınların eşleri olması, araştırmanın önemli bulgularından biridir. 2009 yılında "Sakarya İl'indeki Kadınların Aile İçi Şiddete Uğrama Durumları ve Yasal Sorumlulukları Hakkındaki

Bilgi Düzeyleri” adlı yapılan bir araştırmada; kadınların %42.7'sinin eşleri tarafından fiziksel şiddete maruz kaldığı (Ağçay, 2009) görülmektedir.

Araştırmamızda cinsel şiddetin %5,7 olduğu görülmektedir. Fakat, şiddet türleri içinde cinsel şiddet üzerinde konuşulması ve ortaya çıkarılması en zor olandır. Bu konuda yapılan birçok araştırma olmasına rağmen halen sağlıklı bulgulara ulaşılamadığı anlaşılmaktadır. Türkiye genelinde 2008 yılında yapılan “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet” araştırmasında kadınların % 9’unun aile içinde cinsel şiddete maruz kaldıkları sonucuna varılmış (KSGM 2010) olması, ayrıca Ankara kent merkezinde 2009 yılında yapılan bir araştırmada kadınların %6,6’sının cinsel şiddete maruz kalmalarının tespit edilmesi (Akalin, 2010) araştırma bulgularımızı desteklemektedir.

Araştırmamızda; kadınların %7,7’sinin ekonomik şiddete maruz kaldığı görülmektedir. Kadına yönelik diğer şiddet biçimlerinde olduğu gibi, kadınların yaşamlarının herhangi bir döneminde ekonomik hayata katılmalarının eşleri veya birlikte olduğu kişiler tarafından engellenip, engellenmediği konusunda değişik ihtimaller akla gelmektedir. Ekonomik şiddet biçimi diğer şiddet biçimlerinden biraz daha karmaşık bir yapı sergilemektedir. Bazı kadınların çalışmak istememesi, gelirlerinin olmaması, eşlerinin çalışmayı engellemesi, işten ayrılma, gelirin elinden alınması gibi birçok nedenlerden ekonomik istismara uğradıkları anlaşılmaktadır. “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet” araştırmasında ise kadınların %12’sinin aile içinde ekonomik şiddete maruz kaldıkları sonucuna varılmıştır (KSGM 2010).

Psikolojik şiddetin %35,3 sözel şiddetin ise % 43,7 oranında olması, kadınların en sık karşılaştıkları, zaman zaman da fiziksel şiddetten bile ağır izler bıraktığı ama erkeklerin çok da üzerinde durmadığı, kadınların da “genelde bunların olmadığı ev yoktur” deyip geçmeyi tercih ettiği bir şiddet türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Erkeklerin bazıları da eşleriyle yaşadıkları şiddet olaylarını anlatırken ona ait eşyaları tahrip etmekten, bir şeyleri döküp saçıp, daha sonra eşinin temizlemesini beklemekten, arkadaşlarını ve aile fertlerini görmesini yasaklamaktan, bağırıp çağırmaktan, küfür etmekten söz etmekte ve bunların önemli bir kısmında da haklı nedenleri olduğunu öne sürmektedirler. Bu nedenler arasında kıskançlık, eşlerinin

onların koyduğu bazı kurallara uymaması, kendilerine hakaret edici sözler söylemesi gibi konular belirtilmektedir.

“Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet” araştırmasında ise duygusal şiddetin, kişilerin algılarına göre değiştiği ve ülke genelindeki kadınların %44’ü yaşamlarının herhangi bir döneminde duygusal şiddet yaşadığı, kadınların günlük hayatlarının kontrol edilmesine yönelik davranışların duygusal şiddet olarak değerlendirildiği, ayrıca DSÖ’nün yaptığı araştırmalarda bu oranın yüzde 5 ile 62 arasında değiştiği (BKSGM, 2010) bir başka araştırma da ise kadınların %59.3’ünün duygusal şiddete (Ağçay, 2009) maruz kaldıkları görülmektedir.

Şiddet mağduru kadınların evlenme şekline baktığımızda anlaşılarak evlenenlerin 47,4, görücü usulüyle evlenenlerin oranının ise %52,6 düzeyindedir. Arada çok fark olmasa bile geleneksel toplumlarda yaygın olan ve kadınların yaşamlarını önemli ölçüde başkaları tarafından belirleyen görücü usulüyle evlenme şeklinin, kadınların yaşamlarının herhangi bir döneminde, şiddet durumunu arttıran faktörlerden birisi olduğu görülmektedir. Bu konuya bağlı olarak kadınların ilk evlenme yaşlarına baktığımızda %37’sinin 11-17 yaş arasında evlenmeleri, ülkemizdeki çocuk yaşlardaki evlenme/evlendirilmelerin halen önemini koruduğu görülmektedir.

Şiddet mağduru kadınların %10’unun okuryazar olmaması ve %50,2’nin okuryazar ve ilkokul mezunu olması, kadınların eğitim düzeylerinin yetersiz olduğunu göstermektedir. Türkiye genelinde 2008 yılında yapılan “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet” araştırmasında aile içi şiddete maruz kalan kadınların %37,7’sinin ilköğretimi bitirdiği sonucu elde edilmiştir (BKSGM 2010).

Kadınların %41,2’sinin gelirinin olmaması, %31,9’unun eşe bağımlı olması, %86,9’unun çalışmaması, %48,6’sının sosyal güvencelerinin olmaması, sosyal güvencesi olan %51,4’ünün ise eş üzerinden sosyal güvence kapsamında olması, %80,6’sının barınma ihtiyacından ilk kabul birimi ve kadın konukevine yerleşmek istemesi önemli verilerden olup, bu verilerin özünde birbiriyle ilintili olduğu görülmektedir. Bu durumun; kadınların eğitim düzeyinin düşük olması, geçerli mesleklerinin olmaması, ev dışında gelir getirici işlerde istenilen düzeyde çalışmaması/çalıştırılmaması, kültürel-geleneksel tutum ve davranışlardan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Bu nedenle aile ve arkadaşların maddi yardımı aile içi şiddet mağduru kadına yer sağlanmasında çok önemlidir. Eğer aile üyeleri ve ya da arkadaşları evlerine almazlarsa resmi kurumlara başvurumaktadırlar (Karaboğa, 2013).

Şiddet mağduru kadınların %24,1 oranında barınma ihtiyacı olduğu verilerinden hareketle; merkezlere bağlı olan ilk kabul birimi ve kadın konukevleri, şiddet mağduru kadınların barınma ihtiyacını karşılamada yetersiz kaldığı ve Türkiye’de 122 kadın konukevi 3204 kapasite ile hizmet verdiği görülmektedir.

Şiddet görmesi nedeni ile Merkezlere başvuran kadınların stresle başa çıkma ve problem çözme becerileri bakımından, Merkezlere başvurmayan şiddet görmüş kadınlardan daha iyi durumdadırlar. Merkezlere başvurmamış olup şiddet gören kadınların, kendi durumlarının değiştirilemeyeceğine inanarak, çaresizce yaşadıkları olumsuzluklara boyun eğdikleri, buna karşın Merkezlere başvuran kadınların bu sorunların kader olmadığına ve değişebileceğine daha çok inandıkları, bilinçlendikleri düşünülmektedir. Merkezler kadınlara ekonomik, psikolojik ve lojistik destek sağlayarak duygusal açıdan daha iyi hissetmelerini ve sorunlara güvenli bir şekilde yaklaşmalarını sağlarken, destek alamayarak sorunları ile baş başa kalan kadınlar duygusal açıdan daha çok yıpranmakta, depresif ve kaygılı duygu durumları sorunlara yaklaşımını ve çözüme yönelik uygulamalarını olumsuz etkilemektedir (Yeniocak, 2011).

Merkezlerde çalışanların %21,4’ü hemşire, %12,7’si sosyal çalışmacı, %11,1’i sosyolog, % 9,5’i psikolog, %1,6’sı çocuk gelişimci, %2,6’sı öğretmen ve %1,6’sı avukattır. .

Ayrıca bu merkezlerde çalışan personelin %22,’si kadrolu, %35’i özel hizmet alımı, %31’inin diğer kamu kurumlarından görevlendirme olmasının hizmetin kurumsallaşması açısından iyi olamayacağı görülmektedir. Çünkü personelin yaklaşık 1/4’nün kadrolu olması motivasyon ve hizmetin devamlılığı açısından yapılan işi olumsuz yönde etkileyebileceği düşünülmektedir.

Merkezlerde görev yapan personelin %65,7’sinin verilmekte olan hizmeti yeterli bulması, %94,4’ünün bu merkezlerde çalışmayı sevmesi, %79,4’ünün çalıştıkları alanla ilgili hizmet içi eğitim almaları çok önemli ve anlamlıdır. Bu durum hizmetin kurumsallaşmasını ve işlevselliğini artırabilir.

Merkezlerde çalışan personelin %45,7'sinin mevzuatı yeterli bulmadıklarını, %70,6'sı çalışan personelin sayısının yeterli olmadığını ve %47,6'sı da karar alma süreçlerine yeterli düzeyde katılamadıklarını ifade etmişlerdir. Özellikle mevzuatın yeterli bulunmamasının önemli nedenlerinden biri merkezlerin uygulama yönetmeliğinin çıkarılamamasından kaynaklanıyor olabileceği düşünülmektedir.

Personelin, %54,7'sinin resmi kurumlar ile sivil toplum örgütleri arasındaki iletişim veya çalışmaları yeterli bulmadıkları, %82,1'inin merkezlerin hizmete başlamasıyla kadına karşı şiddetle mücadelenin daha etkin yürütüldüğüne inanması, %78,5'inin ise merkezlerin çalışma şeklini ve politikasını uygun bulması, olumlu anlamda ayrı bir önem taşımaktadır. Ayrıca, kadın örgütlerinin merkezlere istenildiği zaman ve istenildiği ölçüde gerekli destek ve katkıyı vermeleri, ancak merkezlerin işleyiş ve yönetimine fazla müdahale etmemeleri yönündeki yaklaşım farklılıklarından ya da kadın örgütlerinin kendi bağımsız konumlarını korumak istemelerinden kaynaklanmaktadır.

Araştırmamızın en dikkat çekici bulgularından Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerine gelen veya getirilen kadınların şiddete uğrama nedenleri ile toplumda şiddete uğrayan kadınların şiddete uğrama nedenleri arasında farklılıklar olduğu görülmektedir. Merkezlere gelen kadınların karşılaştıkları şiddet türleri ile; öğrenim durumları, gelir durumları, medeni durumları, bölgeler arasındaki ilişki ayrıca; evlenme şekli ile bölgelere göre dağılımı, evlilik yaşı ile bölgeler arasındaki ilişki, evlilik süresi ile bölgeler arasındaki ilişki, şiddeti uygulayan kişi/kişiler ile bölgeler arasındaki ilişkilerin Ki Kare analizine göre anlamlı bir ilişki bulunmadığı görülmektedir.

Kadına yönelik şiddet yaygın bir toplumsal cinsiyet eşitsizliği sorunudur. Her yerde, her yaş ve cinsiyete karşı uygulanan bir insan hakkı ihlalidir. Kadına şiddet daha çok eşe yönelik ve erkeğin kadına uyguladığı şiddet biçiminden oluşmaktadır. Kadına yönelik şiddetin kaynağında cinsiyet ayrımcılığı yatmaktadır. Ancak sorunun mahrem olarak algılanması nedeniyle konuyla ilgili yapılan çalışmalar hala sınırlı sayıdadır. Kadına yönelik şiddetin toplumun tüm kesimleri tarafından daha iyi irdelenmesi, anlaşılması ve çözüm için yapılması gerekenlerin ortaya konulabilmesi için daha fazla çalışmaların yapılması gerekmektedir.

Şiddetin bir dizi tahriksel davranış ve sözler sonucunda ortaya çıktığı, yani ortamda şiddete yönelik davranışlar varsa bunu gören diğer kişiler de bundan etkilenecek aynı davranışa yönelmektedirler (Çalışkan, 2013).

Kadına yönelik şiddetin nedenlerine, bireyin çocukluk döneminde içinde bulunduğu aileden itibaren bakıldığında, ataeril yapının etkisiyle toplumsal cinsiyet tutumları ve kadına yönelik şiddeti destekleyen ve onu besleyen bir yapının etkisi görülmektedir (Okutan, 2007).

Fakat uygulanan Ki Kare testi sonucunun tek istisnası; şiddete maruz kalan evli kadınlarda Ege Bölgesi'nin oranı, diğer bölgelere göre anlamlı derecede daha düşüktür.

Bu durum; Ege Bölgesi'nin ticari, kültürel, sosyal ve yaşam tarzlarındaki farklılıklardan, farklı kültürleri, inanç gruplarını - kimlikleri bağrında taşımasından ve dış dünyaya açılan yapısından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Toplumda yapılan birçok araştırmada; şiddete uğrayan kadınların genellikle eğitim düzeylerinin düşük, geçerli mesleklerinin olmadığı, herhangi bir işte çalışmadıkları, yaşlarının küçük oldukları, görücü usulüyle evlendikleri gibi birçok nedeninin şiddetin kaynağını oluşturduğu görülmektedir, bu nedenlerin belli ölçüde Merkezlere gelen kadınların şiddete uğrama nedenlerinden de olmasına rağmen, şiddetin tek belirleyici nedenlerinden olmadığı görülmektedir. Çünkü, Merkezlere gelen şiddet mağduru kadınların; değişik sosyo-ekonomik kesimlerden, farklı yaş grupları, evlenme şekilleri, farklı eğitim düzeylerinden, coğrafi bölgelerden olduğu, evli-bekar-boşanmış, çalışan-çalışmayan gibi farklı kesimleri de kapsadığı bilinmektedir.

Şiddet mağduru kadınlar bireysel olarak müracaat ettiklerinde işlemlerin hızlı - zamanında yapılamadığı ve işlemlerin uzun sürdüğü, ancak Merkezlere müracaat etmeleri halinde, kendilerini daha güvende hissettikleri, işlemlerin takiplerinin, psikolojik destek, barınma sorunlarının giderilmesinin, meslek edindirme ve işe yerleştirilme konusundaki yönlendirmelerin daha kolay ve düzenli yapıldığı düşünülmektedir.

Çok boyutlu bir sorun alanı olan kadına yönelik aile içi şiddeti doğuran etkenler, toplumsal cinsiyet eşitsizliği temelinde çoklu ve karmaşık bir yapı

sergilemektedir. Kadının ekonomik bağımsızlığının olmaması, istihdam olanaklarına erişimde sınırlılıklar gibi ekonomik faktörler ile karar alma mekanizmalarında ve yasal düzeyde kadın-erkek eşitliğinin sağlanamamış olması şiddetin ortaya çıkmasını etkileyen faktörlerden biri olmasına rağmen; bu durumun Merkezlere gelen kadınların şiddete uğrama nedenlerini açıklamada yetersiz kaldığı düşünülmektedir. İşsizlik, yoksulluk, eğitim, kültürel değişimler, alkol gibi etkenler ise yaygın inanışın tersine, tek başına şiddeti doğuran birer neden değil, var olan bir eğilimin dışı çıkmasını kolaylaştıran etmenlerdir. Bunları şiddetin riskini artırıcı faktörler olarak adlandırmak mümkündür. Ailede anne ve babanın tartışması ve birbirlerine şiddet uygulamalarına tanıklık etme ile şiddet uygulama ve şiddete maruz kalmanın önemli faktörlerden biri olduğu, ayrıca toplumsal cinsiyet rollerinin ve farkındalığın da önemli rol oynadığı (Şener, 2011); şiddetin kuşaktan kuşağa aktarıldığı, şiddetin sıklığı, sonuçları üzerinde etkili olduğu ve şiddet mağduru kadınların psikopatolojiler geliştirdiği (Toros, 2010) düşünülmektedir.

Çalışmamız göstermiştir ki her yaş grubundan, her meslek grubundan, her gelir düzeyinde, her öğretim kademesindeki kadınlar, kadına yönelik şiddete maruz kalabiliyor. Kadınlara yönelik aile içi şiddet, çok yönlü etkisi olan bir sorundur. Şiddete maruz kalan kadınların beden ve ruh sağlığına olumsuz etkileri bulunmakta, bu etkiler kadınların yaşam kalitelerini düşürmekte, verimlilik kaybına neden olmaktadır. Toplumsal anlamda ise şiddetin nesilden nesile aktarılmasını sağlamakta ve bunun sosyo-kültürel dokuya işlemesine neden olarak şiddeti normalleştirilmesi sonucuna varmaktadır (Dinçer, 2010).

Bu araştırma sonuçlarına göre; Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri'nin kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli kuruluşlardan biri olduğu, 633 sayılı KHK ve buna bağlı olarak çıkarılan 6284 sayılı Kanun'a ve Uygulama Yönetmeliği gibi yasal düzenlemelerin uygulamada tam olarak oturmamasına rağmen, genel anlamda ihtiyaca yanıt verdiği, merkezlerin hizmet ayağını oluşturan ilk kabul ve kadın konukevlerinin sayısında geçmişe göre önemli ilerlemeler sağlandığı ancak, bu kuruluşların sayısı, hizmet çeşitliliği, ayrılan kaynak ve personel yönünden daha da güçlendirilmesi gerektiği görülmektedir.

Bununla birlikte; merkezler ile sivil toplum kuruluşları arasındaki iletişim ve çalışmanın istenilen düzeyde olmadığı, bu durumun güçlendirilmesi gerektiğinin olumlu sonuçlar doğurabileceği düşünülmektedir.

Diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de aile içinde kadına yönelik şiddetle mücadelede üniversitelerin, sivil toplum örgütlerinin, yerel yönetimlerin ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın birçok kuruluşu ve çalışmaları olmasına rağmen bu alanda yeterli ve istenilen düzeyde olunamadığı, ancak geçmiş yıllara göre önemli adımlar atıldığı bilinmektedir.

Araştırma, kadına yönelik aile içi şiddetle mücadelede 14 ilde pilot uygulama olarak açılan ve ileride tüm illere yaygınlaştırılması düşünülen merkezlerin yeni olması ve bu konuyla ilgili yapılan ilk araştırmalardan birisi olması açısından ayrı bir önem taşımaktadır. Sonuçların bu merkezlerde verilen hizmetlerin eksikliklerinin giderilmesi, kurumsallaşmaya ivme kazandırması ve ileriye dönük hizmet modellerinin geliştirilmesine yardımcı olacağı düşünülmektedir.

“Son yıllarda artan ve toplumun her kesiminde görülen şiddet olaylarının önlenmesine yönelik hukuksal düzenlemelerin yeniden yapılandırılması, aile bireylerinin şiddetten korunmasına yönelik olarak aile ve çift terapilerinin tüm bireylerin ulaşabileceği bir zemine yayılması” (Bozkurt, 2013) gerekmektedir.

Kadınların yaşadıkları şiddet konusunda yalnız kaldıkları ve haklarını savunmak için yeterli bilgi, donanım ve farkındalığa sahip olmamalarına rağmen, kadın örgütlerinin ve kamu kurumlarının önemli gelişmeler gösterdikleri, ancak istihdam konusunda şiddet mağduru kadınların çoğunun eğitim seviyelerinin düşük ve geçerli mesleklerinin olmamasından kaynaklı, yeterli düzeyde istihdam edilememeleri bu sorunun çözümünde önemli engellerden birisini teşkil etmektedir. Bunun yanında kadınların her anlamda güçlendirilmesi öncelikli olmalı, kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele konusunda erkekler arasında da farkındalık yaratma ve bilinçlendirme çalışmalarının hızlandırılması gerektiği önemli konulardan biri olduğu düşünülmektedir.

VI. ÖZET

Bu araştırmada kadına yönelik aile içi şiddetin önlenmesi ve bununla mücadele edilmesinde bir model olarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri incelenmiştir.

Kadına yönelik aile içi şiddet çerçevesinde, şiddet kavramının irdelenip, ortaya çıkış sebepleri ile son yıllarda yapılan yasal düzenlemeler doğrultusunda;14 ilde yeni açılan ŞÖNİM'lere müracaat eden veya getirilen şiddet mağduru kadınların profillerinin belirlenmesi, merkezlerde kadınlara verilen hizmetler ile bu merkezlerde çalışan personelin verilen hizmeti nasıl gördükleri, ayrıca merkezlerdeki eksikliklerin saptanıp, bu alanda yapılacak çalışmalara örnek olması ve hizmetin kurumsallaşmasına yardımcı olunması araştırmanın amaçlarındandır.

Araştırmada; 2013 Mayıs-Temmuz ayları arasında merkezlere müracaat eden veya getirilen ağır zihinsel engelli olmayan,18 yaşından büyük 60 yaşından küçük; örneklem yöntemine göre Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri'nin bulunduğu ilin nüfuslarına oranlama yapılarak 300 aile içi şiddet mağduru kadının kişisel dosyaları taranmıştır. Ayrıca bu merkezlerde çalışan 126 personele anket uygulanarak elde edilen bulgular betimsel tarama modeline göre tablolar şeklinde istatistiksel olarak gösterilmiştir.

Kadınların yaşadıkları şiddet konusunda son yıllarda yalnız kaldıkları ve haklarını savunmak için yeterli bilgi, donanım ve farkındalığa sahip olmamalarına rağmen, kadın örgütlerinin ve kamu kurumlarının önemli gelişmeler gösterdikleri, ancak istihdam konusundaki çalışmaların yetersiz olduğu görülmektedir. Bu araştırmanın yeni çalışmalara başlangıç teşkil edeceği ve bunun yanında kadınların başkalarına bağımlı olmadan kendi ayakları üzerinde durmalarının sağlanması, kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele konusunda kadınların olduğu kadar, erkekler arasında da farkındalık yaratılacağı temennisini taşımaktayım.

Anahtar Kelimeler: Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri, Kadın, Kadına Yönelik Şiddet, Aile İçi Şiddet.

VII. ABSTRACT

In this study, the Violence Prevention and Following Centre which is affiliated to Ministry of Family and Social Policies has been analysed as a model for preventing and fighting against the Domestic Violence against Women.

Within the scope of domestic violence against women, it is aimed to analyse the concept of violence, the reasons why it comes into being, in line with the legal arrangements made in recent years, using the profiles of women who have made application or brought to Violence Prevention and Following Centres in 14 provinces; analyse the services given to these women in the said centres and how the consideration of the staff about the service given; moreover, to determine the lacks in services so that it becomes a model for the studies to be made on this issue later and institutionalise the services.

Within this study, the personal files of non-mentally retarded 300 women of the age group between 18 and 60, who were the victim of domestic violence were analysed through the sampling method, in proportion with the population of the provinces where the Violence Prevention and Following Centres is located. Moreover, 126 staff members working in the said centres were interviewed through polls, and the findings are statistically given in tables, based on descriptive survey model.

It is seen that although women are left alone with regards to violence and they do not have sufficient information, knowledge and awareness for defending their rights, the women organisations and public institutions have improved regarding this issue. However, it is also observed that the efforts regarding employment are insufficient. I hope that this study will lead the way for other studies in the future, that it will lead women to be independent of others, stand on their feet, and that it will make contribution to awareness not only for women but also for men, against domestic violence against women.

KEY WORDS: Violence Prevention and Following Centres, Woman, Violence against Women, Domestic Violence.

VIII. K A Y N A K L A R

- Açıkel, S. (2009) Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kadın, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Anabilim Dalı, Ankara.
- Adler, A. (2012) Yaşamın Anlamı ve Amaç, (Çev. Kamuran Şipal), 10. Baskı, s.56, Say Yayınları, İstanbul.
- Ağçay, G. (2009) Sakarya İlindeki Kadınların Aile İçi Şiddete Uğrama Durumları ve Yasal Sorumlulukları Hakkındaki Bilgi Düzeyleri, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul.
- Akalin, A. (2010) 15-49 Yaş Grubu Kadınlarda Aile İçi Şiddet Sıklığı ve Şiddetin Depresyona Etkisi, Yüksek Lisan Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı, Konya.
- Alpago, C. (2006) Kadına Yönelik Şiddet ve Kadın Sığınmaevleri Olgusu, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Altınay, A., Arat, Y. (2008) Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet, İstanbul.
- Arat, N. (2010) Feminizmin ABC’si, s.29, Say Yayınları, İstanbul.
- Arın, C. (1996) Kadına Yönelik Şiddet, *Cogito* 6-7: 109 (Kış-Bahar), s.305, Yapı ve Kredi Yayınları, İstanbul.
- ASPB, (2012) 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, s.3-16, ASPB Yayınları, Ankara.
- ASPB (2013) Yasal Mevzuat, Erişim: 2013, http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/kadininstatusu.gov.tr/mce/633_sayili_khk.pdf
- ASPB, (2013) 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği, Erişim: 2013, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130118-2.htm>

- ASPB (2012) Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Ulusal Eylem Planı 2012-2015, s.9-10, ASPB Yayınları, Ankara.
- ASPB (2012) 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve İstanbul Sözleşmesi, ASPB Yayınları, Ankara.
- ASPB (2013) Kadın Konukevlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik, Erişim: 2013,
<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130105-5.htm>
- ASPB (2013) Yasal Mevzuat, Erişim: 2013,
<http://www.kadininstatusu.gov.tr>
- Aydeniz, H. (2012) Medyayı Kavramak, 2.Baskı, s.81-83, ASPB Yayınları, İstanbul.
- BKSGM, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, ICON-Institut Public Sector Gmb Hand BNB Danışmanlık (2010), *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması* 2008, Ankara.
- BKSGM, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, ICON-Institut Public Sector Gmb Hand BNB Danışmanlık (2009) *Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Özet Rapor*, s.27, Elma Teknik Basım Matbaacılık, Ankara.
- Beauvoir, S. de. (1993) Kadın “İkinci Cins” III Bağımsızlığa Doğru, s.16,155, Payel Yayınevi, İstanbul.
- Bebel, A. (1980), Kadın ve Sosyalizm (Çev. Sabiha Zekeriya Sertel), s.9,111-112, Toplum Yayınları, Ankara.
- Berktaş, F. (1996) Felsefe ve Kadın: Zor Bir İlişki, *Cogito* 6-7: 109 (Kış-Bahar), s.456, Yapı ve Kredi Yayınları, İstanbul.
- BKSGM (1993) Kadını Girişimciliğe Özendirme ve Destekleme Paneli Eğitim Serisi No.:74, Ankara.
- Bozkurt, A. (2013) Evli Bireylerde Bağlanma Stilleri, Aile İçi Eşler Arası Şiddet ve Evlilik Uyumu Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi, Yüksek Lisans

Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Enstitüsü Anabilim Dalı, İstanbul.

- BM CEDAW Sürecinde Sivil Toplum Örgütleri İle Savunuculuk ve Lobicilik Türkiye Gölge Raporları 1997-2005 Deneyimleri, Kadının İnsan Hakları-Yeni Çözümler, 1. Basım, İpek İlkaracan Ajans, İstanbul.
- Brizendine, L. (2012) Kadın Beyni (Çev.Zeynep Hezyen Ateş), 11.Baskı, s.21, Say Yayınları, İstanbul.
- Canter, D. (2011) Suç Psikolojisi (Çev. Ali Dönmez), 1. Baskı, s.70,173-196, İmge Kitabevi, Ankara.
- Cebiroğlu, R. (1988) Geç Gelişen Çocukların Öğretim Bakımları, 2. Baskı, s.11, Teknografik Matbaacılık, İstanbul.
- Çalışkan, T. (2013) Sivil Toplumun Gözünden Kadına Yönelik Şiddet Kampanyaları, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Medya ve İletişim Sistemleri Anabilim Dalı, İstanbul.
- Dinçer, G. (2010) Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet; Düzce Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Sakarya.
- Doğan, M. (1982) Büyük Türkçe Sözlük, s.931, Birlik Yayınları, Ankara.
- Dollard, J. (1980) Erişim: 2013, http://en.wikipedia.org/wiki/Frustration-aggression_hypothesis
- Dursun, Ç., Becerikli, S. (2008) Kadın Odaklı Sivil Toplum Kuruluşları ve Medya: Olanaklar, Sorunlar ve Çözümler, s.65,125-126, BKSGM Yayınları, Ankara.
- Dündar, C. (1996) Televizyon ve Şiddet, *Cogito* 6-7 (Kış-Bahar), s.389, Yapı ve Kredi Yayınları, İstanbul.
- Ennew, J. (1998) Sokak Çocukları ve Çalışan Çocuklar (Çev. Çiçek Öztekin), s.77, UNICEF Türkiye Temsilciliği, İstanbul.
- Erdoğan, M. (2011) Medyada Cinsiyete Dayalı Ayrımcılıkla Mücadelede Medya İzleme Grupları, s.14-33,129, BKSGM Yayınları, Ankara.
- Ergüden, I. (1996) Örnek Bir Şiddet Mekanı: Hapishane, *Cogito* 6-7: 109, s.110, Yapı ve Kredi Yayınları, İstanbul.

- Freud, S. (2000) Bir Yanılsamanın Geleceği (Çev. Aziz Yıldırım), İdea Yayınları, İstanbul.
- Fromm, E. (2003) Sahip Olmak Ya Da Olmamak, s.112, Arıtan Yayınevi, İstanbul.
- Formm, E. (2008) Sevinç ve Şiddetin Kaynağı (Çev. Yurdanur Salman, Nalan İçten), 7.Baskı, s.25, Payel Yayınları, İstanbul.
- Formm, E. (1984) İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri (Çev. Şükrü Alpagut), Payel Yayınları, İstanbul.
- Güvenç, B. (2013) Erkek Egemen Dünyada Kadın Sorunları Sözlüğü, 1.Baskı, s.17, Cumhuriyet Kitapları Yayınları, İstanbul.
- Hobart, A. (1996) Şiddet ve Susku: Bir Eylem Siyasetine Doğru, *Cogito* 6-7 (Kış-Bahar), s.52, Yapı ve Kredi Yayınları, İstanbul.
- Hooks, B. (2012) Feminizm Herkes İçindir: Tutkulu Politika, s.78, Bgst Yayınları, İstanbul.
- Horney, K. (1986) Kadın Psikolojisi, (Çev. Selçuk Budak), Gözden Geçirilmiş 2.Baskı, Payel Yayınevi, Ankara
- İlkcaracan, P. (1996) Sıcak Yuva Masalı, Say Yayınları, s.52, İstanbul.
- Inceoğlu, Y. (2010) Dişilik, Güzellik ve Şiddet Sarmalında Kadın ve Bedeni, 1.Baskı, s.41-42, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Kadın Dayanışma Vakfı, (2013) Aile İçi Şiddetle Mücadele, Erişim :2013, <http://www.kadindayanismavakfi.org.tr/>
- Kahraman, F. (2011) Eğitim Yolu İle Şiddetin Önlenmesi, Erişim: 2013, <http://www.slideshare.net/Husso6638/aile-eitimi-yoluyla-iddetin-nlenmesi>
- Kandiyoti, D. (1997) Bacılar ve Yurttaşlar, s.76, Metis Yayınları, İstanbul.
- Karaca, Ö.B. (2011) Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı (ICPD,1994) Eylem Programı'nın Türkiye'de Uygulanan Sağlık Politikalarına Yansımalarının Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden İncelenmesi, s.36-37, BKSGM Yayınları, Ankara.

- Karaboğa, I. (2013) Şiddete Maruz Kalan Kadınlarda Psikolojik Belirtiler: Kişilik Özellikleri ve Sosyal Destek Algısı Açısından Bir İnceleme, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uygulamalı Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara.
- Karaduman, M. (2003) İnternet ve Gazetecilik, (Derleyen: S. Alankuş), Yeni İletişim Teknolojileri ve Medya İçinde BIA-IPS, s.52-53,141-153, İletişim Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Karal, D.; Aydemir, E. (2012) Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet, Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Sosyal Araştırmalar Merkezi, USAK Rapor No.:12-01,20-23
- Kahraman, F. (2011) Eğitim Yoluyla Şiddetin Önlenmesi, Erişim: 2013, <http://www.slideshare.net/Husso6638/aile-eitimi-yoluyla-iddetin-nlenmesi>
- Karataş, S., Şener, Ü., Otaran, N. (2008) Kadın Sığınmaevleri Kılavuzu, s.23-82, BKSGM Yayınları, Ankara.
- Keleş, R. (1982) Kent ve Siyasal Şiddet, *Cogito* 6-7: 109, s.100, Yapı ve Kredi Yayınları, İstanbul.
- Koçyıldırım, Ş. (2002) Değişen Türkiye’de İnsan Hakları Açısından Sosyal Hizmetler, Kadın Hakları ve Sosyal Hizmetler, s.57, SHU Derneği Yayınları, Yayın No:6, Ankara.
- Köknel, Ö. (1989) Genel ve Klinik Psikiyatri, s.192-194, Nobel Tıp Kitabevi, İstanbul.
- Köknel, Ö. (2013) Şiddet Dili, s.196-197, Remzi Katabevi, İstanbul.
- BKSGM (1993) Kadın Konukevleri, s.21, BKSGM Yayınları, Ankara.
- BKSSGM (2000) Kadın ve Medya, s.21, BKSSGM Yayınları, Ankara.
- BKSSGM (2000) Popüler Kültür Ürünlerinde kadın İstihdamını Etkileyebilecek Ögeler, BKSSGM Yayınları, Ankara.
- BKSGM (2008) Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ulusal Eylem Planı 2008-2013, s.12-20, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.
- BKSGM (2010) Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, 2.Baskı, s.11-21,185-188, KSGM Yayınları, Ankara.

- KSGM (2011) 633 Sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, Erişim: 2013, <http://www.aile.gov.tr/tr/2176/Mevzuat>
- KSGM (2013) Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yasal Haklar Genel Bilgi, Erişim: 2013, <http://www.kadininstatusu.gov.tr/tr/html/19095/Yasal-Haklar-Genel-Bilgi>
- KSGM (2013) Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Mevzuat, Erişim: 2013, <http://www.aile.gov.tr/tr/2176/Mevzuat>
- Laing, R.D. (2012) Aile Politikaları, S:102, GOA Yayıncılık, İstanbul.
- Lorenz, K. (1996) Saldırganlığın Spontanlığı, *Cogito* 6-7 (Kış-Bahar), s.165-168 Yapı ve Kredi Yayınları, İstanbul.
- Millet, K. (1987) Cinsel Politika (Çev. Seçkin Selvi), Payel Yayınları, İstanbul.
- Moroğlu, N. (2013) 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ve İstanbul Sözleşmesinin Değerlendirilmesi, İstanbul.
- Moroğlu, N. (2012) Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 Sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi, Erişim: 2013, http://portal.ubap.org.tr/App_Themes/Dergi/2012-99-1169.pdf
- Okutan, N. (2007) Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet: Van'da, Kadınların Şiddet Deneyimleri, Şiddeti Doğuran Koşullar ve Başetme Biçimleri, Şiddetin Kadın Sağlığına Etkileri, Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Van.
- Ömek, H. (2013) Kadına Yönelik Şiddet ve Din İlişkisine Sosyolojik Bir Yaklaşım: Ankara'da Kadın Sağınmaevleri Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara.
- Owen, F.K. (2008) Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet, s.9-16, KSGM Yayınları, Ankara.

- Özberk, E. (2008) Şiddete Maruz Kalan kadınlara Sunulan Hizmetler, s.61-64, KSGM Yayınları, Ankara.
- Özbirinci, P.U. (2012) Dünya Kadına Karşı, s.80, Efil Yayınevi, Ankara.
- Özden, Y., Koç, E. (2002) Değişen Türkiye’de İnsan Hakları Açısından Sosyal Hizmetler, Sosyal Hizmet Mesleğinin Ekonomi Politikası, SHU Derneği Yayınları, Yayın No:6, s.277, Ankara.
- Özkazanç, A. (2013) Cinsellik, Şiddet ve Hukuk Feminist Yazılar, s.45, 1.Baskı, Dipnot Yayınları, Ankara.
- Özügür, K. (1983) Davranış Bilimleri, s.142-152, Yaylın Matbaası, İstanbul.
- Öztürk, E. (2008) Türkiye’de Aile İçi Şiddet, Kadın Sığınma Evleri ve Din, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Fen Fakültesi, İstanbul.
- Petrovski, A.V. (1986) Topluluk ve Birey Toplumsal Yaklaşım (Çev.Fidaner,C ve Fidaner, H.), Cilt: I, 1. Basım, Bilim ve Sanat Yayınları, s.48-49, İstanbul.
- Polat, O. (2013) “Adli Tıp Raporu Olmadan Aile İçi Şiddeti İspatlayamayız”, Erişim :2013, <http://www.adlitip.org/tag/aile-ici-siddet/>
- Ritzer, G. (2011) Sosyoloji Kuramları (Çev. Himmet Hülür), s.223, De Ki Yayınevi, Ankara.
- Rowbotham, S. (2011) Kadının Gizlenmiş Tarihi (Çev. Nilgün SARMAN), 1.Baskı, s.272, Payel Yayınevi, İstanbul.
- Salaçin,S.(2009) Klinik Gelişim, Erişim :2013, http://www.klinikgelisim.org.tr/eskisayi/klinik_2009_22/15.pdf
- Sullivan, H.S (2013) Psikanaliz, Erişim :2013 <http://tr.wikipedia.org/wiki/Psikanaliz>
- Şener, E.B. (2011) Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Önlemede 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Değerlendirilmesi, s.16-52, KSGM Yayınları, Ankara.

- Tanilli, S. (2010) Ne Olursa Olsun Savaşıyorlar Kadın Sorununun Neresindeyiz? 2.Baskı, s.229-231, Cumhuriyet Kitapları Yayınları, İstanbul.
- Tarhan, N. (2012) Kadın Psikolojisi, s.179-180,190, Nesil Basım Yayın, İstanbul.
- Tatlıer Baş, M.M. (2011) Avrupa Birliği'nde Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Ana Plan ve Politikalara Yerleştirilmesi: Hollanda, Romanya ve Türkiye Örneklerinin İncelenmesi, 103-104, s.1, KSGM Yayınları, Ankara.
- TBMM (2006) Töre ve Namus Cinayetleri İle Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan TBMM *Araştırma Komisyonu Raporu*, s.13,101, BKSİM Yayınları, Ankara.
- Tekeli, Ş. (2010) 1980'ler Türkiye'sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar, 4. Baskı ,s.190-191, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Thompson, N. (2013) Kuram ve Uygulamada Sosyal Hizmeti Anlamak, 1. Baskı, s.173-194, Dipnot Yayınları, Ankara.
- Toros, I.A. (2010) Aile İçi Şiddet Mağduru Kadınların MMPI Profillerinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Adli Tıp Anabilim Dalı, Adana.
- Türk Dil Kurumu (1983) Türkçe Sözlük, Türk Tarih Kurumu Yayınevi, Cilt:2, Ankara.
- Usta, B. (2006) Küçükçekmece Kadın Sığınma Evi'nin Antropolojik Açısından İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Ünsal, A. (1996) Genişletilmiş Bir Şiddet Tipolojisi, *Cogito* 6-7, (Kış-Bahar), s.29-30, Yapı ve Kredi Yayınları, İstanbul.
- Yalın, A. (2008) Şiddete Maruz Kalan ve Şiddet Uygulayanlarla İletişim ve Görüşme, s.15-19, KSGM Yayınları, Ankara.

- Yeniocak, N. (2011) Şiddet bağlamında incelenen üç kadın grubunun başa çıkma biçimleri ve bu bağlamda çocuklarında algılanan sorunlar, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Uygulamalı Psikoloji Bilim Dalı, Ankara.
- Yıldırım, A (1998) “Sıradan Şiddet: Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddetin Toplumsal Kaynakları”, s.42, Boyut Yayınları, İstanbul.
- Yıldırım, A. (2002) Değişen Türkiye’de İnsan Hakları Açısından Sosyal Hizmetler, Şiddetin Dayanılmaz Saldırganlığı ve Maymun Oyunu, Yayın No.:6, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği, s.176-178, SHU Derneği Yayınları, Ankara.
- Yörükoğlu, A. (1989) Gençlik Çağı Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunları, 6. Baskı, s.29-30, Özgür Yayın-Dağıtım, İstanbul.
- Zastrow, C. (2013) Sosyal Hizmete Giriş (Çev. Nika Yayınevi), 1. Baskı, s.270-275, Nika Yayınevi, Ankara.

İnternet Adresleri :

- http://tr.wikipedia.org/wiki/Alfred_Adler. (Erişim :2013).
- <http://www.aile.gov.tr/tr/2178/3294-Sayili-Sosyal-Yardimlasma-Ve-Dayanismayi-Tesvik-Kanunu> (Erişim :2013).
- http://www.tavsiyeediyorum.com/makale_8077.htm (Erişim :2013).
- <http://tr.wikipedia.org/wiki/Libido> (Erişim :2013).
- http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/kadininstatusu.gov.tr/mce/633_sayili_khk.pdf (Erişim :2013).
- <http://www.kadindayanismavakfi.org.tr/> (Erişim :2013).
- http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/kadininstatusu.gov.tr/mce/eski_site/Pdf/02%20Kadin%20Siginmaevleri%20Kilavuzu.pdf (Erişim :2013).
- http://www.kadininstatusu.gov.tr/upload/kadininstatusu.gov.tr/mce/2012/trde_kadinin_durumu_2012_ekim.pdf (Erişim :2013).
- <http://www.kadininstatusu.gov.tr/tr/html/19095/Yasal-Haklar-Genel-Bilgi> (Erişim :2013).
- <http://www.ksgm.gov.tr> (Erişim :2013).
- <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/01/20130118-2.htm> (Erişim :2013)
- http://portal.ubap.org.tr/App_Themes/Dergi/2012-99-1169.pdf (Erişim :2013).
- <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/SearchTez> (Erişim :2013).
- <http://rapor.tuik.gov.tr/> (Erişim :2013).
- <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezListe.jsp> (Erişim :2014)

IX. E K L E R

Ek:1

Sayın;

Yönetici ve meslek elemanı arkadaşlarım, “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Bir Model Olarak ŞÖNİM” adlı bir araştırma yapmaktayım. Bu amaçla görüşlerinize ihtiyaç duyulmuştur.

20 maddeden oluşmuş bu ankete katılıp katılmama durumunuzu cevap kağıdında belirleyiniz. Her ifadeye katılıp katılmadığınızı cevap kağıdındaki ilgili seçeneği işaretleyerek veya yazarak belirtiniz. Lütfen cevaplanmamış madde bırakmayınız.

Çalışmalarınızdan vakit ayırıp araştırmamıza katkı sunduğunuz için şimdiden teşekkür ederim. Saygılarımla.

Mustafa AKYILDIZ
İstanbul Üniversitesi
Adli Tıp Enstitüsü

PERSONEL ANKET FORMU

I.Çalıştığınız ŞÖNİM’in Adı:

II. Kişisel Bilgiler

1.Doğum Yeri :

2.Doğum Tarihi:

3.Cinsiyeti :

4.Medeni Durumunuz :

a)Evli

a).Bekar b).Diğer :

5.Göreviniz :

a).Psikolog b).Sosyal Çalışmacı c).Çocuk Gelişimci d).Öğretmen e).Sosyolog f).İdareci

g).Hemşire h).Avukat ı).Diğer:

6.Memuriyetteki Hizmet Süreniz:

a).1-5 Yıl

b).6-11 Yıl

c).12-17 Yıl

d).18 Yıl ve Yukarısı

7.ŞÖNİM’de Çalışma Konumunuz:

a).Kadrolu

b).Değişik Kurumlardan görevlendirme

c).Özel Hizmet Alımı(Sözleşmeli)

d).Diğer :

8. Aldığınız Maaş :

a).1,000.-1,500.Tl.

b).1,500.-2,000.Tl.

c).2,000.Tl. ve Yukarısı

d).Diğer :

9.Aldığınız Maaşı Yeterli Buluyor musunuz?

a).Evet

b).Hayır

10.ŞÖNİM’de Şiddet Mağduru Kadınlara Verilen Hizmetleri Yeterli Görüyor musunuz?

a).Evet

b).Hayır

c).Diğer :

11.Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede ŞÖNİM uygun ve yeterli bir Model mi?

a).Evet

b).Hayır

c).Diğer :

12.ŞÖNİM’de çalışmayı seviyor musunuz?

a).Evet b).Hayır c).Diğer :.....

13.Çalıştığınız alanla ilgili hizmet içi eğitime katıldınız mı?

a).Evet b).Hayır

14.ŞÖNİM’le İlgili Mevzuatı Yeterli Buluyor musunuz?

a).Evet b).Hayır

15.ŞÖNİM’de Çalışan Personel Sayısı İhtiyaca Cevap Veriyor mu?

a).Evet b).Hayır

16.ŞÖNİM’le ilgili Karar Alma Sürecine Yeterli Düzeyde Katıldığınızı
Düşünüyor musunuz?

a).Evet b).Hayır

17.ŞÖNİM’de Kadına Yönelik verilen hizmetlerle İlgili Resmi Kurumlarla Sivil
Toplum Örgütleri Arasındaki İletişim veya Çalışmaları Yeterli Buluyor
musunuz?

a).Evet b).Hayır

18.ŞÖNİM’lerin Çalışma Şeklini ve Hizmet Politikasını Uygun Buluyor musunuz?

a).Evet b).Hayır

19.ŞÖNİM’lerin Hizmete Başlamasıyla Birlikte Kadına Karşı Şiddetle
Mücadelenin Daha Etkin Yürütüldüğünü düşünüyor musunuz?

a).Evet b).Hayır

20.ŞÖNİM’deki Mesleki Çalışmalarınızdan Doyum Sağladığınızı Düşünüyor musunuz?

Ek :2

**ŞİDDET MAĞDURU KADINLARA YÖNELİK
BİLGİ FORMU**

I.Müracaat Edilen ŞÖNİM'in Adı:

1.1.Dosya No :

II. Kişisel Bilgiler

1.Adı-Soyadı :

2.Uyruğu :

3.Doğum Yeri :

4.Doğum Tarihi :

5.Cinsiyeti :

6.Medeni Durumu :

a) Evli

b) Bekar

c) Diğer

7.Evlenme Şekli:

a) Anlaşarak

b) Görücü Usulüyle

c) Diğer

8.İlk Evlilik Yaşı :

9.Kaçıncı Evliliği :

10.Toplam Evlilik Süresi :

11.Son Evlilik Süresi :

12.Yanında Çocuğu :

a) Var

b) Yok

13.Çocuk Sayısı :

14.Öğrenim Durumu

a) Okuryazar Değil

b) Okuryazar

c) İlkokul

d) Ortaokul

e) Lise

f) Önlisans

g) Lisans

h) Yüksek Lisans

i) Doktora

j) Diğer

15.Başvuru Nedeni :

a) Şiddet

b).Sığınma Talebi

c).Danışmanlık

d).Diğer

16.Başvuran Kişi :

a) Kendisi b) Şiddet Uygulayan c) Yakınları

17.Şiddet Aralığı :

a) Günde 1-2

b) Haftada 1-2

c) Ayda 2-3

d) Yılda 2-3

e) Diğer

18.Koruyucu Tedbir Kararı :

a) Var

b) Yok

19.Hakim Tarafından Verilen Zorlama Hapis Kararı:

a) Var

b) Yok

20.Can Güvenliği Tehlikesi :

a) Var

b) Yok

21.Sosyal Güvencesi :

a) Var

b) Yok

22.Çalışma Durumu :

a) Çalışıyor

b) Çalışmıyor

23.Mesleği :

24.Gelir Durumu :

a) Maaş

b) Asgari Ücret

c) Nakdi Yardım/SYDV

d) Aileye Bağımlı

e) Eşe Bağımlı

f) Geliri Yok

g) Diğer

25.Özür Durumu :

a) Var

b) Yok

26.Şiddet Türü :

- a) Fiziksel b) Cinsel d) Ekonomik c) Psikolojik e) Sözel

27.Şiddeti Uygulayan Kişi:

- a) Eş b) Baba c) Ana d) Kardeş-Ağabey e) Kendi Çocukları f) Üvey çocukları g) Nişanlı-sözlü
h).Akraba i). Arkadaş j) Kayınpeder k) Kayınvalide l) İşveren m) Diğer

28.Geldiği İl :

29.Başvuran Kişi

- a) Kendisi b) Şiddet Uygulayan c) Yakınları e) Diğer

30.Başvuru Tarihi :

31.Merkeze Geliş Şekli :

- a) Kişisel Başvuru b) Mülki İdare Amiri c) Hakim d) Cumhuriyet Savcısı e) 183 f) Arkadaş
g) Kolluk Kuvvetleri h) Sağlık Kuruluşları i) Baro j) STK k) Komşu, Akraba l) İhbar m) Diğer

32.Şiddet Mağduru Kadına Sunulacak Hizmetler :

32.1.Barınma İhtiyacına Yönelik Hizmetler :

- a) İlk Kabul Birimi b) Kadın Konukevi c) Diğer

32.2.Destekleyici ve Güçlendirici Hizmetler :

- a) Yönlendirme ve Rehberlik
b) Tedbir Kararı İçin Müracaat
c) Maddi Yardım
d) Hukuki Destek
e) Tıbbi Destek
f) Psiko-Sosyal Destek
g) İstihdama Yönelik Hizmetler
h) Eğitim Desteği
i) Tedbir Planına Yönelik Çalışmalar
k) Mesleki Eğitim
l) Diğer

33.Şiddeti Uygulayana Sunulacak Hizmetler :

- a)Eğitim ve Rehabilitasyon Programlarına Yönlendirme ve Rehberlik
b) Sağlık Kuruluşunda Muayene veya Tedavi İçin Yönlendirme ve Rehberlik
c) Meslek Edindirme Kurslarına Yönlendirme ve Rehberlik
d) Psiko-Sosyal Destek
e) İstihdama Yönelik Yönlendirme ve Rehberlik

34.Çocuklara Sunulacak Hizmetler :

- a) Kreş Yardım Hizmeti e) Yönlendirme ve Rehberlik
b) Kurum Bakımı f) Maddi Yardım
c) Psiko-sosyal Destek g) Tıbbi destek
d) Tedbir Kararı İçin Müracaat h) Diğer

35.İzleme ve Değerlendirme :

- a) Var b) Yok

35.1.İzleme ve Değerlendirmenin Uygulandığı Kişiler :

- a) Mağdur b) Şiddet Uygulayan c) Varsa Beraberindeki Çocuklar

35.2.Hakim Tarafından Verilen Teknik Takip Kararı :

- a) Şiddet Mağduruna Yönelik b) Şiddet Uygulayana Yönelik

Ek :3

TÜİK 2012 Nüfus Verilerine Göre Araştırmanın Yapılacağı 14 ilin Toplam Nüfusuna Göre Aile İçi Şiddet Mağduru kadınlara Yönelik Bilgi Formu Hesaplaması					
Sıra No	İlin Adı	Nüfusu	Anket Sayısı		
1	Adana	1.886.624	16		
2	Ankara	4.842.136	40		
3	Antalya	1.492.674	13		
4	Bursa	2.402.012	20		
5	Denizli	670.812	6		
6	Diyarbakır	1.155.258	10		
7	Gaziantep	1.604.933	14		
8	İstanbul	13.710.512	116		
9	İzmir	3.661.930	31		
10	Malatya	504.793	4		
11	Mersin	1.327.870	11		
12	Samsun	840.399	7		
13	Şanlıurfa	975.455	8		
14	Trabzon	426.882	4		
	Toplam :	35.502.290	300		

Ek :6**Türkiye’deki Kadın Konukevlerinin Sayıları ve Kapasiteleri
(Ağustos-2013 İtibari İle)**

Tüm Kadın Konukevleri Sayı ve Kapasiteleri				
Bağlı Olduğu Yer	Toplam Sayı	Yüzde (%)	Toplam Kapasite	Yüzde (%)
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına Bağlı Kadın Konukevleri	89	72,95	2409	75,18
Yerel Yönetimlere Bağlı Kadın Konukevleri	32	26,22	779	24,31
Sivil Toplum Örgütlerine Bağlı Kadın Konukevleri	1	0,81	18	0,56
Toplam	122	100	3204	100

(Kaynak :ASPB Dökümanları- 2013)

Ek :7**Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri’nde Hizmet Alan Kadın ve Beraberindeki Çocuk Sayısı
(01.01.2013-12.09.2013 Tarihleri Arasında)**

Sıra No	ŞÖNİM’in Adı	Kadın Sayısı	Yüzde (%)	Çocuk Sayısı	Yüzde (%)	Toplam Sayı	Toplam (%)
1	Adana	122	1,39	3	0,12	125	1,09
2	Ankara	873	10,01	1031	42,53	1904	16,63
3	Antalya	595	6,82	16	0,66	611	5,48
4	Bursa	498	5,71	70	2,88	568	5,09
5	Denizli	1261	14,45	211	8,70	1472	13,20
6	İstanbul	930	10,66	316	13,03	1246	11,17
7	Gaziantep	945	10,83	26	1,07	971	8,71
8	İzmir	961	11,01	545	22,48	1506	13,51
9	Mersin	356	4,08	24	0,99	380	3,40
10	Samsun	945	10,83	71	2,92	1016	9,11
11	Şanlıurfa	213	2,44	8	0,33	221	1,98
12	Trabzon	503	5,76	55	2,26	558	5,00
13	Diyarbakır	251	2,87	45	1,85	296	2,65
14	Malatya	268	3,08	3	0,12	271	2,43
Genel Toplam		8,721	100	2,424	100	11,145	100

(Kaynak: ASPB Dökümanları-2013)

Ek :8

ŞÖNİM'lerde Çalışan Personel Tablosu
(Ağustos 2013 Tarihi İtibariyle)

ŞÖNİM ADI	KADROLU PERSONEL	YÜZDE %	ÖZEL HİZMET ALIMI	YÜZDE %	GÖREVLENDİRME (Diğer Kamu Kurumlarından)	YÜZDE %	TOPLAM	YÜZDE %
ADANA	4	1,06	16	4,26	5	1,33	25	6,66
ANKARA	5	1,33	15	4	17	4,53	37	9,86
ANTALYA	6	1,6	17	4,53	5	1,33	28	7,46
BURSA	7	1,86	18	4,8	1	0,26	26	6,93
DENİZLİ	5	1,33	16	4,26	5	1,33	26	6,93
DİYARBAKIR	5	1,33	17	4,53	6	1,6	28	7,46
GAZİANTEP	1	0,26	15	4	6	1,6	22	5,86
İSTANBUL	4	1,06	17	4,53	5	1,33	26	6,93
İZMİR	4	1,06	18	4,8	5	1,33	27	7,2
MALATYA	4	1,06	15	4	5	1,33	24	6,4
MERSİN	7	1,86	15	4	4	1,06	26	6,93
SAMSUN	10	2,66	16	4,26	10	2,66	36	9,6
ŞANLIURFA	3	0,8	15	4	1	0,26	19	5,06
TRABZON	7	1,86	15	4	3	0,8	25	6,66
GENEL TOPLAM	72	19,2	225	60	78	20,08	375	100

(Kaynak :ASPB Dökümanları-2013)

Ek :9

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI
KADIN KONUKEVLERİNDEN YILLAR İTİBARIYLA YARARLANAN
KADIN VE ÇOCUK DURUMU
(30.04.2013)

YILI	KADIN	ÇOCUK	TOPLAM
1991	71	195	266
1992	204	132	336
1993	213	151	364
1994	208	184	392
1995	283	212	495
1996	228	195	423
1997	311	263	574
1998	317	277	594
1999	342	282	624
2000	351	273	624
2001	453	337	790
2002	536	367	903
2003	550	412	962
2004	551	373	924
2005	637	418	1055
2006	789	525	1314
2007	1551	997	2548
2008	1874	1298	3172
2009	2696	1500	4196
2010	2824	1438	4262
2011	4195	1578	5773
2012	6547	2754	9301
2013	4253	1808	6061
TOPLAM	29984	15969	45953

(Kaynak :ASPB Dökümanları-2013)

Ek :10

ASPB
ŞÖNİM STANDART KADRO CETVELİ

ŞÖNİMLER	MÜDÜR	SOSYOLOG	PSİKOLOG	SOSYAL ÇALIŞMACI	ÇOCUK GELİŞİMCİ	HEMŞİRE	BAKICA ANNA	TOPLAM
ADANA	1	3	6	3	3	6	3	24
ANKARA	1	3	6	3	3	6	3	24
ANTALYA	1	3	6	3	3	6	3	24
BURSA	1	3	6	3	3	6	3	24
DİYARBAKIR	1	3	6	3	3	6	3	24
DENİZLİ	1	3	6	3	3	6	3	24
G.ANTEP	1	3	6	3	3	6	3	24
İSTANBUL	1	6	12	6	3	6	3	36
İZMİR	1	3	6	3	3	6	3	24
MERSİN	1	3	6	3	3	6	3	24
Ş.URFA	1	3	6	3	3	6	3	24
SAMSUN	1	3	6	3	3	6	3	24
TRABZON	1	3	6	3	3	6	3	24
VAN	1	3	6	3	3	6	3	24
TOPLUM	14	45	90	45	42	84	42	362

(Kaynak :6284 sayılı Kanun)

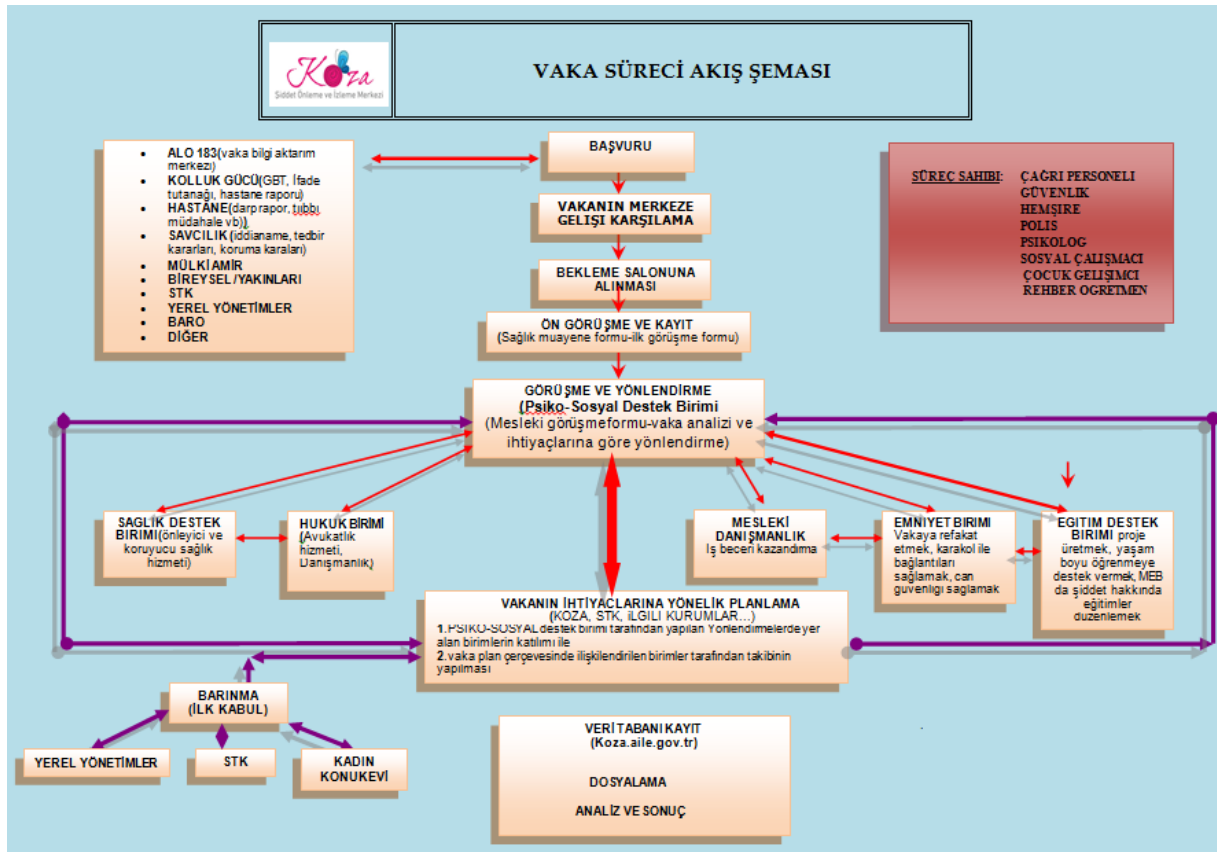
Ek :11

ASPB
ŞÖNİM'DE GÖREV YAPAN PERSONEL
(30.04.2013)

ŞÖNİMLER	MÜDÜR	SOSYOLOG	PSİKOLOG	SOSYAL ÇALIŞMACI	ÇOCUK GELİŞİMCİ	HEMŞİRE VEYA EBE	DİĞER PER.	TOPLAM
ADANA	1	1	1	1	1	1	22	28
ANKARA	1	1	3	2	1	5	34	47
ANTALYA	1	2	-	-	-	1	22	26
BURSA	1	1	-	2	-	-	27	31
DİYARBAKIR	1	2	-	2	-	3	4	12
DENİZLİ	1	1	-	2	-	6	16	26
G.ANTEP	1	4	-	1	-	4	18	28
İSTANBUL	1	-	-	3	-	4	22	30
İZMİR	1		2	1	-	3	19	26
MERSİN	1	1	2	1	-	4	17	26
Ş.URFA	1		1	-	-	1	15	18
SAMSUN	1	2	1	3	-	4	24	35
TRABZON	1	1	1	2	-	1	19	25
MALATYA	1	1	1	-	-	4	22	29
TOPLUM	14	17	12	20	2	41	281	387

Not: Diğer personel; Avukat, araştırmacı, araştırma görevlisi, öğretmen, rehber öğretmen, polis, güvenlik elemanı, temizlik personeli, veri giriş, polis, ayniyat saymanı, danışma memuru, şoför, santral memuru ve kaloriferciden oluşmaktadır.

(Kaynak :ASPB Dökümanları-2013)

X. Ö Z G E Ç M İ Ş

1965 Tunceli doğumluyum. 1983 yılında Mazgirt Lisesi'nden, 1988 yılında da Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu'ndan mezun oldum. 2 yıl İstanbul'da özel sektörde çalıştıktan sonra askerliğimi yaptım ve 1990 yılında da Gaziosmanpaşa İlçe Sivil Savunma Müdürlüğü'nde memur olarak çalışmaya başladım. 1992 yılından itibaren de Sosyal Çalışmacı kadrosunu alarak o dönemdeki Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna bağlı Bakırköy Çocuk Yuvası'nda çalışmaya başladım. Yine bu dönemde yani 1993 yılında Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans programına devam ettim. Dersleri bitirdikten sonra tez aşamasında özel nedenlerden dolayı yüksek lisansı bırakmak zorunda kaldım. 1995 yılında Ankara'ya taşındım ve halen Ankara'da yaşamaktayım.

1995 yılından buyana Ankara'da sırasıyla SHÇEK Genel Müdürlüğü, huzurevi, çocuk yuvası, sokak çocukları, özürlü rehabilitasyon merkezi, Alo-183 Çağrı Merkezi ve son olarak da Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nde Sosyal Çalışmacı olarak görev yapmaktayım.